

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Acest roman a fost digitizat în cadrul proiectului Muzeul Digital al Romanului Românesc 1901-1932, inițiat de Revista Transilvania, organizat de Complexul Național Muzeal ASTRA și co-finanțat de Administrația Fondului Cultural Național.

Sugestie de citare a arhivei:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Denisa Frătean, Daiana Gârdan, Alex Goldiș, Emanuel Modoc, Iunis Minculete, David Morariu, Ovio Olaru, Teodora Susarenco, Andrei Terian, Radu Vancu, Dragoș Varga. *Muzeul Digital al Romanului Românesc: 1901-1932*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2020. https://revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932.

This novel was digitized for the project The Digital Museum of the Romanian Novel 1901-1932, initiated by Revista Transilvania, organized by ASTRA National Museum Complex and co-financed by The National Cultural Fund Administration.

Citation suggestion:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Denisa Frătean, Daiana Gârdan, Alex Goldiș, Emanuel Modoc, Iunis Minculete, David Morariu, Ovio Olaru, Teodora Susarenco, Andrei Terian, Radu Vancu, Dragoș Varga. *The Digital Museum of the Romanian Novel: 1901-1932*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2020. https://revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932.

COLECȚIA AUTORILOR ROMÂNI

NU SE
ÎMPRUMUTĂ
ACASĂ

GIB I. MIHAESCU

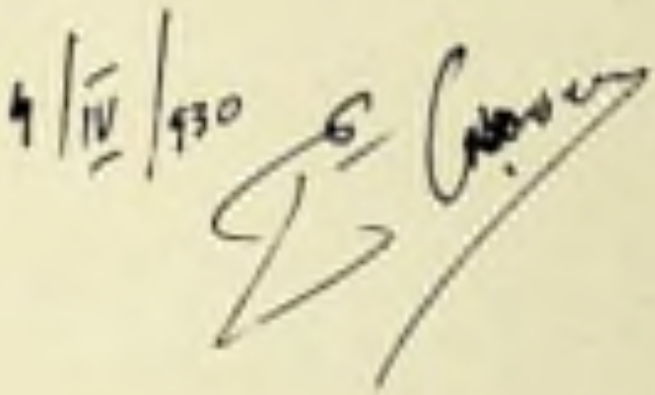
BRAȚUL ANDROMEDEI

ROMAN

EDITURA „NAȚIONALA" S. CIORNEI

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr/501-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

GIB. I. MIHAESCU

NU SE IMPRUMUTĂ ACASĂ

1 SEP 2012

BRAȚUL ANDROMEDEI

ROMAN

Biblioteca Judeteana ASTRA
005993

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

EDITURA „NAȚIONALA" S. CIORNEI

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

218863

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

PARTEA INTÂIA

Esti aduse la masă şi trecu cu castronul fumegând în dosul doamnei Cornoiu. Aceasta luă farfuria dinaintea soţului, explicând unguroaicei angajate de curând, care clătina din cap zâmbind cu aer ştiutor:

— Când sunt musafiri la masă, te vei duce cu castronul la fiecare şi ei se vor servi singuri. Acum, când sunt numai cu domnul, îl servesc eu pe dânsul... să nu uiţi asta...

Lingurile căzură în supa fumegândă spre a se ridica încolăcite de viermişorii de fidea. Doamna Cornoiu, după prima sorbitură, mai voi să spună ceva fetei care ieşea, însă soţul ei îi luă înainte:

— E un individ foarte curios, continuă dânsul conversaţia întreruptă. Se mai ocupă şi cu astronomia. Asta desigur n'ar fi prea de mirat din partea lui, care e profesor de matematici şi de ştiinţe. Dar ce-i curios e că de curând şi-a comandat din străinătate o lunetă, care l-a costat treizeci şi cinci de mii de lei... Un profesor care-şi economiseşte leafa, pe sărăcia asta, ca să-şi cumpere ceva, e

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

desigur laudabil. Dar când acest ceva e un ochian...

— O pasiune a lui...

— Mda... sigur că da... O pasiune...

Domnul Cornoiu lăsă în jos colţurile buzelor şi atunci dela rădăcinile nasului căzură spre bărbie două linii cari tăiară adânc dedesuptul obrajilor; era mişcarea sa obişnuită când vrea să pătrundă până în fund un lucru pe care nu-l putuse descifra dela prima vedere.

— In definitiv, adăogă el după o vreme, mă priveşte prea puţin pe mine bizareriile domnilor aştora noi. Desigur mare serviciu nu-mi poate aduce el cu astfel de preocupări, dar cred că pe un vot tot pot să contez...

Ea voi să-l mai iscodească puţin despre omul acesta ciudat, de a cărui existenţă aflase de curândă vreme. Insă i se păru că ar fi împotriva obiceiului, pe care şi-l impusese: să depună cât mai puţin interes pentru fie ce-o fi. Pentru soţia unui om care poate puţin avea să fie cu siguranţă ministru — şi mai ales pentru o femeie ca dânsa, despre faima frumuseţii căreia nici chiar Bucureştiul nu era străin; orice persoană nu trebuia s'o preocupe şi orice împrejurare nu trebuia să o turbure, nici măcar cât subţirele picioare de gâză, luciul desăvârşit al apei.

Domnul Vucol Cornoiu, asemeni pătruns de rolul său de şef, în acest oraş, al celui mai de seamă partid politic — personaj de întinsă suprafaţă şi putere chiar acum în opoziţie — găsea şi dânsul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

că într'adevăr conversația s'a învârtit prea mult în jurul profesorului Andrei Lazăr.

Deaceea, după modul pieziș cum fălcile, grăbite în început, se împreunau și se despreunau, se putea vedea ușor că odată cu fideaua el mesteca neapărat cuvântul temei celei nouă, de vorbit. Ceea ce făcu pe doamna Cornoiu, în care curiozitatea învinsese iarăși rezerva programatică, să se grăbească, adăogând:

— Oricum... un profesor dela fostul tău liceu... dacă ți-e partizan, nu înțeleg deco-ți ocolește consfătuirile...

Și ea apăsă pe aceste cuvinte cu oare care dospotică asprime și cu vădit aer de intrigă, tocmai pentru a învedera că individul n'o interesează decât numai în marginile credinței ce trebue să datoreze domnului Cornoiu.

— Eah, astronomi d'ăștia...

— Tocmai aceștia sunt mai periculoși...

— Nu cunoști tipul. E inofensiv.

Și după ce repetă mișcarea buzelor:

— Oricum, dacă pe el nu-l interesează politica, cum poți să-l aduci... Nici măcar n'ai cu ce să-l momești...

— Dar în schimb cred că e în stare să aibe atâta pricepere a realității ca să-și închipue că ar putea fi mutat...

— Poate că ți-ar fi și recunoscător să-l trimiți în cine știe ce orășel liniștit...

Doamna Cornoiu strânse buzele și rămase atât de gânditoare că atunci când fata din casă aduse

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

felul al doilea, după ce se servi, pretextă că vrea să vadă dacă i-a înţeles recomandările, presupunând că ar fi musafiri — şi-o trimise cu tava la soţul ei.

Era pentru întâia oară când îşi auzea bărbatul vorbind astfel, recunoscând o neputinţă. Îl ştia râzând sarcastic chiar când i se opuneau cele mai de neîntrecut greutăţi şi asigurând calm cu accentul acela categoric, care-i caracteriza vorbirea: se face! Şi de multe ori spusese astfel, chiar fiind în opoziţie, când statul major politic îl înconjura în încăperile acestea raportându-i alarmat obstacolele de cari s'a împiedecat iremediabil, în executarea ordinelor lui: se va face! O vor face-o! Şi mai curând sau mai târziu cei vizaţi trebuiau să facă acea ce dorea el; era doar reprezentantul suprem al partidului care ocupa cel mai deseori şi cel mai mult timp puterea; băncile cele mai de seamă ale oraşului orau sub comanda sa; în instituţiile publice, funcţionarii de carieră neînscrişi în partidu îl ajutau pe sub mână; poliţia nu executa nici o măsură a adversarilor la putere până ce nu era supusă aprobării lui în cel mai desăvârşit secret. Când se împotrivea temutul opozant: poliţie, instituţii publice, funcţionari de carieră, toţi demonstrau stăpânitorilor trecători că măsura hotărîtă de ei era cu neputinţă de luat. Căci se găsea îndată un toptan de chiţibuşuri contabiliceşti, articole de regulament, jurisprudenţe administrative, în dosul cărora se baricadau zdravăn, refuzând servi-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ciul lor toți agonții aceștia clandestini ai puternicului politician.

Toate lucrurile astea, de bună seamă, nu i le destăinuise doamnei Cornoiu, soțul ei, care sigur pe sine, nu mai avea nicio nevoe să facă paradă de forță. Însă ea le văzuse zi, de zi; le bănuise la început când domnul Cornoiu nu-i inspira nici un fel de sentiment, le urmărise mai pe urmă încetul cu încetul, pentru a i se confirma necontenit din ce în ce mai clare, mai precise, născându-i în suflet în locul altor sentimente visate la măritiș, de care își vedea inima pustie, — acela inedit pentru dânsa, dar covârșitor, teribil în măreția lui, mai dulce decât orice ambiție romanțioasă de față: al puterii, al tăriei față de aproape, al majestății suverane.

Și acum după trei ani întregi de necurmată creștere a acestui rar sentiment; simplu, între două feluri de mâncare, ei își recunoștea dintr'o dată, neputința, asupra celui mai slab dintre toți cari ar fi putut să-i reziste!

Domnul Cornoiu, care observase de mult la soția sa ascendența sentimentului, atât de scump lui însuș și i-l atâțase indirect, cu savantă pricepere, până la un grad care făcea imposibilă în sufletul ei conviețuirea cu oricare altul, fu cu lămurirea gata, atunci când socoti că în mintea ei nedumerirea s'a conturat în limpede întrebare:

— Firește, întări el cu același rânjet atât de drag ei și cu același ton de râs sec și crud cu care obișnuia să zică: „Ha, se va face" sau „Hâ... Hâ... o vor face-o".

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— ... Pentru ca să înfrângi trebuie să-ți reziste cineva; ca să stăpânești trebue să ai supuși cari să-ți simtă puterea binefacerii sau să se cutremure că ai putea să-i smulgi de acolo de unde le convine! Dar cum să obligi pe un individ ca ăsta... pe-un... astronom (și cuvântul astronom îl însoți de un pufăit ironic, urmat de o icnire șuerată)... Un astronom, ha, ha... unul a cărui unică plăcere e să caște ochii la stele... Înțelegi tu Zina ce va să zică asta? Cum ai putea să pedepsești pe un astfel de om? Trimițându-l în cine știe ce orășel, la cine știe ce școală inferioară. Ei bine, îți va fi recunoscător... Hm, m'am interesat eu bine de individ, primul lucru pe care l-a făcut venind aci, a fost să-și caute casă cât mai la marginea orașului, cu o curte de han, numai ca să aibe cât mai mult orizont... Ei bine, expediază pe omul ăsta undeva la țară și-ți vu săruta mâinile...

Doamna Zina Cornoiu, care pentru felul al treilea își luase iarăș asupra ei servitul și desfăcea acum cu îndemânare de chirurg, cu vârful cuțitului, bucata cuvenită soțului ei din buturul de iepure, urmări logica domnului Cornoiu cu nemulțumită aprobare, pentru ca la ultimile cuvinte, însoțite de cunoscutu-i zâmbet triumfal cu care-și încheia argumentările și cu acel gest al mâinei care părea că spune „mai ai ceva de zis?" — să surâdă cu atât de fin dispreț încât pentru el fu imperceptibil. Logica precisă și oarecum cinică a soțului ei, pe care până acum o urmărea cu o desăvârșită admirație, de la un timp începea să-i pară cam sim-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

plistă; el vedea numai liniile mari și dânsa constata cu superioritate că lui îi scapă infinitele araboscuri ce puteau să se țeasă dela sine dealungul acestor linii și pe cari ea le întrevedea cu o luciditate ce o mulțumea la culme. Într'adevăr, în cazul de față bunăoară, dece profesorul Andrei Lazăr, n'ar prefera un oraș mare ca acesta de vreme ce pe lângă orizontul larg pe care și-l găsise mai beneficia și de avantajiile orașului mare și de onoarea de a fi profesor la un liceu de seamă și, Doamne, cine știe, de câte alte avantagii ascunse? Dece, ducă i-ar conveni atât de mult să se ducă undeva, într'un târg cât mai neînsemnat, dece n'a cerut acest lucru, care i s'ar fi acordat cu cea mai mare plăcere?

— Pentrucă omului acestuia i-e groază de mișcare; omul acesta încremenește unde îl așezi și chiar dacă l-ai duce într'un oraș cu zgârie nori, el s'ar cocoța pe acoperișuri ca să-și satură pasiunea lui, numai să nu se mai trambaleze în altă parte; însă dacă trebue s'o facă, o face fără cârteală, poți chiar să-l și îmbrânceșți. Numai la cer deschis să-l scoți și-ți va săruta mâinile că l-ai urnit fără voia lui, unde e mai bine pentru dânsul...

Așa ar fi răspuns domnul Cornoiu, căci până la aceste consecințe ajunsese, disecând în gând cele spuse mai înainte, în vreme ce cuțitul lui tăia cu răutate friptura de iepure, pe care măxilarele o apucau active și voinice.

Însă doamna Cornoiu făcuse constatările și-și pusese întrebările numai în gând, socotindu-le super-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

flue pentru dânsul, de vreme ce depășea gestul peremptoriu al mâinii lui. Inlăuntru ei însă, se simți ca de obiceiu foarte mulțumită de propria-i închipuire pe care și-o văzu elastică și subtilă, străbătând ca și razele misterioase ale savanților conținuturi inexpugnabile pentru ochiul de toate zilele și cu un imperceptibil zâmbet de superioritate, desemnat astfel ca soțul ei să-l ia drept șăgălnicie, spuse, așa ca propunerea să i pară lui ca vorba de femee, într'o doară, s'o prinde, nu s'o prinde:

— Totuș, ai putea să pui pe Inelescu să-l aducă... și te-asigur: dacă se sustrage, e că nu vrea să-l vadă ceilalți că ne vizitează... Insă trebue să se arate într'un fel...

Domnul Cornoiu nu se mira de insistența soției sale; dimpotrivă, se simți și mai satisfăcut de această nouă dovadă că sentimentul pe care i l-a altoit în suflet, dă într'una roade. Ambiția asta nemăsurata la care ea era la început atât de refractară, o apropia definitiv de dânsul. Așa că, socotind la rându-i că pentru sufletul și înțelegerea ei femeiască e superfluu a duce argumentația mai departe conveni ca un abil politician, ce se simțin:

— Da, da, desigur... cel puțin să știm dacă preocupările lui sunt cauza firească a acestor ocoliri sistematice sau sunt o mască...

Ea-și surâse, atunci, în vreme ce apăsa în para mică a soneriei agățată de un firet subțire, lăsându-se din sticlăria înzorzonată a candelabrului electric. Apoi se ridică, scoase din bufetul monu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mental de nuc tava cu brânzeuturi; în timp ce Esti aducea, aburită, budinca fumegândă.

— Pune-o acolo, ca să se mai răcească puțin, Esti...

Fata lăsă tava pe colțul mesei, apoi, aduse mașina de cafea. Când se plecă să ia sticla de spirt dintr'un dulăpior ascund, rochia scurtă i se ridică deasupra jaretelor desvăluind ușor rădăcinile coapselor.

„Are picior frumos unguroaica! gândi doamna Cornoiu, privind cu interes și simpatie fata din casă, care se ridicase acum svelță și înaltuță, cu umerii obrajilor roșii de mișcare, potrivindu-și dintr'o scuturătură energică a capului, negrul părului, tăiat scurt. Și privi cu aceiași simpatie tenul limpede și nasul puțin cam înaintat, dar tocmai de aceasta dând figurii un aer zburdalnic și poate provocător cu neastâmpărul acela al nărilor lungi și cu ochii aceia necontenit jucăuși. Doamna Cornoiu dorea de mult să fie servită la masă și să i se anunțe musafirii de o fată tânără și frumușică, așa, cum găsise însfârșit pe aceasta.

Era cât se poate de încântată, când vedea cum ochii barbaților rămâneau câte o secundă pironiți pe Esti, al cărei cap tresărea brusc atunci, ca și când ar fi atins-o cineva pe neașteptate cu un deget rece pe ceafă; pe chipurile cocoanelor de față, cu care, în cele mai multe cazuri, fata ar fi putut rivaliza cu multe șanse de izbândă, scăpau atunci umbre repezi, curând stăpânite; în vreme ce pri-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

virile măsurau sever şi scurt pe soţii cari aveau imprudenţa să se uite semnificativ unul la altul.

— Bine Esti, mulţumesc, lasă că de rest mă voiu ocupa eu...

Şi la mulţumirea asta pe care i-o produsese unguroaica simţită şi gătită cu mult gust, chiar după indicaţiile sale, se adăoga întocmai, mulţumirea ce i-o producea la rându-i domnul Cornoiu povestindu-i ce ajutoare i-a dat văduvei lui Mihalache, fostul lui slujitor, mort de curând. Fusese de zece ani şi mai bine omul de încredere al lui Cornoiu, care-l trimetea să-i inspecteze inopinat moşiile, îl însărcina cu rezolvarea hârtiilor mai discrete pela autorităţi şi-i servea ca înregistrator al pulsului public prin cafenele şi cârciumi, în rândurile partizanilor de periferie.

Zina îşi aminti cu simpatie de bătrânul acela atât de devotat, slab şi galben, cu mustăţile lungi la fel de galbene, părând două caere toarse din obrajii supţi şi din întreaga lui înfăţişare; de modul cum îi făcea loc cu un aer mironosit şi mieros, neîndrăznind nici măcar să se uite la dânsa cu ochii lui albaştri, decoloraţi şi abia miorlăind un salut neînţeles, în vreme ce sistemul lui osos se frângea în două înaintea trecerii mândre şi parfumate, — de umilinţa aceea care o mulţumea nespus din partea tuturor ce veneau în contact cu soţul ei şi care-i da senzaţia deosebită a stăpânului mare, care controlându-şi stăpânirea, constată că toate sunt la locul lor.

Dar când văzu apoi figura de ceară a lui Miha-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Iacho, întins pe catafalc, cu mustățile lui acum extraordinar de lungi, sub nasul ascuțit, zâmbind cu umilitul lui zâmbet șiret, urletului multiplu al familiei, o cuprinse groaza și mila...

Puțin speriată, se refugie atunci cu luare aminte la cele ce-i spunea soțul ei deschizându-și atent urechile, ca două brațe care caută scăpare.

— ..... în sfârșit i-am aranjat pe toți... le-am dat și ceva parale... concluda domnul Cornoiu, căruia de obicoiu îl plăcea să se rezume la sfârșitul discursurilor. — Fapta de seamă tot asta rămâne; băgându-l pe cel mare la tribunal, material nu vor simți lipsa lui Mihalache... Eu l-aș fi adus cu plăcere aici în locul lui tată-său... dar ce s'ar pricepe el?!?...

Și rămase cu ochii căscați în gol, gândind desigur cu cât greu ar mai putea găsi un slujitor personal de priceperea, șiretenia și credința lui Mihalache....

In vremea aceasta doamna Cornoiu sufla în flacăra prea mare a spirtului din mașina de cafea, privind prin abureală, cu simpatie, pe soțul ei, ca de obicei, când îl vedea rămânând cu ochii în gol. Cine știe ce punea el atunci la cale, nou și surprinzător!

Și simțimântul de siguranță, de putere, de egoistă mulțumire, pe care ți-l dă privilegiata posibilitate de a face bine, o învălui iară, mulțumind-o până'n creștet și o făcu să-și zâmbească în oglinda bufetului, unde se contemplă o clipă veselă și mulțumită, pentru toate acestea și mai vârtos pentru

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

zâmbetul fermecător al figurii aceleia delicioase, răsfrântă de sticlă, de un roz atât de alb, că n'ai fi putut spune care e adevărata-i culoare; pentru modul şăgalnic şi grațios cum figura aceea o privea pe sub semicercurile fine şi sumbre ca doi crai noi de întuneric, ale sprâncenelor, deasupra cărora trona minunea de artă dumnezeiască a frunții, sub jocul de foc al părului de aramă. Când îşi dădea seama de frumusețea ,ei, simțea numaidecât fericirea desăvârşită, alungându-i-se în repede şi prelung circuit ca un fior de hidronel, deatungul tuturor încheieturilor, delungul mâinilor, al lungilor picioare, al trupului înalt, făcând-o să se simtă şi mai înaltă; tronând peste destine, depe scaunul acesta de sufragerie.

Inelescu îi apăru atunci cântând pătimaş în salonul Tinei Nedan, unde îl găsea regulat ori de câte ori se ducea acolo. Ochii lui mari, albaştriverzui, cu fixități de şearpe, o ţinteau magnetic, în vreme ce vocea i se zvârcolea pătimaş în jurul cântecului. Apoi deodată, în uimirea Tincuței şi'n zâmbetul nedesluşit al Zinei, romanticul profesor — nebunul ăla, cum îi zice toată lumea, — se lăsă deodată în genunchi pentru a sfârşi în patetică prosternare, ca un mistic omagiu adresat frumuseții ei. Amintirea însă nu se mai potrivi cu starea ei sufletească, atunci când Nae Inelescu întinse buzele spre glezna ei. (Când s'a petrecut şi asta Tina era lipsă, iar ea se ridicase repede, roşie şi indignată). Dar acum, când imaginea îi reveni identică, continuând să troneze în aceiaş beatitudine zeiască,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

înpinse vârful pantofului cu desgust și răsturnă pe îndrăzneț ca pe ceva netrebnic.

Abia acum văzu că domnul Cornoiu aștepta surâzând, iar spirtul se stinsese. Domnul Cornoiu n'o întrebă ce gând o furase; exceptând pasagiul cu Ioelescu el citise ca într'o carte în sufletul soției sale și zâmbea încântat ca un maestru în fața izbânzilor ucenicului. Dacă ar fi putut descifra în întregime și pasagiul omis, desigur ar fi fost omul cel mai fericit din lume.

* * *

După masă, domnul Cornoiu ațipi puțin în cămăruța turcească. Era marea sa plăcere acest ațipit de un sfert de oră, de care nu se mai putea desbăra dela patruzeci de ani încoace. Somnulețul acela iepuresc și atât de dulce părea că se desprinde din mulțimea covoarelor arăbești, prin multiple firișoare de păianjon și-l împletește din toate părțile, îi împletește ușor conștiința în țesătură din ce în ce mai de nepătruns, îi țese geană de geană și-l leagă astfel fedeleș de moliciunea divanului oriental.

Dar peste cincisprezece minute această divină moleșeală devenea pentru aprigul domn Cornoiu un exercițiu de încercare a forțelor, o reminiscență depe vremea când încă trăia cu cocoana Sultana — Iosefina, cum îi spunea dânsul — a cărei amintire îi umplea ușor inima de vaga remușcarea a jertfei la care a constrâns-o.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Pe atunci domnul Cornoiu se scula la cinci dimineața, cu o regularitate uimitoare. Și aduce perfect aminte de vremurile acelea de încordare fără margini, care l-au adus aici unde se află acum. Sultana (încă mult înainte de a deveni Iosefina) luptase, e drept, o vreme ca să-l desvețe de acest obiceiu. (Inconștient lupta, săraca, împotriva destinului ce o aștepta!) Dar nu te puteai pune cu teribilul Cornoiu „de istorie", spaima liceului. Pregătea de cu seara ceasul de metal galben cu aspect de turn feudal (în calitatea lui de profesor de istorie domnul Cornoiu nu aducea nici un obiect în casă, care să nu aibe exterior alegoric). Fix la cinci dimineața — vara la patru — ceasornicul începea să cânte subțirel dar energic „Deșteaptă-te Române". Melodia se strecura furișe și delicată în urechile adormiților. se înfigea pe nesimțite în creer și, repetată necontenit de șuruburile învârtitoare, cuprindea persistentă și tenace circumvoluție după circumvoluție, speriind și alungând tăcuta lume a somnului și producând mai apoi un huot infernal cu ultimul ecou în complicatele văi ale munților. Doamna Sultana Cornoiu se întorcea nefericită depe o parte pe alta parcă ar fi întors-o cineva pe un grătar; își vâra capul sub perină, trăgea toate cuverturile pe dânsa. De g·aba, cântecul tiranic pătrundea biruitor pretutindeni și-i alunga somnul definitiv.

Dimpotrivă, domnul Cornoiu, gusta cu nemărginit nesaț revoluționara melodie și cu toate că se trezea dela primul ei atac, totuși, nu se scula până ce ruloul cu cântec al ceasornicului nu sfârșea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

complect să se întoarcă. Cu atât mai mult savura aria metalică cu cât devenea mai tumultoasă, luând în gândul odihnit și proaspăt proporții de zgomot de fierărie și culmea plăcerii lui stătea tocmai în grozăvia coanei Sultana de această diabolică mașinărie. In refugiul ei printre cearceafurile calde și cu miros de intimitate omenească, el își vedea superioritatea tipului plin de voință, care dintr'o mișcare dă plapuma la o parte și se trezește piept în piept cu frigul pătrunzător al dimineții.

Biata Sultana, după cum îi explicase de atâtea ori în aprinsele lor discuții, nu era contra barbarului obiceiu, decât că-l găsea inutil. Pentru că orele lui începeau dela opt; ori dela șeapte ar fi avut destul timp să se tot pregătească.

Dar Sultana nu putea vedea pe deasupra liniei strâmtului ei orizont. Domnul Cornoiu nu inaugurase acest program pentru că avea nevoe de el pe vremea aceea; domnul Cornoiu îl întemeiase ca să se servească de el atunci când ar putea să fie nevoe.

— A birui în viață, o asigura dânsul în cunoscător, însemnează întâi a te birui pe tine. Napoleon întâi s'a învățat să se scoale de dimineață și pe urmă a ajuns împărat.

Totuși luat de scurt de soția sa, care fusese de asemenea profesoară înainte de căsătorie, domnul Cornoiu n'a putut arăta cu vre-un text că, Napoleon se scula așa de dimineață.

— Ce zici madam? a întrebat-o dânsul triumfător, când pentru întâia oară s'a ales deputat; —

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

așa e că Napoleon avea dreptate să se scoale de dimineață? Dar coana Sultana care știa, slavă Domnului! — cum Cornoiu ajunsese pe listă, n'a putut niciodată să înțeleagă legătura dintre sculatul de dimineață și ajungerea departe. De altfel soarta ei era stabilită dinainte matematic de voința de fier a domnului profesor; ea nu rămânea decât Iosefina și trebuia să se retragă; viitorului ministru îi trebuia acum Maria Luisa...

... Acum domnul Cornoiu, din cauza serilor co trebuiau pierdute, nu se mai scula de dimineață. Dar puterea sa asupra slăbiciunilor vieții o încerca după amiezele; când firele de păianjen îl acaparau aproape cu totul cufundându-l în dulcele lor cenușiu, domnul Cornoiu se scutura deodată și sărea în sus, râzând sgomotos de triumful său.

Așa făcu și acum — și ca de obiceiu înainte de a părăsi micul iatac roșu domnia-sa nu putu să nu arunce o privire de simpatie, ceasului în formă de turn, (mașinăria 'i era stricată de când îl izbise de părete coana Sultana, aflând pentru întâia oară că ea e doar Iosefina) — pe care îl păstra cu evlavie, în loc de onoare, sub un clopot de sticlă.

. . . . . .

După ce soția sa eși, domnul Cornoiu se duse iarăși în iatacul turcesc trecând prin antreu, se privi în oglinda cea mare din fund, înaintând calm, cu pasul lui ferm și larg, de stăpânitor. Se opri dinaintea imaginii și se contemplă îndelung. Nu se mai văzuse de mult așa de aproape. Constată că părul n'a mai încărunțit, de cum îl știa înainte;

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ba chiar i se păru mai închis decât acum trei săptămâni. In colo domnul Cornoiu se simți fericit și zdravăn. Fruntea bombată, fu locul de onoare spre care se îndreptară cu admirație și recunoștință ochii lui verzi și iscoditori; el contemplă ca de obiceiu multă vreme, cele două umflături în dreptul cărora, cum spunea singur, zeflemisitor, cinic și profund — la vite cresc coarnele! — căci acolo, dedesupt, în centrul acestor gogoși osoase el situa puterea voinței și sursa izbânzilor sale în viață.

Pe urmă ochii coborîră pe mustața foarte ciuntită și sură sub nasul borcănat, se plimbară puțin pe tenul închis și pe trăsăturile hotărîte, se lăsară pe pieptul exagerat de larg și pe pântecul considerabil și se opriră aci fără a mai da atenție picioarelor cu coapse zdravene, dar cu pulpe inexistente și cu fluere subțiri ieșind ca niște bețe din pantalonii largi, de stofă proaspătă și moale, pentru a se înfige în pantofii cu înfățișare greoaie, tăiați solid după moda aspră de după războiu.

In iatacul turcesc domnul Cornoiu se trânti iarăși pe divanul cel mare, cu fața în sus, cu pumnii strânși în scobiturile orbitelor. Pentru întâia oară, dumnealui simția nevoia de a fi singur cu gândurile lui (căci pentru întâia oară în viața lui se întorcea la soțiua, pe care o părăsise). Și gândurile, odată îngropat în moalele somierei, se reîntoarseră iarăș la cocoana Sultana.

N'o mai văzuse de mult, de foarte mult timp.

După divorț se dusese adesea pe la ea. Îi plăcea s'o cerceteze cu visitele și cu grija lui și chiar s'o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ajute. O socotea ca pe o victimă necesară a ambiţiilor sale, dar voia să fie uman şi nobil faţă de dânsa, demonstrându i că noua lui căsătorie trebuia neapărat să se întâmple „ca o necesitate socială şi istorică, tot atât de adevărată în realizarea progresului individual, cum este şi în cel al maselor".

— ...E ...E marele Moloh, pe altarul căruia trebuo să ardem bucurii şi tradiţii scumpe, e nevoia schimbării, a bruscului viraj modern, a amputării a tot ce nu mai poate fi activ sau activant, pentru a fi înlocuit cu noi posibilităţi dinamice, producătoare de noi năzuinţe aţâţătoare spre noi ţeluri,—o lămurea dânsul cu vorbăria lui săltăreaţă şi facilă de meşter politician.

Sultana desigur n'ar fi voit să-l primească, dar marele lui argument — ajutorul lunar, până când avea să-şi recapete tot cu concursul lui, catedra părăsită — fu suficient ca să-şi lase urechea îndelungilor exordii şi peroraţii.

Iar lui îi plăcea nespus s'o vadă plecându-se sub tăria inexorabilă a legii lui „de fier", pe care nu mai obosea s'o enunţe; îi plăcea propriu zis s'o vadă jicnită şi umilită, primindu l ca pe un musafir de seamă, pregătindu-i ceaiul cel mai aromatic, primindu-l cu ochii înrouraţi, izbucnind chiar în plânsul ei zbuciumat şi totuş reţinut, înfundat, cu capul în perine, care-i da lui senzaţii stranii şi inedite şi atât de potopitoare, că nu mai putea în cele din urmă să le suporte. Şi fugea grabnic, poate sperînt de sine însuşi, pentru a se înzdră-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

veni îndată în aerul rece al străzii, restabilindu-și echilibrul sufletesc și părându-i-se că „merge pe cadavre" ca un mare erou, „care regretă desigur hecatombele", dar care, totuș, trebue să calce pe ele, adulmecând, beat de sine, înălțimile.

Maximum acestor bizare senzații era atins mai pe urmă în brațele Zinei, în brațele ei lungi și albe, care se împleteau în jurul trupului pântecos în linii frânte ca ale unei preotese egiptene. El gusta cu un nesaț fără de limită farmecile intime ale doamnei Cornoiu, tinerețea ei și mai cu seamă mândria ei desăvârșită, disprețul ei pentru toți și toate și — înainte vreme — chiar pentru dânsul. Mai ales acest mare dispreț îl îmbăta atunci, la început și pâlea de fericire și nebunie, s'o despoaie, după ce-o aflâța pe nesimțite, în contra-i; s'o dezgolească încetul cu încetul și să se bucure de ea ca de un obiect scump de templu, numai lui accesibil, de această statuie albă a mândriei, care acum umilă și cu obrajii însângerați de rușine și mânie, închidea ochii și strângea dinții în scrâșnet ușor, alungându-și conștiința pentru a se lăsa cât mai puțin în voia poftei greoaie și îndelungi. În momentul beției acesteia domnul Cornoiu își gonea și ei memoria înapoi și departe, la moșia larg ciopârțită de expropiere a boerului Constantin Amărăștenu; unde, în mijlocul grămadă de copii, Zinicuța de atunci, actuala doamnă Zina Cornoiu, a trebuit să consimtă la propunerea lui, făcută viitorului socru îndată după masa, la care tomnaticul pretendent fusese pălmuit de cea mai frumoasă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

privire de dispreț, ce-o suportase vreodată, din liceu, de când tăia lemne gazdei cu ferestreul și până acum, când ajunsese ministeriabil.

„Minunata privire" cum o botezase în intimitatea cugetului, era pentru el o înverșunată biciuitoare a simțurilor și el se gândea cu toată seriozitatea pentru anii de mai târziu, când însușirile lui vitale vor începe să se epuizeze în vreme ce doamna Cornoiu va atinge apogeul splendoarei ei feminine, ca la o prețioasă rezervă la această privire de demult care dispăruse momentan din ochii ei mari și rotunzi, dar pe care el o simțea ascunsă în dosul micilor discuri negre ale irișelor și pe care trebuia, atunci când va fi nevoe, s'o provoace iarăș, prin orice mijloc ar fi trebuit...

Dar pentru că se lăsase prea departe dus de gânduri, domnul Cornoiu sări atât de energic, de pe divan că gongul uriaș de deasupra intrării în această încăpere de covoare și cochete vechituri, vibră prelung. In antreu se privi iarăș în oglinda cea mare, în care amurgul timpuriu de toamnă înaintată se și lăsase prin marile geamlâcuri din tavan; își contemplă din nou figura rubiconda și satisfăcută, căreia îi zâmbi prietenește, părând a o asigura, că va să curgă îndestulă vreme, până va bate nevoia micilor vicleșuguri intime.

Și pentru a-și proba fără posibilitate de replică acest lucru își luă pălăria și pardesiul și porni la Iosta sa soție.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Doamna Sultana nu păru tocmai surprinsă de venirea lui; totuși, pentru că nu-l mai văzuse de mult, de foarte mult timp, când servitoarea îl anunță, avu un fel de neliniște, ca totdeauna când ți se anunță cineva plecat de vremuri, despre care nu mai știi dacă poate să-ți aducă rău sau bine. Îl primi în salonașul rece și umbros din dreapta antreului și nu dincolo în iatacul de locuit unde-și primea prietenii de aproape. Cornoiu o aștepta acolo cu pardesiul pe dânsul, cu pălăria în mână. Nu-i plăcu primirea asta, dar o dădu pe neprieperea servitoarei. Când veni doamna Sultana, aștepta să vadă dacă ea n'are să se supere de greșeala femeii; dar cum ea înaintă întrebătoare și serioasă, el se sculă repede și familiar o cuprinse în brațe și o sărută pe frunte.

— Mi-a fost dor de tine, *Iosefina*....

Iosefina zâmbi, numai politicos, de această glumă veche a lui și îndeajuns de acru, ca el să vadă că de acum... nu mai merge. Iar dânsul, pe care activitatea politică și socială de toată ziua, îl învățase să seziseze cu mare dexteritate cele mai imperceptibile nuanțe de fizionomie, prinse cu ușurință sensul delicatei ei strâmbături.

Va să zică ceva se schimbase aici! Și privi cu luare aminte la salonașul mobilat, cu fotoliuri vechi, de culoarea cireșei putrede, cu soba puțin crăpată și înegrită deasupra gurei, cu tupet de flori vinete, jupuit ușor ici și colo, printre perdelele grele de pluș străbun și decolorat.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— De ce mă primești aici, Sultănico... sau poate ai pe cineva în iatac...

Ea nu răspunse îndată și pentru întâia oară probabilitatea asta i se puse deacurmezișul gâtului — i se păru lui însuși destul de ciudat — ca un os în gât. De bună seamă, atunci când o lăsase el o sfătuise să se căsătorească a doua oară și chiar gândise mai târziu foarte serios la câteva partide găsite de dânsul. Dar pe urmă lucrurile rămaseră baltă, căci ei îi plăcuse să rămână singură; iar acum ideea că ea ar putea să aibă un amant, ea, femeia care era atât de socotită și de măsurată în toată purtarea ei, și care-l iubise cu toată desinteresarea, împotrivindu-se cu nemaipomenită desnădejde, la despărțirea lor, încât ai fi crezut că pe veci îi va rămâne în inimă amintirea lui, i se păru atât de insultătoare și-l lovi atât de pe neașteptate încât păli brusc — dar rămase stăpân pe sine și încercă să gândească binevoitor că ar avea destulă dreptate.

— Mi se pare că fără să vreau, am nimerit-o, rânji el, foarte intrigat totuși și se lovi ușor cu mâna peste buze.

— A, nu, poftim acolo!... Dar te-am primit aici, nu știu, de ce?... N'ai mai dat de atâta timp pe aici... Ș'apoi am auzit c'ai ajuns domn mare...

Acest „domn mare" îi plăcu nespus, dar băgând mai bine de seamă la dânsa, când îi lămuri că domn cu adevărat mare va deveni acum cu prilejul revenirii partidului său la putere, o văzu ascultându-l plictisită și distrată, ba chiar îi și spuse:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

„Da, am auzit c'au să te facă ministru!" cu mai puțin interes, decât i-ar fi spus acum zece ani: „am auzit că vi s'a schimbat ministrul!" Senzația de neplăcere dela început crescu și schimbă repede vorba, cu oarecare brutalitate în glas, dar desigur foarte iscoditor:

— Da ce-i cu tine? Te văd mult schimbată... Nu cumva... iubești...

Răspunsul ei de astă dată fu prompt:

— Eu?... hm, ce ideie...

Dar apoi râse și adăogă: Ei?... oare n'aș avea dreptul...

Și pentru că râsul lui acum, era incert și mut complectă:

— .... O... acolo,... puțin... să nu-ți închipui cine-știo cât...

El râse de astădată mai tare, dar destul de fals și pentru a da continență puiului de necaz care-l tot încorca dela începutul acestei vizite și căruia acum îi mai răsărise un cap, încercă să-și aducă aminte frumusețea rară a soției sale actuale și corpul ei de statue. O, Sultana e cu mult mai scundă, deși nici ea nu-i scundă propriu zis. Pe urmă tot trupul ei este oarecum cam plin pentru înălțimea ei, ceeace teoretic e cu totul inferior formelor alungite ale Zinei. Iar cât privește albeața de lapte a acelcia... Sultana avea în schimb o pieliță închisă, puțin verzuie, de culoarea boabei proaspete de cafea. Cornoiu recunoscu pielița asta nealterată la încheeturile mâinilor și sus la deschizătura gulerului. Nu desigur: culoarea asta avea farmecul ei

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Şi el îşi aminti cum înainte, pe când era numai director de liceu şi când începea, să-şi pună tot mai hotărît în minte problema Iosefinei, ceiace-l încurca mai rău era tocmai această nuanţă care-l stăpânise. A trebuit să-i ia ochii splendoarea întreagă şi definitivă a Zinuţei ca să i închidă orbiţi de lumină şi învinşi pentru întotdeauna, liberaţi de orice reminiscenţe otrăvicioase, aşa cum razele soarelui aspru şi necruţător, topeşte şi cele mai ascunse urme ale visului bolnav.

Soarele acesta vroia să-l aducă acum Cornoiu pe cerul voinţei lui, care începea să se înceţoşoze. Ei schimbau acum între dânşii păreri asupra celor din urmă banalităţi ale zilei. Dar ochii i se fixaseră cu încordare de asasin pe gâtul cu tonuri schimbătoare şi fascinante. Jocul acesta, nestatornic, de nuanţe îl turbura cu totul, îi turbura vocea ca unui şcolar la cea dintâi întâlnire, îi răvăşea şi scotea din ascunzişuri vechi de suflet, amintiri grele şi potopitoare.

Invocarea zeiţei celei albe era acum zadarnică; perfecţiunea de marmură, de care gândul se agăţase zdravăn, ca o pasăre fugărită de vijelie, era acum o trapă ascunsă, care zgâlţâită de desperarea lui se pregătea să se deschidă spre a-l rostogoli în catacombe de besnă. Micile defecte ale Sultănicăi şi disproporţiile uşoare, erau acum tot atâtea unelte de caznă cu care ceastălaltă îl tortura conştientă şi persistentă de pe scaunul depărtat în tulburul minţii lui, de pe care ea afecta liniştea şi anostul. Dar se simţea conştiinţa ei aicea, tocmai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

din căscătura îndelungă și deasă de moleșeală, din schimbarea neostenită a piciorului dedesupt deasupra celuilalt, din ochiul care pândește viclean și încordat, în dosul aparenței de indiferență și oboseală.

Cornoiu trebui să se scoale depe scaun, să se plimbe prin odaie râzând degajat și insinuant; se apropie de dânsa, se îndepărtă iarăși, se rezemă cu cotul de spetenza scaunului ei — povestindu-i ceva de mersul politicei. Și când ea se ridică de pe scaun, căci tocmai il simțise după răsuflarea-i caldă, gata să-i acapareze gâtul sub lăcomia buzelor înfrigurate, el o învălui într'o singură privire căutând obiectul unui nou atac și începu deodată să-i înșire sub formă de compliment însușirile ei femeiești cu ghioturn, surprins și fericit, ca și când acum i le-ar fi băgat întâi de seamă și ca și când mulțimea lor l-ar fi bucurat foarte, ca pe cineva ce se înveselește nespus că-și găsește prietenul de demult în stare înfloritoare. Ba chiar, de atâtea constatări îmbucurătoare, întinse și mâna ca să regăsească dibuind printre cutele vestmântului larg de casă — „așa ca o aducere aminte numai" — știutele ei calități ascunse, însă ea îl respingea cu promptitudine și cu bine conturată nedumerire.

Aceasta îl făcu să bâigue:... „A... Sultana... ce dracu... doar sunt eu!"... Dar ea îi răspunse cu râs strident și drăcesc: — „Cine ești tu?"

El râse la rându-i și-o asigură: „Haide, haide, însă glumele, doar vreau să te sărut numai... știi frățește"... și vibrațiile vocii lui care se opriră aci,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

părură să continue: „doar ne-am purtat soț și soție multă vreme și după divorț".

Dar ea rămăsese la râsul ei și situația de față, păreă s'o amuze straşnic: „Nu te cunosc... ha, ha, ha... nu te mai cunosc"...

Însă când el o prinse în ungher și o cuprinse zdravăn, înainte de a i se strecura pe sub mână, ea își lăsă fața în voia buzelor lui și-l întrebă calmă și învinsă:

— Ce cauți la mine... Ai o nevastă atât de frumoasă?

— Și tu ești frumóasă... o împăcă el darnic, dar ea îi ripostă — i se păru lui — într'o largă și sinceră recunoaștere...

— O, eu nu mă pot compara cu dânsa, vai e atât de dulce... e cu adevărat zeiță!

Atât de largă și sinceră și umilită recunoaștere, că el trebui să-și desfacă brațele care o acaparaseră ermetic și definitiv și s'o mângâe ușor pe păr, pe frumosul ei păr de un cafeniu închis și încroțoșat în cele mai bizare chipuri. Și fu nevoit s'o mângâe și s'o împace cu glas liniștitor, glas tot așa de larg care îndeamnă la resomnare și în care involuntar se strecoară ușorul accent al mândriei.

— Da... este într'adevăr de-o frumusețe extraordinară... o zână cum spui tu... dar asta n'o să ne împiedice și pe noi muritorii de rând ca să ne bucurăm de bidelacerea existenței... acordă el cu o largă dărnicie, de ființă privilegiată, care trăește în preajma zeilor.

Și când fu gata s'o cuprindă iarăși, ea îl izbi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

deodată, îl dădu în lături și se refugie la soneria, pe care o apăsă cu violență:

— Atunci du-te la zeița dumitale... Am auzit că face comenzi de pudră cu sacul... Ha, ha, ha... zeița făinii, nu?...

Servitoarea intră.

— Mariță, haide să-mi ajuți să mă îmbrac... Domnul va fi așa de gentil să mă aștepte dincolo în salonaș, pentru că-l rog să mă conducă până la Margot Greceanu...

Dar el se scuză repede, îngrozit la gândul că ar putea fi întâlnit de cunoscuți, conducându-și fosta soție pe Calea Unirei.

* * *

Doamna Cornoiu își făcu mult de lucru prin oraș. Mașina o purtă în toate părțile, la modistă, la prăvălii, la văduva lui Mihalache, la Tina Nedan, fosta ei colegă de pension, la care se ducea dese ori, — s'o consoleze de divorțul început.

Acolo găsea regulat și pe celălalt consolator al doamnei Nedan — în curând când va fi văduvă: doamna Mavromati — pe Nae Inelescu — profesorul de geografie, bun orator, chiar și cântăreț și cum îi spunea domnul Cornoiu: „omul faptei", fapt pentru care nutrea față de dânsul intenții nemărturisite încă, dar desigur din cele mai bune.

Zina Cornoiu revenea acum la ea după o pauză cam îndelungă, pe care încă nu știa cum s'o motivezo mai nimerit și mai puțin jignitor. Nădăjduia

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

însă că Tina va fi priceput dela sine cum au stat lucrurile, mai ales că nici ea n'a mai încercat să mai sune la uşa prietenei sale, după ce a fost întâmpinată, pentru întâia oară în decursul relaţiilor lor, de Esti, cu înştiinţarea că stăpână-sa e plecată departe, undeva, nu ştie unde şi nici nu ştie când se va întoarce.

Dar dacă doamna Cornoiu nu-şi mai cercetase personal pe vechea ei prietenă, în schimb, din ajutoarele care începură să curgă pe sub mână, cu nemiluita, Tina se putu convinge de mărinimia ei tocmai acum, la vreme de nevoe, când tribunalul, cu toată susţinerea caldă şi patetică a lui Nae Inelescu (care era şi avocat — însă, în lipsă de altă clientelă, doar pentru prieteni) îi respinsese cererea de pensie alimentară, în urma unei strălucite probe cu martori, aleşi pe sprânceană de Nedan. Şedinţa aceasta fusese oarecum memorabilă şi amănuntele date de martori produseră oarecare vâlvă în oraş; încât domnul Cornoiu interzisese atunci ferm soţiei sale să mai calce pe la fosta ei colegă. Şi cu toate protestările Zinuţei, că ea are cu totul altă părere despre Tina Mavromati şi că ea găseşte necesar s'o viziteze tocmai acum când răutatea şi calomnia au pus-o în atât de mare restrişte; domnul Cornoiu nu şi-a ridicat hotărîrea, decât după ce Inelescu, îndârjit contra colegului şi bunului său prieu Nedan (Nedan era profesor de latină şi greacă) n'a ameninţat cu denunţ în sperjur, ceia ce a făcut pe Nedan să cadă la o tranzacţie cu soţia sa în privinţa pensiei alimentare, renunţând la declara-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

țiile martorilor și restabilind raporturile cu Inelescu, pe care tot el îl rugase la început să conducă procesul soției sale, gratuit — (ca să-l termine mai repede și să-și speculeze în fața tribunalului mărinimia).

Scena revenirii Zinuței la Tina a fost desigur una din cele mai emoționante. Când Tina a înțeles după numărul soneriilor că e Zinuța, (numărul acesta avea un mare rost, căci dacă era cineva inoportun în casă, Tina ar fi ieșit îndată să-și vestească prietina, ce și-ar fi văzut atunci de drum) a sărit îndată de pe genunchii lui Inelescu, mică și durdulie, ca o fată de pension, bătând din palme și netezindu-și fustele, sărind ca o minge de gâtul micului avocat, care-o respingea plictisit și nerăbdător, trăgându-și și el mânecile în jos și trăgându-se deasemenea de pulpanele hainei pentru ca pe urmă s'o îmbrâncească deabinelea.

— Ce mai aștepți, nu te duci s'o primești odată...

Dar Tina, care nu mai știa ce să mai facă de bucurie, parcă abia la vorbele astea s'a dumerit, s'a repezit în ușă, pe care a izbit-o de nu s'a văzut, a dat buzna prin antreu, a sărit cele câteva trepte două, câte două, de parcă, așa cât era de mică, s'ar fi dat de-a dura. Când a intrat Zinuța, i-a cuprins poalele cu fericire, sărind spre buzele ei, nemerind-o pe gât și pe sâni, gudurându-se ca un copil mic și zburdalnic. A avut grije să-i spună: „E și el aci", dar cealaltă i-a replicat scurt:

— Nu te-am întrebat asta...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Zina a intrat mândră, cu pasul ei elastic, cu capul sus, făcându-se mirată de prezența lui Nae Inelescu, care o întâmpină cu reverență adâncă, palid și tremurător, abia găsindu-și cuvintele, el omul faptei, vestit pentru îndrăzneala și obrăzniciile lui.

Doamna Cornoiu primea ca de obicei cu un zâmbet ofranda acestei stângăcii stupide pentru care Inelescu se certa aspru, în gând, zăpăcindu-se și mai mult și dând fără noimă și spirit răspuns întrebărilor ei repezi și desigur, pentru el, cu sensuri pe cari dispera că nu poate să le sezisezze din zbor. Și atunci teroarea cea mai năprasnică îl apuca iarăși la gândul că ea ar putea să-l creadă prost. „Orice, dar asta nu!" se sufoca, căutând o întrebare sau un compliment ales ca să se reabiliteze, în vreme ce ea îl privea cu un surâs îngăduitor, care-l ucidea, terminând cu dânsul, necruțătoare: „Ca de obicei, distrat domnule Inelescu?" — spre a se întoarce la amica ei:

— Și tu Tinuțo?

Și atunci Tinuța începu deodată mai patetic decât oricând să-și vaicăre soarta, să blestemo cu toată furia pe Nedan că vroa s'o lase în mizerie și să amenințe cu blestemo pe Gicu Nenoveanu tânărul student și poet care de când e la facultate nu i-a scris decât o singură scrisoare, deși mizerabilul! sunt trei luni de când a plecat și cu toate că el e cauza principală a acestui divorț.

— Că și Nedan are puțină dreptate, reveni apoi; nu pot spune c'am fost ușe de biserică; el

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

însă închidea ochii, tot așa cum îi închideam și eu pentru ale lui. Dar ca să mă surprindă în brațele propriului lui elev... Înțelegi!...

Și doamna Nedan își privea convorbitorii cu un aer, de parcă i-ar fi băgat în sac cu o mare problemă. Părea că le spune: Așa e, că era prea, prea...

— Aș, eu cred că dinadins l-a adus în casă... opină Inelescu, fericit că prin devierea conversației, putea să-și recapete aplombul pierdut, — Dinadins l'a adus, ca să provoace divorțul...

— Nu dragul meu, suspină Tina, care uita totdeauna recomandările insistente ale lui Inelescu de a nu-l mai tutui în fața doamnei Cornoiu și'n fața oricui. „Ce se spune la tribunal, se spune la tribunal! Între noi însă... Era elevul lui favorit, o știi tot așa de bine ca și mine. — Era o adevărată prietinie între ei, deși unul era profesor și celălalt elev. Era atât de fermecător băiatul ăsta cu ideile lui, cu spiritul lui, cu vocea lui molatecă și caldă că nu era profesor să nu-l iubească...

— Cu atât mai mult o nevastă de profesor, glumi Inelescu încercând să schimbe o fugară privire cu Zina, care rămânea însă nemișcată zâmbind doar ușor, arătând că împărtășește prea puțin hazul pe care poate să-l producă o astfel de glumă.

Totuși trebuia să recunoască cu necaz în sinea ei că-și satisfăcea o ascunsă plăcere din toate aceste cancanuri de care, uneori, uitând, se amuza cu inima deschisă, pentru a se blama apoi îndată că și-a depășit atitudinea. Atunci râsul firesc i se

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

transforma într'o subtilă strâmbătură ușor dispreţuitoare, pe care Inelescu o lua drept plictiseală, sau nici el nu mai știa drept ce s'o mai ia; iar Tina, cu diplomaţia ei otova — o interpreta ca nerăbdare de a rămâne între patru ochi cu cel de faţă.

Atunci, cu aer părintesc și atotcunoscător, se retrăgea într'atât de discretă, cât să se observe bine gestul ei, care nemulţumea la culme pe doamna Cornoiu.

Dar aceasta își revenea repede apoi, amuzată de încurcătura în care se regăsea Inelescu.

De altfel, pentru el, trebuia singură să-și mărturisească oarecare atracţie, găsind într'insul posibilităţi latente, care îndrumate într'o direcţie mai puţin vulgară, i-ar fi dat suficient aspect, — spre a putea fi promovat în lipsa altora, așa cum îl visa ea, „prietinul" pe care visurile, gândurile, predispoziţiile sufleteşti din anumite ore, îl căutau singure, fără voia sa și pe care nu-l găsise încă printre junii calpi, blazaţi și șterși, ai așa zisei lumi bune.

Inelescu înţelegea că doamna Cornoiu așteaptă dela el, ceeace s'o determine să-l simpatizeze și conștiinţa asta îl încurca și mai mult când se găsea în faţa ei. Pricepea deasemeni că numai trecerea de timp îl va obișnui cu dânsa, dar până atunci trebuia să întreţină un *statu quo*, care i se părea deplorabil. Cuvintele ce-i adresa și care i se poticneau necontenit în gât, cădeau totuși așa de tari, că lui i se păreau că se rostogolesc la pi-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cionrele ei și se sparg cu sgomot fără de sezmă. Se străduia să-și modeleze vocea, s'o rețină, să-i atenueze intensitatea. Dar măsura era greșită iarăși și cuvântul abia se auzea, parcă ar fi răgușit subit și trebuia să tușească cu spor pentru a-și readuce glasul la starea de mai înainte.

Pe urmă, când însfârșit și-l regăsea, se mențineа strict numai în cadrul complimentelor de care — cu toate că le învestmânta risipitor cu tot ce spiritul îi putea servi mai de seamă — era complect nemulțumit; ea-i riposta cu o mișcare scurtă a buzelor la cele banale, înghețându-l, și cu un surâs fin de acceptare la cele nimerite. Dar ele se mărgineau numai la constatări mărunte și reținute asupra frumuseței ei în genoral sau asupra detaliilor celor mai vizibile; pe când cele, asupra cărora nu îndrăznea încă să se întindă, rămâneau doar în admirația-i mută și mistuitoare.

Picioarele au intrat în cadrul curtuoaziei printre cele mai târzii; ele au format un capitol destul de amplu întrucât Nae Ionescu, dozat de-o facilă fantozie și vechi cunoscător în materie găsise un vast domeniu de comparație, încât a nimit-o dela începeput, ea singură nebănuind atâtea despre picioarele ei.

Atunci când reveni la Tina, el se gândi să reia această veche temă, care, văzuse bine, îi produsese destulă plăcere. Dar constată repede că n'are de unde să înceapă, căci timpul care-i despărțise, șterseso ușor familiaritatea ce se stabilise între dânșii îna-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

inte, iar acum era desigur îndrăzneț, dacă nu stupid s'o înceapă direct cu picioarele.

Și pentrucă ea se părea că-și sfârșește întrebările și cum convorbirea da tot mai desperate semne de moarte, în „specialist" (cum se denumea singur, cu larghețe, colegilor) socoti că până și-o banalitate sau o prostie e preferabilă tăcerii. Deci hotărî s'o pornească iarăși dela ochi.

Găsi destule de spus iar pentru că un compliment pe care-l făcu mai pe urmă asupra culoarei lor semăna mult cu începutul unui cântec vechi, verva se prefăcu în melodie.

Nae Inelescu cânta cu foc și credea că pune multă patimă în cântec, dacă prelungește nota penultimă, terminând apoi brusc cu o zdravănă zguduitură a capului și-a pieptului. Avea o voce metalică cu rezonanțe plăcute, poate prea puternică într'o cameră. Când începea să cânte, doamna Cornoiu boțea disprețuitor buzele; i se părea cam de periferie modul ăsta de a i se face curte. Însă încrederea în sine a cântărețului și mai ales religiozitatea pe care o punea în ascultare, Tina, care apărea uneori când micul profesor da drumul glasului, o încurca și pe dânsa, neștiind dacă trebue să râdă sau să recunoască, — nu atât de admirativă ca doamna Nedun firește — că Nae Inelescu „are voce".

Acum doamna Nedan nu apăru în timpul cântecului, iar Nae Inelescu — pentru că pasiunea cu care intona crezu că s'a comunicat în întregime ascultătoarei — repetă gestul de mai de mult, care

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

i se păroa de rară și îndrăzneață savoare, de a se lăsa în genunchi asupra ultimelor note. De astă dată însă nu mai îngenunche lângă dânsa gata să-i cuprindă picioarele, ci destul de departe tocmai hăt în colțul odăii unde se retrăsese pentru a-și voala asprimile vocale.

Cum sta așa smerit și prosternat și mut, parcă epuizat de tot sufletul, doamna Cornoiu trebui din nou să se întrebe dacă astfel de scene nu sunt decât de-un gust îndoelnic pentru o soție de viitor ministru. Dar trebui să-și recunoască îngăduitoare că, dinaintea oricărui altuia, demult s'ar fi ridicat fără întrebări prealabile și ar fi ieșit — perfect nu-și dă nici ea seama cum — profund jicnită sau vărsând torente de râs. Însă acest Nae Inelescu punea parcă atâta sinceritate în cele ce făcea, avea un aer atât de pierdut când își exprima într'un fel sau altul sentimentele; iar acum, în genunchi aștepta atât de resemnat „osânda" — cum îi spunea dânsul — că Zina nu putea să nu-i acorde măcar favoarea acestor clipe de ezitare.

Apoi osânda venea grea și necruțătoare; ea veni și acum, când Inelescu crezuse c'o va înlătura cu trouvaille-ul ăsta, de a cădea în genunchi cât mai departe și cât mai zdrobit. Ea consta în chemarea insistentă a doamnei Nedan și era însoțită de gestul lui de desperare și descurajare, prea comică și prea facilă ca ea la rându-i, să nu mai știe ce să mai creadă și chiar să se întunece. Acum însă păru extrem de amuzată de expresia lui în ace-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

laș timp jalnică și caraghioasă și zâmbetul cu care arăta această bună dispoziție fu într'atâta de comunicativ că-l remarcă și doamna Nedan. El semenținu tot restul vizitei la acciași prietinească lumină dela început și fu însoțit în timpul conversației, care urmă, de minuțioase examinări din partea ei, a feței lui prelungi și albe, a ochilor vii, verzui, a părului negru lăsându-se în ondulări plăcute de-o parte și de alta a cărării, a trupului voinic și nervos — și în treacăt numai — a picioarelor drepte, dar scurte.

Ceiace îndritui pe Inelescu, când dânsa plecă, să se simtă cel mai fericit din lume. Cântă, jucă, îmbrățișă pe Tina, o așeză pe sofa și începu să-i înșire toate calitățile ei — ale Tinei — cu o dărnicie, care o puse pe gânduri și pe-aceasta.

Ea-l asculta ca'n vis, dar se pomeni deodată, — într'un târziu explicându-i superioritatea piciorului lung și subțire, uitând că el omul picioarelor scurte, vorbea despre asta unei femei cu picioarele la fel de scurte; oftă deodată cu atâta tristețe, că el se opri încurcat de gafa lui.

— Iartă-mă Tina, dar nu vreau să zic că nici...

— Nu, nu, ai dreptate dragul meu, ai mare dreptate, suspină ea... Așa erau și ale lui...

— Ale cui? se îngrozi el...

— Ale lui Gicu...

— Gicu?... Ah Nenoveanu... se dumeri Inelescu care un moment fu departe de orice contingență. Zâmbi înduioșat și voi să readucă conversația la punctul de plecare. El, vorbărețul, niciodată nu sim-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ţise în el mai impetuoasă nevoia vorbăriei; ea-l asculta însă numai pe jumătate, căci jumătatea cealaltă a minţii era dedicată gândurilor proprii; iar răspunsurile fugeau numai la Gicu. Apoi veselia lui începu s'o intărâte aşa că, observând, fu nevoit să coboare incetul cu incetul tonul fericirii; ea însă se porni pe plâns şi el trebui s'o mângâe, ba, dintr'un exces de mărinimie să-i sărute lacrămile. Dar plânsul ei devenea din ce în ce mai nervos şi-şi înfundă deodată capul în perine; el căută s'o ridice, dar apucând-o işi aminti neaşteptat de atingerea piciorului celeilalte, acum o lună şi drumul sângelui i se răsuci brusc în tot corpul. Ca de obiceiu, ea nu se împotrivi şi-l înlănţui la rându-i închizând ochii, şoptind înfiorată reproşuri lui Gicu, în vreme ce în ochii lui măriţi peste fire corpul ei se lungea, pielea i se albea ca albuşul şi figura Zinei se crispa de plăcere în închipuirea aprinsă de rut.

. . . . . .

. . . . . .

In acest timp doamna Cornoiu pleca şi mai nedecisă. Ea nu-şi înşelase până acum bărbatul,—deşi aprioric, convenise cu sine însăşi că lucrul ar fi cu putinţă; ceeace i se părea cu neputinţă era să găsească în oraşul ăsta pe acela, pentru care, închizând ochii, să poată fără regret să se arunce în vultoarea necunoscutului. De câteori se contura vreunul mai limpede în mintea ei, de atâtea ori se simţea complect nehotărită, ca hotărîrea să-i revină îndată mai târziu când conturul intrusului

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

era izgonit din minte fără cruțare. Închizând în urmă-i ușa doamnei Nedan, ea simțea deschizându-se în sufletul ei parcă asemeni străzii acesteia retrase și tăcute care se pierdea în nelămuritul nopții, o perspectivă de neliniște și nesiguranță.

Șoferul o simți și apăsă butonul; și odată cu motorul care se încingea, farurile căscară ochii mari și străpunseră până departe noaptea; ea tresări înviorată și privi în lungul fășiilor de lumină biruitoare; dar mai încolo, lumina lor crudă se desfăcea și pălea pierzându-se în marea de întunerec ca o dublă coadă de cometă, părând că se întoarce tremurătoare și secată de sevă din împărăția nepătrunsului negru.

Doamna Cornoiu se așeză în poziția ei favorită pe canapeaua crême a mașinei închise.

Își lăsă bustul pe spate și-și răsturnă capul cu fața spre tavanul încăperii capitonate, astfel ca ochii să primească în plin, lumina discretă a micului glob albastru; îi plăcea să rămână astfel tot răstimpul parcursului, ca și când ar fi urmărit în viermușul de foc al becului desvoltarea unui vis în care se cufunda cu totul. Șoferul răsuci volanul.

Pe străzile mari și luminoase ea nici nu întoarse privirea la dreapta sau la stânga; îi plăcea numai când involuntar ochii i-erau smulși din contemplație la cotituri; atunci surprindea trecători privind prin geamurile cupeului cu străpungătoare admirație.

Lăsa atunci să-i plutească în ochi, totală indiferență în vreme ce simțea cum crește în suflet ceva

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mulțumitor, îmbătător, ascuțit de dulce. Pentru ca să-și învingă uneori curiositatea de a privi spre trotoare, pe străzile populate, își căuta totdeauna un gând, pe care-l găsea fixând stăruitor vre un punct al sârmei luminoase din bec; și gândul pornea atunci neobosit înainte și înapoi dealungul micului șarpe albastru.

Acum trecea în revistă pe Inelescu. Și era mulțumită că-l vede necontenit pe plac, în orice caz simpatic, chiar în manifestările lui cabotine, în această severă examinare retrospectivă. Când ceva, care i se păruse înainte meschin la el, îi apărea acum într'o lumină favorabilă, simțea cu plăcere cum un val de bunăvoință îi pornește din adâncurile ființei, umplând lacunele, diafanizând defectele și'n toată dispoziția sufletului ei constată cu mulțumire că tumultosul personaj făcuse drum bun acolo, cu neîmblânzita-i persistență. Desigur „tumultosul" era tocmai termenul pe care-l găsise gândul ei și care-i legitimă îngăduința de a-i ocupa spiritul. Era un tumultos; o auzea din toate părțile. Era singurul în oraș astfel. Era îndrăzneț, fantast și pasionat. Nimeni, nimeni din anturajul ei nu se mai arăta în aceste culori Anume predispoziții de teatralism ieftin putenu fi eliminate printr'o fecundă critică, pe care ea se hotărî s'o întreprindă chiar dela noua întâlnire. Dar încolo, în omul ăsta ardea o viață...

Atât numai... păcat că era prea mic.

Și amintirea picioarelor lui venind iarăși, cu toată bunăvoința dela început care o făcuse adineaori să

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

se oprească numai la calităţile lor : subţiri şi drepte; deastădată fu cu neputinţă — or cât se strădui împotrivă — să şi le înfăţişeze altfel decât pur şi simplu scurte.

E mic, asta este! Pentru dânsa e înfiorător de mic. Il întrece cu un cap... Era sincer necăjită că toana asta nărăvaşă de amintire, îi răsturna cu răutate, tot ce clădise până acum. Dar tocmai atunci maşina coti pe strada ei; trupul i se înmlădie şi ochii îndepărtaţi dela viermuşorul albastru, descoperiră în lumina felinarului din colţ o siluetă deşirată şi firavă, agitându-se spre dânsa. Vedea acum pentru prima oară, această înfăţişare sveltă şi înaltă, învelită într'o pelerină; avu timp s'o observe, luând o atitudine de bravadă şi salutând-o cu un gest larg. Nu-i răspunse desigur; nici n'ar fi avut timp; dar oricum băgase de seamă în petele mărite pe care le făcea regiunile ochilor pe faţa inundată de lumină, o curioasă mişcare, care n'ar fi putut spune dacă a fost simplă expresie de admiraţie pasivă sau chiar îndrăzneaţă nădejde.

In orice caz împrejurarea îi plăcuse. Cine putea fi străinul acela, din unicele lui gesturi de-o clipă aidoma lui Nae Inelescu, dar însfârşit... un Inelescu înalt!

Doamne, de ce fără să vrea, se gândea la astronomul acela, care descurajase într'atât pe domnul Cornoiu!

* * *

Comitetul executiv al partidului se adunase în casa domnului Cornoiu. Venirea la putere era imi-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nentă și potrivit obiceiului, pentru a nu fi surprinși nepregătiți sau în plină ceartă pe locuri, listele trebuiau făcute din vreme. Ele nu se complectaseră desigur pentru că rivalități erau destule, dar aveau să se stabilească definitiv Joia viitoare.

După o energică alocuțiune a avocatului Necșulea în care acesta spusese lămurit și'n murmurul aprobativ al tuturor, că însfârșit, după atâtea servicii desinterosate, statornice și cu adevărat edificatoare în ceeace privește imensa popularitate a domnului Cornoiu, menținut deputat de cincisprezece ani încoace, reprezentând la guvern sau în opoziție un județ, poate cu cel mai mare contingent de populație „centrul va trebui să țină în seamă că în viitoarea constelație ministerială șeful nostru mult iubit e necesar să-și aibe locul său, bine definit și nu unul din cele secundare".

Și cuvântarea lui Necșulea pornind dela acest punct începu să crească amenințătoare, făcând pe toți ceilalți să caște ochii, iar pe domnul Cornoiu să șoptească printre grupuri glumeț, pentru a retușa meșteșugit impresia: „Nu v'am spus eu — Necșulea ăsta e tăios ca un cuțit... nu v'am spus eu că el e „cuțitul partidului"...

Iar cuvântul lui Necșulea avea resonanțe de claustru, tăia sec și lapidar, urca logic, vizând temeinic ținta; el ținea în timpul vorbirii capul plecat, pentru a fulgera auditoriul pe sub sprâncenele negre și îmbinate, în vreme ce pielea arămie a feței se zbârcea necontenit în rictusuri demonice, iar bărbița mică și neagră juca nervos sub tăișul cu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

vintelor. El termină cuvântarea cu ochii în ochii Zinei, care prin uşile ce se deschiseseră larg, intră în fruntea slugilor cu tăvi întinse de argint, încărcate de gustări şi pahare:

„Ne iubim desigur partidul, dar nu putem admite ca judeţul nostru de o atât de mare importanţă economică să fie metodic lăsat la o parte pentru judeţe de mai puţină importanţă. Ne iubim partidul, dar partid însemnează oştire şi şef împreună, şi contingentul considerabil de alegători pe care-l aducem centrului, va trebui să fie marcat de recunoştinţa acestuia prin diplomarea şefului nostru cu unul din locurile supreme de încredere ale ţării"....

— E drept... Bravo... Ura... porniră aprobările şi aclamările scurte şi guturale, făcând, contra voinţii sale, să roşească vizibil, pe doamna Cornoiu, căreia plesnetele de bici ale vorbelor lui Necşulea îi puseseră brusc sângele în mişcare, ca una ce avea să împărtăşească deliciile onoarei acelui „loc suprem de încredere" cuvenit soţului ei. Aştepta ca furtuna să se potolească, făcând sforţări supraomeneşti să reziste tumultului ei, păstrându-şi calmul suveran. Centrul furtunii era în grupul profesorilor dela fostul gimnaziu „Banul Mihaiu", acum, graţie intervenţiilor lui Cornoiu, mare liceu. Atât foştii lui colegi de catedră cât şi noui veniţi aduşi de dânsul îşi exprimau făţiş şi sgomotos dragostea şi recunoştinţa. Cel mai inimos şi mai zurbagiu dintre ei şi care dăduse entuziasmat şi puternic tonul aplauzelor era desigur cel mai mic fiziceşte:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Nae Inelescu. Pentru neastâmpărul lui și pentru statura lui, Cornoiu — căruia îi plăcea să-și denumească partizanii cu porecle pline de sens și promisiune, spre a-i lipi și mai mult de dânsul, — îi mai spunea, pe lângă „omul faptei" și „inima partidului".

La fel de convins de spusele lui Necșulea, cu gesturi largi din mâini scurte și complectând pe oratorul precedent prin argumente spuse tare și răspicat, însă neauzite de nimeni din cauza tumultului ce se iscase, era Nedan — Grigore Nedan de latină și greacă, aproape tot așa de mic ca Inelescu, însă ceva mai gras și rubicond; el nu părea deloc supărat de sgomotul acesta, ba chiar privindu-l mai bine, ai fi crezut că profită de ocazie să-și facă datoria cât mai neobservat. Inchee totuși atât de violent, că se făcu deodată tăcere și convinse aplauze porniră furtunos din toate părțile.

Grupul avocaților prin definiție mai precaut aplauda mărunt și cu entuziasm măsurat; prodecanul baroului și vicepreședintele partidului, Porumbacu — deși ținea chiar în timpul cuvântărilor palmele lipite și ridicate ostentativ, însă într'atât domină pe figura lui roșul-galben și cu atâta asiduitate privea la cei de față, rând pe rând, încât era limpede că vrea să arate celui ce-ar fi fost dispus să zugrăvească centrului scena de față, că aplauzele lui au fost destul de potolite și că era nevoit să le dăruiască din politețe pentru amfitrionul care-l observa fugitiv și înțelegător.

Când aclamația se ogoie, doamna Cornoiu îna-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

întâ urmată de Esti şi de ceilalţi servitori printre invitaţii ce se plecau adânc; ea răspundea la mulţumiri şi saluturi, reţinut şi cu bună voinţă, pe care ar fi vrut s'o arate cât mai vădit de circumstanţă. Pe Necşulea, ca o mulţumire pentru frumoasele lui cuvinte, ţinu să-l servească personal.

De Nae Inelescu îi fu teamă, să n'o salute cum avea obiceiul la doamna Nedan, cu vre-o reverenţă romantică, cu mâna lăsată galant spre podea, scandându-i: „In faţa frumuseţii signora mă închin" sau altă prostie la fel, — încurajat de familiaritatea adunării. Işi compuse deci figură energică şi-l bravă cu severitate. Insă Nae Inelescu se arătă chiar excesiv de discret, ceeace-i plăcu răsplătindu-l cu un zâmbet, pe care el arătă că l-a primit, cu maestră fineţe.

Domnul Cornoiu profită de ocazie ca să facă în gând apelul. Va să zică erau câteva lipsuri: bun! Se aştepta la ele... Insă erau şi unele la care nu se aştepta. Acestea îi tăiară linii adânci în răvojul minţii. Doamna Cornoiu, nereţinând bine numele celor ce se prezentaseră astăzi pentru întâiaşi dată îl întrebă în şoaptă care-i Andrei Lazăr. Examinându-i acum din nou, nu găsea silueta aceea înaltă şi suplă, a celui care o salutase deunăzi. Domnul Cornoiu se interesă de Lazăr, punând pe figură un zâmbet de nepăsare.

— De la un timp, s'a închis complect în casă, iar când vine la ore e cu totul străin de toată lumea; pare foarte preocupat... naiba ştie de ce... lămuri Nedan, care era socotit prietinul cel mai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

bun al lui Lazăr... Eu i-am spus c'am dori cu toții să-l avem astăzi printre noi și mi-a promis că vine... dar... Uite-l...

Se întoarseră cu toții, până și cei care-l știau, la fel de curioși, să vadă această figură bizară. Doamna Cornoiu se întoarse cea mai din urmă, nu fără puțin necaz pe roșul acela ce-l simțise sărindu-i în pometii obrajilor. Își strânse însă buzele și lăsă capul pe spate într'o atitudine demnă și ușor disprețuitoare, pe care trebui s'o părăsească îndată. Dar ce dracu! Ăsta era un oraș de eschimoși?

Căci în ușă ezita încă trupul firav și mic al lui Lazăr, de pe care se lăsa greu pe o parte capul acela speriat, ca o floare grea pe un lujer prea subțiratec. Îngăimând ceva neînțeles și fără a da mâna cu nimeni, nou venitul se strecură prin mulțime, făcându-și loc cu stângăcie; greși apucând-o printre avocați, de unde cu greu își găsi ieșire spre grupul colegilor lui. Acolo se statornici între Nae Ionescu și Nedan, răsuflând lung și ușurat.

Toată lumea începu să râdă. Domnul Cornoiu zâmbind indulgent se duse după el să-i strângă mâna.

— Bine-ai venit domnule Lazăr.

— A iertați-mă domnule Cornoiu... Credeam că nu sunteți...

— In casa mea?...

— Credeam că... n'ați apărut... nu v'am văzut aci, în cameră...

Și roși de tot, în râsul general.

Dar supliciul lui nu se sfârșise complect. Căci

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tocmai pe când Cornoiu revenise în grupul avocaţilor ca să-şi exprime nedumerirea că unul din partizanii din barou — Tintorescu nu-i de faţă; decepţia puternică dela început a doamnei Cornoiu se risipea cu atâta repeziciune, de parcă fundul conştiinţei sale s'ar fi spart în mai multe părţi de odată. Mişcările stângace ale lui Lazăr şi râsul homeric pe care-l provocase, o dispuseră, iar micul profesor îi apăru acum nespus de simpatic. Mişcările lui fuseseră atât de copilăreşti şi atât de potrivite cu dimensiunile sale că ea, care nu-l părăsise încă din ochi, îşi simţi din nou faţa luminându-i-se de râs şi plăcere. Îl examină înveselită şi constată că mititelul cel nou, n'avea nici faţa ei nici trupul prelung ca Nae Inelescu, nici pântecul bine crescut al lui Nedan; proporţia la el era perfectă iar aerul copilăresc pe care-l păstra continuu, îi da un farmec deosebit.

Mai ales acum era tare simpatic, adăpostit acolo în siguranţă, între prietinii lui buni şi mici ca şi dânsul, de după care ochii i se deschideau enormi şi negri pe figura sidefie cu mici mustăţi brune, căutând pe furiş la cei de faţă şi apoi — socotindu-se că nu mai e observat, — îndreptându-i sporioşi la dânsa, pentru a-i căsca îngroziţi şi a-i pleca deîndată, când descoperi că ea îl urmărea surâzătoare. Ea veni să se aşeze lângă dânsul şi când se aplecă deasupra-i avu şi mai mult impresia micimii lui. Însă, curios, acum îi plăcu nespus această senzaţie. Înfăţişarea lui brună şi mai ales ochii aceia tot aşa de mari ca ai ei, precum şi de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

bună seamă, impresia de proaspăt, de dichisit, de curat, pe care ți-o dă unele persoane de parcă în orice moment tocmai au isprăvit să se spele și să se gătească, timiditatea asta excesivă și roșul de fecioară care se îmbina într'atât de puțin obișnuit cu sideful obrazului, vorba borborosită în gât de sfiiciune; toate acestea treziră în doamna Cornoiu senzații pe care ea le găsea cu satisfacție noui, dar care nu erau decât vechile ei simțiminte de grandoare, plăcerea aceea de dominare și de proteguire, care-și găseau însfârșit o formă nouă de manifestare. În mintea ei, el se cuprinse îndată în cadrul celor auzite despre dânsul și tabloul se complectă dela sine cu ușurință: îl văzu în mijlocul aparatelor curioase cu care-și cheltuia lefurile sau căutând cu luneta, misterioasele semne ale depărtărilor în pacea profundă a nopții. Și-l întrebă de vorbă, privind în ochii care se plecau necontenit, spre a se deschide iarăși spre dânsa, enormi, ca două găuri de întuneric, stând parcă s'o soarbă în infinitul lor negru și misterios, cu bizarele reflexe ale firișoarelor de aștri minusculi, de cometi, de cataclisme universale. Ea avu parcă o tresărire ușoară în fața acestor abise, dar râse și mai voioasă numai decât apoi, cunoscând dintr'odată în privirile profunde și deschise în nemărginire, că el, de bună seamă, a și început s'o iubească.

Înțelegea de minune acest lucru, deși acum, în mijlocul atâtei lumi era cu neputință să-i scoată ceva dintre dinții mici și feminini, de-o albeață și de-o regularitate de invidiat, — mai mult decât în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

găimeli şi monosilabe sau răspunsuri atât de încet spuse, că urechea ei fină trebuia să se forţeze ca să le audă. Insă toată sala, credea că doamna Cornoiu se distrează pe socoteala bietului Lazăr; astfel când ea aduse singură să-l servească, cu toţii răseră din nou de stângăcia lui de a primi ce i se oferea şi de tremurul paharului înalt şi lătăreţ de şampanie în mână, care ameninţa să se verse şi care fu dus cu o mişcare speriată la gură şi sorbit aproape tot dintr'o înghiţitură. Inelescu găsi de cuviinţă să plusezeze câteva spirite, la cari mulţi răseră; dar doamna Cornoiu rămase serioasă, contemplând îngăduitoare figura mută şi rugătoare, pe care desluşea tot mai limpede culoarea de purpur a iubirii neaşteptate şi profunde, o iubire amestecată cu teamă par'că... Doamne... cu frică... un obraz atât de catifelat, căruia poate i-ar sta mai bine fără mustăţi...

Toate conversaţiile din sală se întrerupseră deodată în acelaş timp, cum se întâmplă uneori,—tocmai când ea îl întrebase despre lunetă şi observaţiile lui. Şi atunci după mai multe îngăimeli de neauzit, deveni deodată guraliv şi-i declară că luneta sa, un minunat de bun Secretan de 110, poate să despartă duble chiar până la o secundă de arc. Intrebându-l ce sunt acelea duble, el povesti ceva despre aceste misterioase stăpâne ale infinitului, de bizarele lor împerecheri de culori, de straniul efect pe care-l produc în sufletul privitorului.

— Iată pentru ce a dat Lazăr, atâţia bani pe te-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

lescopul lui, îl întrerupse iarăși Inolescu, nu tocmai în apele sale, — „ca să vadă stele verzi".

— Pentru aceasta puteam să-ți prezint eu la alegeri pe Tako Răsucitu, șeful agenților mei electorali, completă domnul prodecan Porumbacu, în râsul general.

Doamna Cornoiu avu o strâmbătură ușoară din buze, găsind spiritul prea vulgar față de căldura cu care vorbise Lazăr. Dar cuvintele lui Porumbacu întoarse iar discuția generală la alegeri și Zina găsi că trebuie să iasă, după ce împărtăși micului astronom că ar fi curioasă să vadă și dânsa astfel de lucruri. Însă pentru că plecase apoi atât de repede, el conchise că numai de politețe i-a făcut propunerea și îndată marea dispoziție, se preschimbă într'o adâncă mâhnire, la gândul că poate vruseso numai să se distreze și că el fusese partea amuzantă a programului.

Aceasta cu atât mai mult cu cât acum nimeni nu se mai uita la dânsul și tonul discuției generale era atât de violent că nu se mai înțelegea nimic.

Într'adevăr, recunoscător, domnul Cornoiu lăsă să se înțeleagă că la viitoarele alegeri Necșulea va fi al doilea pe lista Camerei, urmând ca Porumbacu să fie întâiul la Senat. Porumbacu conveni dumirindu-se de ce Necșulea era într'atât de pornit, și se presimțea atât de jicnit dacă Cornoiu nu va fi ministru. Ceilalți cerură să vadă cum va fi distribuit restul locurilor. Dar pentru a evita nemulțumiri, contra lui, personal, Cornoiu ripostă că a-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

supra acestora discuţia ar fi prematură. Pentru că deşi sunt semne evidente de căderea guvernului şi el are indicii zdrobitoare dela Bucureşti, însă până nu va fi consultat întregul comitet judeţean nu se va pronunţa asupra complectării listei.

Se rosti uşor numele absentului Tintorescu; Cornoiu strâmbă din nas. Avocaţii pretinseră îndată că ei înţeleg ca grupul lor să fie bine reprezentat în viitoarea legislatură, ocupaţia lor fiind o chezăşie că se va vorbi atunci în parlament. La care Cornoiu, după ce arată pe Necşulea răspunse rânjind prietinos, în aplauzele profesorilor:

— „Sunteţi perfect de bine reprezentaţi: afară de asta partidului nostru îi trebuie vorbitori de talent, care să ştie mai ales când trebue să tacă". Ceiace produse oarecare rumoare în grupul din jurul lui Porumbacu.

Atunci interveni Nae Ionescu, care puţin cam contrariat şi neştiind încă, ce să creadă de atitudinea doamnei Cornoiu îşi arătă înţepat mirarea că se pune chestia talentului pe categorii profesionale şi i se păru nostim că domnii avocaţi, mai ales, pretind aşa de firesc că această însuşire superioară e un apanagiu al lor pe care l-ar căpăta odată cu diploma de licenţă în drept.

— Şi eu am această licenţă domnilor şi mai am încă una şi cu toate astea nu cred cu tot dinadinsul că talentul e rezultatul unei simple sau mai multor patalamale sau că e ca o bucată de pământ pe care o câştigi prin două efţine chiţibu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

șuri procedurale? Talentul d-lor nu se proclamă, se vede...

— In orice caz la dumneata nu se vede nimic... se auzi o voce.

— Și crezi că se vede la dumneata? răsună alta.

— Nu sunteți în chestie...

— „E timpul domnilor, se ridică peste glasurile anonime vocea lui Nae Inelescu, ca și în partidul nostru să se facă loc talentului".

— Atunci niciodată n'ai să fii deputat...

— N'am pretenția...

— In partidul nostru, interveni vocea groasă a lui Porumbacu, care se apropie voluminos de micul vorbitor, totul merge la rând, domnul meu. In partidul nostru, se aplecă el cu degetul întins în semn de mustrare, ca un părinte deasupra copilului — e ceva mai important decât orice talent și acest ceva a dat tăria partidului nostru, cum a dat putere și țării noastre să reziste de veacuri contra tuturor aventurierilor: și această mare însușire a partidului nostru, a fost disciplina, domnule, a fost respectul pentru cel mai bătrân și pentru cel mai înainte venit, a fost ascultarea oarbă față de șef... asta s'o știi dumneata"...

Un ropot tunător de aplauze întrerupse pe vorbitorul care impresionase profund și ca glas și ca conținut. Nae Inelescu care nu-și pierdea cumpătul de obiceiu, aruncă o privire spre Cornoiu pe care-l văzuse râzând aprobator, când începuse să ia în răspăr pe avocați; de astă dată șeful avea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cea mai severă înfăţişare şi aplauda cel mai zgomotos. Nae Inelescu se mai uită şi'n grupul din fund al prietinilor săi. Dar văzu pe Nedan foarte încurcat, neştiind ce să facă cu mâinile şi cu ochii, în vreme ce Andrei Lazăr stătea pe scaun întors pe jumătate, complect absent de această atmosferă, cu ochii pierduţi prin geamul întunecat, undeva, în cerul înserării timpurii de toamnă.

Nae Inelescu pentru a nu pierde definitiv partida aştepta ca aplauzele să înceteze. Apoi ridică şi el câteva elogii abil aduse disciplinei şi respectului, conveni că acestea au fost virtuţile cardinale nu numai ale partidului dar chiar ale neamului întreg românesc şi asigură că el personal, n'are nici o pretenţie, nici măcar nu s'a gândit la vre-un loc în parlament cu atât mai mult cu cât e convins că firii lui de vagabond, incapabilă să se fixeze, nici în capitală unde capitalismul modern şi industria au anihilat orice farmec patriarhal, nici în oraşul acesta unde s'a obişnuit prea mult — nu i-ar conveni decât un post de inspector şcolar (aci toată lumea conveni că Nae Inelescu vorbeşte cu toată sinceritatea.) ca, pe lângă dorinţa vie de a duce facla datoriei aşa cum o înţelege el prin colţurile ţării, să-şi poată astfel satisface în acelaş timp şi predilecţia sufletului său (asta tocmai ca să le arăte tuturor că la dânsul oricum ai lua-o interesul material nu contează) pentru rătăciri inopinate în oraşe necunoscute, cu farmec necunoscut, cu posibilităţi de viaţă inedite şi atrăgătoare.

— „Dumneavoastră ştiţi că ambiţiile mele se re-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

zumă la satisfacerea pasiunilor mele, aș putea zice-la satisfacerea pasiunii mele unice — pledă el mai departe cu căldură, înduioșat de sine însuși, împrumutând o mină de cea mai deplină desinteresare — acea a sondărei necunoscutului cu toate derivatele lui, cu plăcerile lui lirice pe cari nu mai le număr, întâlniri neașteptate, mici iubiri la început niciodată neterminate, etc., etc., etc.... cari n'au nimic a face cu ambițiile dumneavoastră politice... trecând, zic, prin marea vieții, doar frolând valurile; cu bagajul gata oricând de plecare... dorința asta pe care soarta nu mi-a permis s'o realizez încă și pe care mi-am amăgit-o făcându-mă profesor de geografie... zâmbiți, desigur... iar a început Nae să-și debiteze trăsnăile!... Dar ăsta e adevărul scumpe domnule Necșulea, care zâmbești atât de mefistofelic! Dacă-mi dai voe să ți-o spun, dumneata urmărești satisfacerea scopurilor dumitale materiale, te admir pentru asta, dar dă-mi voe să rămân la preferințele mele, copilărești, poetice, poți zice în fina d-tale ironie...

— Nu domnule Nae Inelescu, întrerupse Necșulea mă gândeam numai, când zâmbeam, ce ideal apostolat de inspector școlar vei împlini dumneata căutând prin orașe iubirea la început...

— A... pardon... domnul.... apostol al... al... al ce mă rog?... ce apostolat reprezentați dumneavoastră... în numele cărei idei noi trebue să vă promovăm al doilea pe listă...

— Lăsați, lăsați, interveni domnul Cornoiu, al cărui gând alunecase prin zigzagurile ripostelor

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

şi evoluase o clipă, pe strada doamnei Şoimu înfărătat şi jignit.

— Nu admit supărări...

— Nu se supără nimeni domnule Cornoiu, am spus-o adineauri, disciplina înainte de toate...

— Iar eu propun să-l punem pe domnul Ionescu, se amestecă Porumbacu, inspector la şcolile de fete...

Râsul care se porni, nu mulţumi prea mult pe autorul glumei, căci atunci când era gata s'o facă el se gândise o clipă dacă n'ar fi mai bine să nu ia pe Ionescu în zeflemea ci să încurajeze o mică desbinare între acesta şi Necşulea. Dar ambiţia de a trece drept usturător glumeţ fusese mai tare.

* * *

După ce consfătuirea propriu zisă se termină, într-un târziu, invitaţii nu plecară cu toţii; cea mai mare parte rămaseră pentru cină şi se răspândiră în largile saloane ca să se aşeze la mesele de poker sau în jurul măsuţelor cu likeoruri, ţuică şi gustări, sub privirea scrutătoare, deşi cu aer de distrată indiferenţă a domnului Cornoiu. Nimeni în afară de grupul restrâns al lui Porumbacu, nu părăsi casa domnului Cornoiu până nu-şi motivă amfitrionului plecarea.

Fostul profesor le primea scuzele cu clătinări aprobatoare şi largi din cap, cu deosebit aer de bunăvoinţă; însă când nu erau bine ticluite, numai un cunoscător desăvârşit, ar fi putut distinge,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

în ochii săi stingeri și aprinderi subite de lumini, o oarecare mișcare pe sub pielea frunții, o apăsare mai fermă a fălcilor, una într'alta. Dar totul înecat într'un aer de atât de mare bunăvoință și înțelegere, că mulți neștiutori, își îngropară acum, fără să știe, putința realizării speranțelor lor mai mult sau mai puțin modeste.

După ce petrecu astfel pe ultimul proscris, domnul Cornoiu se reîntoarse frecându-și podul palmelor și socotind în gând cu repeziciunea unui socotitor de restaurant pe prietinii cei sinceri. Le prindea numărul dintr'o vedere, clorchini întregi de jucători și chibiți în jurul meselor pătrate și cu postav verde sau grupuri înfulicând lacom sandvișurile cu icre negre și cu șuncă și poftindu-se reciproc din ochi spre păhărelele sclipitoare, în care ardea parcă din vecii, culoarea rară a unui vin nemuritor.

Domnul Cornoiu era satisfăcut; numărul celor plecați cu și după Porumbacu era incomparabil inferior celui al rămașilor. De aceia îi îmbia pe toți în jurul meselor...

— Ah, face-ți-mi plăcerea și beți din vinul ăsta...

— Imi dați voe să ciocnesc și cu dumnealor.

Sau către cei din jurul meselor verzi:

— Ia să vedem... mie unde-mi faceți loc...

Și pentrucă se grăbeau toți să-i facă loc:

— Lăsați-mă colea, la senatori...

„Senatorii" erau cei bătrâni și cei mai cu stare dintre prezenți; erau toți cu mult mai în vârstă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ca domnul Cornoiu, așa că zâmbetul lui părea că spune tineretului: ce să mă fac?... n'am încotro altfel...

Conversații se împleteau în toate părțile; răspundeau râsete și voioșia se ridica de pretutindeni și se confunda cu lumina revarsată din belșug a uriașelor candelabre.

Doamna Cornoiu avea acum mai la îndemână pe Andrei Lazăr; stăteau în jurul unei măsuțe, la care nu era loc decât numai pentru ei doi; dintr'o parte îi învăluia, prin șir de uși larg deschise privirea lui Nae Inelescu; dintr'alta, acea mai pieziș și mai discretă a lui Nedan. Lazăr era acum ca un școlar cuminte cu mâinile pe coapse și cu ochii în jos; din când în când genunchiul prindea să i se bată într'o cadență repede, nervoasă, care nu înceta decât atunci când băga de seamă că măsuța a început să se zgâlțâe ușor.

Doamna Cornoiu îl examina într'una, complectându-și observațiile; figura mică, delicată, palidă fără a fi slabă era într'adevăr acea a unui copil precoce cu fruntea exagerat de înaltă, cu ochii mari, așternuți de un straniu luciu, intens, negru, neliniștitor; părul închis ondula ușor la tâmple și cununa lui, părea să adaoge și mai mult sumbrului misterios al ochilor; pieptul îngust și mâinile fine duceau închipuirea la un trup mic, dar plin, la brațe moi de femee. Un copil! conchise ea definitiv; înmănunchind aspectul lui fizic cu sfiala, care-l făcea acum să fie așa de stângaciu în în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

drăzneala ce și-o luase de a ridica ochii spre dânsa, râzând ușor și înroșindu-se tot.

Ea-i răspunse cu râs plin de simpatie descoperindu-și de-abia șiragul perfect al dinților; îl îmbie la vorbă, îl provoca meșteșugit dar fără efect, cu mici cochetării la așteptatele complimente în legătură cu nenumăratele ei frumuseți, la care-l vedea căscând ochii lacomi, pentru a-i pleca numai decât grăbit și speriat, ca și când ar fi vrut să le adulmece acolo într'ascunsul sinei lui și pentru a-i ridica din nou la fel de grăbit și fricos ca și când s'ar fi temut să nu dispară în răstimp minunata comoară. Și pieptul i se umfla larg, umplându-se cu savoarea acea femeiască, pe care acum întâia oară o simțea degajându-se așa de aproape în cantitatea asta și'n gradul acesta înalt, îmbătându l ca o puternică mireasmă.

Adusese iarăși vorba — și ea trebuise să cedeze — la aparatele lui astronomice, în mijlocul cărora se simțea la îndemână. Începu iarăși să-i înșire privelиștele care ar putea fi văzute cu luneta lui vrând s'o facă să-și arăte din nou dorința de a veni să le vadă.

Era grozav de sigur că o serie de duble colorate, inelul lui Saturn, un detaliu de creste lunare, calotele polare ale lui Marte, pata roșie din Jupiter, nebuloasa Andromedei și a Câinilor de Vânătoare, însfârșit tot ce e mai „senzațional" în spectacolul cerului, vor fi deajuns ca s'o biruească definitiv, s'o lege în lanțurile grele ale pasiunii oarbe — pe care, el, amatorul amorezat de cer le

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

simţea atât de solide şi de dulci — de luciul în noapte, al tubului de alamă, despicând tainele nevăzutului.

Dar toată această manevră pentru a o atrage în cursa, pe care el o credea infailibilă o conducea cu stângăcia lui obişnuită, cu aceiaşi încetineală nehotărîtă, cu acea îndeletă persuasiune, care constă din a lăsa să ţi se strecoare gândurile în mintea convorbitorului, pentru ca propunerea pe care ai vroa să i-o faci, să-ţi vie tocmai dela el.

Metoda ar fi fost desigur bună în mâinile altuia; el însă tremura oridecâteori făcea un pas înainte în dedalul incoherent de smălţate descripţii, cu care o îmbia, se îngrozea după ce l-a făcut, o ţintea cu ochii atât de fierbinţi în aşteptarea încuviinţărilor dorite; că ea îl descoperi îndată, îl văzu întreg ascuns atât de mic şi de sperint în dosul uriaşei lui stratageme, că o podidi râsul. El se cutremură acum de sus până jos şi rămase cu ochii căscaţi, cu inima bătându să se spargă, la acest râs sonor care adia spre el o teroare nouă ce pâlpâia şi se înălţa din adâncurile subconştiinţei ca neastâmpărul limbii de şarpe, făcând să păleasca minunatele lui stele.

Căci credea până acum că acolo, lângă ocularul lunetei se desparte hotarul lumii: credea că e deajuns ca în cercul de întuneric al obiectivului să apară deodată cele două picături: de rubin şi de zmarald ale Alfei din Hercule pentru ca să simtă că a băut din Apa Nepăsării, că poate hoinări, mântuit cu totul de lumesc pe surele căi ale

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

haosului; era secretul tăriei lui, pe care și-l mărturisea, cu satisfacție acolo lângă ochian, în nopțile profunde de vară. Credea că a rezolvat definitiv problema necurmatei neliniști a mistuitoarelor mirajii; și acuma iată, simțea că femeea asta atât de apropiată de dânsul, cu ochii aceștia atât de nepătrunși, cu surâsul atât de moleșitor, cu suflul parfumat, nu va mai rămâne dincoace de ocular. Căci părul acesta cu reflexe de aur pierdut în noapte nu era altul de cât culoarea îmbătătoare a aștrilor; îl vedea de acum împletindu-se printre constelații, desfăcându-se din inelul lui Saturn, luminând misterios ca o chemare a hăului în straniul neclintirilor îndepărtate cu milioane ani de lumină ale aparițiilor nebulare.

Și o privea uimit cu ochi turburi de boală; iar ea surâdea, tronând de acum stăpână pe sufletul acesta sfărâmat în câteva clipe, căci deși nu văzuse niciodată steaua Alfa din Hercule și nici habar nu avea să facă apropieri între părul ei și culoarea aștrilor, ea ghicise fără prea multă amăgire că inima asta deschisă de copil este de acum a ei; se strânge, se umflă, trăește prin ea și Doamne, va trebui să înceteze de a mai bate la cel mai mic semn al ei.

O milă dulce o cuprinse atunci, încât abia se putu stăpâni să nu-i ia capul în mâini și să-l sărute ca pe al unui copil nespus de delicios.

Iar gândind astfel fiecare, ei vorbeau înainte cu cuvinte de sărbătoare, presărate de spirite, pe cari le căutau cât mai alese în cutia de deasupra gân-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dului şi se înţelegeau de minune; îşi mărturiseau preferinţele în artă şi lectură, care cu bunevoinţe reciproce se nemereau toate să fie aceleaşi, trasau primele planuri de întâlniri deghizate deocamdată chiar în ochii lor sub felurite vizite sau drumuri unde ar putea frecuenta împreună, ore la care ar putea să se vadă mai deaproape sau mai de departe, şi care, întâmplător, se potriveau dinainte, fără ca ei să-şi dea seama şi fără ca să răzbată dela unul sau dela altul vre-o intenţie de a le face să coincidă cât mai perfect.

Zadarnic, undeva, nevăzut, într'o cameră vecină, Nae Inelescu, puţin cam păcălit de gustul îmbietor al vinului, dăduse drum vijelios unei arii favorite din „Don Pasquale" cu o pasiune cu mult mai arzătoare ca de obicei.

Poate l'o fi ascultat şi o fi mulţumit pe alţii cu cântecul lui; în orice caz a mulţumit pe drăcoasa Esti, care-şi făcea des de lucru în camera unde cântăreţul dăduse frâu atât de larg glasului! iar mai pe urmă privirii ce spunea multe, când ea-şi înteţise intrările şi chiar mâinii care se lăsa activă dela şold pe genunchiul fetei, când se întâmpla, să nu fie decât numai ei doi în odae. Şi poate l-o fi mai ascultat Nedan, din camera vecină, atât cât îi permiteau profundele lui gânduri, în care căzuse cu totul, aşa mic şi bombat cum sta în fundul fotoliului, privind pe furiş la profilul doamnei Cornoiu, la unghiul elegant ce-l făcea piciorul ei prin rochie, de sub tivul căreia apărea apoi în ţesătura lucioasă a ciorapului de mătase

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

minunea lunguență a pulpei și a gleznei, făcându-l să-și vâre capul în palme și să fixeze zigzagurile parchetului oftând cu convingere: Ea... ea este: *Berthe au long pied*...

Dar cei doi rămaseră până la sfârșit străini de tot ce se petrecuse în jurul lor.

* * *

Domnul Nedan își luase paltonul și aștepta pe Lazăr să iscălească în condicu de prezență. Nae Inelescu, care mai avea și ora următoare, se legăna pe picioarele dindărăt ale scaunului; în cancelaria lungă și îngustă, în jurul mesei asemenea lungi, ca de mare consiliu, nu mai era nimeni altcineva.

Iar Nedan încheia conversația, care se legase în recreația dinainte:

— Ce mai domnule, în istorie toate femeile mari, au fost mari și ca fizic; în orice caz înalte... Mă rog, ți le poți închipui altfel, ți le poți închipui mici și cu picioarele scurte, făcu el cu dispreț profund amintindu-și picioarele fostei sale soții.

Dar Inelescu, care în recreația antorioară îl combătuse, pe motiv că nu era mai firesc ca printre atâtea femei de care pomonește istoria să nu se fi întâmplat și do cele mici, crezu că-i poate servi și un exemplu, găsit în timpul orei intermediare:

— Dar Joana D'Arc? întrebă el deodată, făcând cu ochiul lui Lazăr.

— Jeana? D'Arc? Dar o călăreață grozavă ca

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

aia fatal trebuia să fi avut picioarele lungi... Cum ar fi putut ea stăpâni caii uriaşi, ai evului mediu, când se repezea în galop la duşmani? Pentru că erau lupte alea domnule!... Şi dumneata ştii ce va să zică un cal medioval, ce va să zică un cal de Normandia? Uită-te la caii primăriei; numai astfel de animale pot duce pompele de fier, după cum în evul mediu duceau grelele armure de metal. Apoi pentru aşa cai trebuia să ai picioare nu glumă!

— Ah, care va să zică nu era chiar de neapărată nevoe să fie mare din toate punctele de vedere... Va să zică pentru a fi istorică o femee era suficient să aibe doar picioarele lungi... Interesantă teorie şi îndrăzneaţă n'am ce zice... Zi o fată slăbănoagă, sfioasă şi religioasă ca Jeana D'arc, dacă n'avea picioarele lungi...

— Astea sunt ironii eftine domnul meu; şi pe urmă te înşeli amarnic dacă-ţi închipui că Jeana D'Arc a fost slăbănoagă şi sfioasă şi... După tradiţie a fost o fată voinică şi vitează... Poftim, Jeana D'Arc sfioasă... mai auzii şi p'asta... Englezii au făcut-o uscată şi nevoiaşă, tocmai să reese că ea învingea prin vrăji... Toate femeile istoriei au fost domnule, înalte şi voinice... au fost ceiace se chiamă „belles" adică frumoase şi impunătoare, nu simple „jolies" adică frumuşele, lipsite de o voinţă superioară, de ambiţii dominatoare, de puterea de a subjuga şi conduce...

Nae Ionescu făcu haz mare de această deosebire de înţelesuri.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Bravo dragă, ai puteă să brovetezi acest trouvaille. Deși eu te-aș sfătui să rămâi la filologia ta clasică și să te lași de cea modernă... Și de reconstituiri istorice... Păi bine tinere, izbucni el și mai forte după o pauză, gândind la picioarele-i scurte; ce are a face structura sufletească a individului, inteligența, curajul lui, cu structura corporală; antropologia o mărtură că nici nu poate fi vorba de ceeace spui... Mai mult chiar, indivizii mici au jucat roluri din cele mai mari: Napoleon, Ștefan cel mare, Carol cel mare.

— Eu vorbesc de femei, domnule... Și'n orice caz chiar de-mi vei găsi dumneata vre-o excepție în istoria modernă, în antichitate vei căuta în zadar... Toate femeile antichității au fost înalte și vânjoase... toate eroinele și toate împărătesele... Romanii nici nu s'ar fi uitat la fosta madam Nedan te asigur, — aminti el cu răutăcioasă plăcere de soția sa, — pe când arheologia ne dovedește că numai o madam Cornoiu, a putut în cursul veacurilor să provoace inspirația sculpturii grecești și a tuturor artiștilor antici...

Eșiră, lăsând pe Nae Ionescu furios pe sine însuși că nu mai găsea încă un exemplu de femeie mică în decursul evurilor, care să fi jucat un mare rol și de care să nu mai încapă îndoială că a fost mică. Dar cunoștințele lui istorice se cam șterseseră din memorie, iar profesorii cari veneau acum din clase, se întâmplau să fie în ordinea intrărei: de matematici, de științe, de gimnastică, „de tot ce vrei domnule; numai de istorie nici unul!"

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Da, şi crezi că va şti unul cova? se mângâe el la urmă, hotărît să caute singur acest lucru, neînţelegând cum un om scund ca Nedan poate susţine o astfel de erezie, când el îşi da seama de minune, că adevăratul farmec, chiar pentru un om mare, e tot femeia mică (Inclescu între timp se dusese de mai multe ori la doamna Nedau, în zilele ştiute. Dar Zina nu mai venise), — în iubirea adevărată şi firească intrând şi un contingent respectabil de instinct de protecţie, de ocrotire; apoi de când lumea preferinţa individului a fost pentru tot ce e mignon şi miniatură, rarele excepţii nefiind decât porniri nefireşti şi pervertite.

Nedan, ieşind însă, continuă să convingă pe micul şi firavul Lazăr, care ascultându-l făcea urechi tot mai mari, trăgându-se fericit şi nervos de mustăcioara neagră.

... Antichitatea nu poate concepe femeia mică. Zeiţele toate sunt creaţii gigantice, cari pentru a gusta plăceri muritoare cu oamenii, se strâng, devenind ca aceştia, însă păstrând o statură apreciabilă, în aşa fel ca să-şi păstreze prestigiul lor dumnezeesc şi să păstreze asemeni, amorului lor, caracterul de preferinţă şi de protectorat. Apoi se retrag în infinitul lor, destinzându-se subit la proporţiile lor universale, muritorul rămânând cu farmecul gustării infinitului, dar cu conştiinţa micimii lui terestre:

— Acesta o sensul adevărat al mărei, al adevăratei iubiri, dragul meu. Să te simţi purtat ca un copil pe braţele ei imense, să te simţi tu obiect

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mărunt, bibelou, jucăric, în mâinile acestea, care te mângâe și care ți-au dat rara mulțumire, că te-au socotit vrednic de a le considera jucăria lor...

Lazăr deși gusta cu savoare raționamentul lui Nedan, totuși îi acorda o oarecare aproximație; tocmai pentru că-l interesa, figura lui se schimonosi în ticuri nervoase ca de obiceiu când nu putea să-și răspundă complect la îndoielile lui sufletești și intelectuale; căci deși ar fi vrut să fie astfel cum pleda Nedan, simțea că argumentației acesteia îi mai lipsea ceva care s'o facă perfect convingătoare. Ori cât de limpede părea ea privită dintr'o parte, ca profesor de matematici, nu-i găsea totuși reciproca...

— Și închipuește-ți pe domnul Nae Inclescu vroind să fie dominatorul... voind el să imprime voința lui fluidului zeesc, care sub înfățișarea divină a doamnei Cornoiu, bună oară, s'ar coborî asupră-i... o pur și simplu caraghios.

Lazăr ridică din umeri. Amicul său se îndepărta, pierzându-se în subtilități fără temei. De obiceiu în fața aberațiilor el nu prea reacționa. Ar fi fost un efort prea mare pentru dânsul să-și ia partenerul din vârful ameților al apogeului concluziilor și să-l ducă treaptă cu treaptă înapoi, în subsol, spre a-i dovedi că ipoteza pe care a luat-o de fundament o inexistentă. Totuși de data asta, tocmai pentru că simția nevoia ca susținerea asta neașteptată să fie cât mai plausabilă, îndrăzni:

— Bine, bine, dar reciproca??

— Cum reciproca?...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Femeia... ce faci cu femeia? Dacă și ea are preferințe identice pentru bărbat... Adică, dacă so întâmplă — și ce să se întâmple, căci asta e de obiceiu; dacă-l vrea și ea mai înalt, mai mândru, mai bărbat.

— Femeea?... Mai înalt... Ha, ha, ha... inexact... femeea nu-l vrea astfel! Bărbatul doar, în imbecilitatea lui, a înțeles așa și s'a întronat domnitor; și dacă a izbutit în celelalte direcții, monopolizând totul pentru sine, în amor, femeia s'a răzbunat, femeia îl vrea jucărie în mâinile ei, auzi? Asta e... ascultă-mă pe mine... Excepțiile sunt exemplare slabe, supuse pieirii...

— Dar sunt mai numeroase excepțiile decât...

— Inexact...

— Decând mergem pe stradă n'am întâlnit decât femei mici...

— Sunt toate pierdute... afară numai dacă or fi având corespunzătorul pentru care să fie mai mari... căci în definitiv ea poate avea și alte însușiri de superioritate decât cea fizică... dar în cazul acesta sunt incomplecte... pe când tipul ideal e femeia înaltă, femeia... ca să zic astfel: femeia regină...

Apoi scoborând vocea, reîncepu cu persiflagiul său preferit:

— Uită-te la nevastă-mea, la fosta mea nevastă... o femee bine, ce să spun... aud că-i fac mulți curte... Nu mă impresionează deloc aceste svonuri și nici măcar vre-o amintire... Nimic, absolut nimic. Parcă am fi fost complect străini... Ea crede,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pentrucă am prins-o înșelându-mă cu un elev... care tocmai își trecea examenul de capacitate.

Se porni pe un râs sgomotos:

— Pentru că dragul meu, nu mi se potrivea... era incomplectă pentru mine... era prea mică. Ori decât ori mi-aduc aminte picioruşele ei scurte, destul de subțiri jos, dar îngroşându-se prea repede până sus, mă pufneşte râsul... Pe când închipuie-ți să fi fost mare, să fi fost stăpână cu adevărat a ființei mele! Aş fi fost intransigent; aş fi ucis poate, sau aş fi iertat... aş fi fost ridicul... eu știu... în orice caz n'aş fi lăsat cu una cu două să-mi scape un lucru prețios... Pe când așa... o bagatelă... o pierzi oricând, fără interes...

Urmă o tăcere, în care timp Lazăr, care știind cât e de subțire piciorul fostei doamne Nedan numai în intervalul dela glesnă până la partea cea mai umflată a pulpei, calculă mintal cam cât trebuie să se îngroaşe până în şold, având în vedere şi proporția în care bustul i-era desvoltat față de înălțimea totală. Socoteala aceasta turbură mult pe matematician. Dar îl turbură şi mai mult, când în mod firesc mută calculul la doamna Cornoiu, constatând progresia într'adevăr minunată a dimensiunilor necunoscute, ținând în seamă pe cele cunoscute. Lazăr simți chiar puternice zguduiri în spate şi figura i se crispă iar, în toate direcțiile, îmbrâncită de curioasele lui ticuri.

— Experiența vine trăind dragul meu, continuă Nedan. Soarta doamnei Nedan se hotărîse de când am început să prind tainicul mecanism al mitolo-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

giei, care oricât ţi-ar părea o culegere de basme, e totuşi o ştiinţă în toată regula; e înregistrarea metodică a tuturor fluxurilor pe care intuiţia omenească le-a captat delungul timpurilor în străduinţa ei de a surprinde misterul cel mare din oceanul de dincolo de vederile noastre; acolo unde sălăşluieşte perfecţiunea şi modelul. Iar oricând mintea omenească a socotit perfecţiune şi model tipul înalt şi nu prea subţire, cum se crede, ci bine împlinit. Spune-mi tu, o zeiţă cât de mică, vre-o nimfă, vre-o hamadriadă, vre-o nereidă, a fost cândva figurată în vre-o artă, având dimensiunile doamnei, din nefericire, încă Nedan... Mi-aduc aminte că privind prin cărţile mele de arheologie, toate acele figuri desăvârşite; această doamnă s'a apropiat de mine mică şi insignifiantă, le-a privit cu răceală şi a strâmbat din nas. Pot să-ţi spun şi gravura: era o splendidă amazoană, reprodusă după un basorelief necunoscut; reproducerea era pe-o planşă. Ştii ce a exclamat doamna Nedan văzând-o: — Ce e cu pompierul ăsta dragă, de te uiţi la el aşa... — E o amazoană doamnă, i-am răspuns îndată pentru a o corija... nu vezi ce supleţe şi ce graţie!... — Oh, graţie la aşa girafă, mi-a răspuns, crezând că eu glumesc. A fost inutil să mai continu... Însă soarta ei so pecetluise. A mai avut şi prousta inspiriaţie să se mai şi desbrace; ei bine, când am văzut-o rotundă cu o bilă de popicărie, am terminat definitiv cu dânsa. Iar peste câteva zile am surprins pe ucela... Şi pentru că am ajuns aci să elucidăm şi acest punct: nici

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

odată nu voiu da în afară de morit o notă unui elev, fie în minus fie în plus, ăsta e un lucru sfânt la mine. Totuș, dacă n'aș fi în stare să fac acest lucru pentru nimic în lume, nici din răzbunare, nici din răsplată, de data asta am făcut-o... Ei da, am făcut-o... o mărturisesc... i-am dat măgarului mai mult cu două puncte decât morita... i-am dat zece și i-aș fi dat și mai mult dacă s'ar fi putut.

* * *

Lazăr se despărți grabnic de amicul său; altăta amănunte despre femei dăduseră peste marginile încăperii lui sufletești. Ca de obicei în astfel de împrejurări se îndreptă cu zor nespus spre marele parc dela marginea orașului, pe care-l ocoli în mai multe rânduri pe aleea mărginașe tăiată în mărăcinișuri uscate și străjuită de copaci sălbateci, cu totul neasemănătoare cu aleele dispuse artistic în preajma lacului din mijloc.

Aci era refugiul lui în clipele de mare enervare, în crudele momente ale înfrângerilor nenumărate în luptă cu propriu-i suflet, în rostogolirile năpraznice din infiniturile, în care se avânta fără preget, cu ajutorul neliniștitei imaginații, al Secretanului cu obiectiv de 110 milimetri și al motorului secret pe care-l tot întocmea și-l dregea complicându-l, din primii ani de profesorat, după un plan nou și îndrăzneț și care se îndărătnicea totuși să nu-i iese în capăt.

Ocolul multiplu pe aleea neîngrijită și destul de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

întinsă îl făcea în pas forțat și ea îl istovea atunci la culme, îl trimetea acasă zdrobit; alea asta era pentru el biciul mai puțin barbar al călugărului care-și flagelează poftele cărnii.

De astă dată însă, cu tot acest marș forțat, cu tot acest aer tare și cu toate aceste țepi de mărăcinișe, care-i zgâriau vederile și-i sfâșiau de obiceiu imaginile lascive din creerul încins, nu putu îndepărta chipul și statura doamnei Cornoiu, care trona acum, umplându-i tot orizontul minței: gigantică, superbă, zeiță, — așa cum o vedea Nedan.

Porni deci și mai departe dealung de străzi pustii și desfundate de mahala, stârnind zăcăminte de praf și de gunoae, poticnindu-se în adâncile hârtoape. Casele se răreau, punând între ele spații tot mai mari de livezi îngrădite, sau de maidane triste. În curând se trezi între case țărănești; câini haini îl lătrară și el se plecă să-i alunge cu pietre. Deobiceiu temător de animale și mai cu seamă de câini, de astă dată se purtă cu adevărată vitejie. Pocni unul atât de straşnic în spinare, că la chelălăiala lui săriră toți dulăii locului; un țăran îi veni în ajutor și haita fu pusă pe goană îndată.

Atunci Lazăr se văzu nevoit să renunțe și lacrămi de necaz zbiciră în colțiî ochilor. Mulțumi pe țăran cu bacșiș bun și porni înapoi, gândind că întâmplarea putea să se repete. În împrejurarea asta fără importanță își recunoscu întreaga lui viață; o lipsă de curaj fără pereche, o timiditate dușmană și înverșunată, ce părea că stârnește sin-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

gura elementele externe, care i se pun necontenit deacurmezișul.

Vroia să câștige spațiul larg al luncilor, avea nevoe să rătăcească pe sub plopii înalți și goi, pe cărările undoiate și strânse între pereții zburliți ai zăvoaelor de sălcii. Și iată, o mână de câini îl înconjoară din drum ca pe un simplu zănatec oarecare sau chiar pe-o biată mâță; de ce oare jivinele au năvălit cu nemiluita asupră-i și de ce grămada de pietre aruncate în ele n'a fost în stare decât să le înțărite și mai mult? Dece n fost deajuns o singură pietră aruncată d'un țăran în râs și-un singur chiot țărănesc, ca toată haita să se risipească îndată? Pentrucă el avea haine orășenești și celălalt era în straiul câmpului, obișnuit câinilor de țară? Dar poftim, surtucarul ăsta cum înaintează nepăsător, poftim cum dulăul ăla care atrăsese asupră-i toată hărmălaia, se scoală din țărână mârâind... pentru ca să se retragă cu coada între picioare, dinaintea pasului nesovăitor și nepăsător al drumețului!

Mergea acum călcând domol, nesigur, lăsat în voia soartei, ca un om care se ține după o înmormântare. Câinii drumului nu mai săreau asupră-i și iată, ce dulăi enormi și fioroși, pe lângă cari javrele cu lătrat pițigăiat din sat păreau niște fantome. Nici nu se uitau la dânsul și-l lăsau să treacă în voe, ca pe unul, care nu le stârnea nici măcar luare aminte.

Și Lazăr se închipui, umflându-și deodată pieptul și voinicindu-și pasul; se închipui dând drum

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mersului dârz spre un ţel hotărit şi statornic. Ilonf Indată lighioanele pământului s'ar arunca dinainte-i sticlind ochi de foc şi rânjind dinţi subţiri de ferăstrău.

Şi'n minte prinse să se îngroaşe o dihanie absurdă de fabulă.

Oare unde mai văzuse, cândva, una la fel?

Ah, în vis; acum câteva nopţi: lighioana aceia de fier, cu oase ferecate, cu dinţi metalici, cu membre multiple şi informe, cu articulaţii fără sens. In odaia ascunsă, cu motorul neştiut de oameni. Motorul înviase, îl trântise pe podele şi-l devora cu tihnit nesaţ.

* * *

— A a... bonjour domnule Lazăr... însfârşit te-am întâlnit... E-o adevărată victorie să izbutească cineva să te întâlnească pe dumneata. Dar bine unde te ascunzi cu atâta talent omul lui Dumnezeu?... Un băiat aşa de drăguţ şi de simpatic ca dumneata, să te ascunzi în felul ăsta de lume!?...

Lazăr nu-şi putea crede urechilor. Persoana care-i vorbea era chiar doamna Nedan, mica doamnă Nedan, gătită atât de elegant şi de provocător; iar la fiecare cuvânt al ei, sânul strâns prea din scurt se zbătea ca o pasăre captivă şi dornică de libertate. Când îi mai adresase lui vreun cuvânt doamna Nedan, neîntrebată şi încă aşa, în plină stradă, în mijlocul lumii forfotitoare? Ba mai înainte, avusese chiar impresia că doamna Nedau îl

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

considerá cu oarecare compătimire jicnitoare, care-l făcuse s'o ocolească pe cât îi sta în putință...

— De când domnul, amicul dumitale, căruia după lege sunt încă obligată să-i port numele, și-a găsit garsonieră, n'ai mai dat prin casa, unde cred că ai fost primit cu drag de toată lumea...

— M'am gândit... poate... am...

— Ah, nici nu găsești cum să te scuzi. Dacă mi-a plăcut ceva la dumneata a fost sinceritatea și lipsa de prezență de spirit, adică lipsa calității de a găsi prompt minciunile...

— O, nu doamnă... dar vedeți... erați poate destul de necăjită ca să...

— Dar când altcândva are omul nevoe de consolare, domnule Lazăr, decât la necaz...

— Vedeți însă... situația dumneavoastră, cum să spun... vreau să... abia mai bâlbâi Lazăr, care ținea morțiș să nu se curme această convorbire, atât de neașteptată, atât de delicioasă pentru dânsul. Aceste vorbe pe care i le rostea o femee frumoasă și cochetă și care tocmai pentru tonul lor mustrător și șagalnic, i se lăsau ca un balsam în sufletu-i bicisnic!

Ea-l examina acum cu o stăruință, care-l înroși de sus până jos și-l făcu să se refugieze cu ochii spre pământ la micile vârfuri ale pantofilor ei și la glesnele subțiri și parcă goale în ciorapii deschiși și atât de transparenți că i se păru că-l bravează și-l măsoară și aceia, alungându-i sufletu de pe buze.

— Ah, vrei să spui că... pentrucă eram în di-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

vorţ... s'ar fi interpretat că... Aci tonul ei deveni deodată zeflemisitor, într'atât că dacă s'ar fi putut, el s'ar fi încolăcit în sine ca un mele.

Într'adevăr, tocmai asta, tot încerca el să îngăimeze — şi acum i-era atât de ruşine că putuse să se gândească acolo şi chiar să-i mai destăinuo şi ei un gând atât de josnic şi încă într'un mod atât de lamentabil că îl cuprinse o mare furie pe sine' însuşi.

— Vezi, vezi, că poţi să mergi chiar până acolo cu gândul... Vai timidule domnule Lazăr acum văd eu: mi se pare c'am avut de-afface cu un maro prefăcut! Şi ameninţându-l cochet cu degetul râse cu mare poftă; lui i se păru răutăcios şi ironic.

Vroi să lămurească, să îndrepte, dar buzele i se mişcară în sec şi nici măcar nu avu sunet noua lui bolboroseală. Însă simţi cum sufletul i se răscoală şi devine mai dârz în faţa situaţiei. Acuma o făcuse, o făcuse. Cel puţin să profite până la urmă de obrăsnicia lui! Şi cu un curaj pe care nu şi-l cunoştea, îşi lăsă ochii acum cu ştiinţă şi voinţă pe glesnele ei şi chiar îi ridică mai sus pe arcul pulpelor, oprindu-i bărbăteşte tocmai în tivul rochiei.

— Dar te rog... mai uită-te şi la mine pentru numele lui Dumnezeu...

Ridică desigur capul în sus, dar în ochii ei tot nu parveni să se uite...

Ea chicoti uşor, şi chicotul ăsta parcă înciudat şi străin i se înfipse tăios şi adânc în suflet.

— Ei, haide, iată, te las... sălbatecule...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Firește pleca! Pentrucă desigur idioțise subit de nu găsea nici un cuvânt să-i spună... Doamne, dar i-au fugit toate vorbele din gât?... e mut?... i s'a paralizat limba?... Și cu cea mai mare durere, de parcă i-ar fi smuls ceva dintr'însul cu urnirea ei din loc, o văzu că nu glumește. Plecă.

— La revedere...

Și cu asta i se păru că o piatră grea s'a lăsat definitiv pe mormântul sufletului său. Doamne, dar oare visează? Ea și-a întors fețișoara ovală și dulce și continuă să-i vorbească! Doamne și ce-i spune?

— Crod că mâine după masă, îmi vei face plăcerea să bați la ușa mea... acum poți să n'ai nicio grijă de orice interpretare...

Hotărît, este un Dumnezeu, care în sfârșit și-a plecat ochii și la dânsul...

— La ce oră?...

Ea rîse iarăși cu toată inima, îndepărtându-se:

— Ah, la ce oră?... Dar la ora la care obișnuesc oamenii să vină unul la altul omule...

Iar el rămase țintuit locului, cu ochii uluiți de gama multicoloră și mișcătoare a hainelor ei, cu sufletul pleoștit sub povara propriilor injurii:

— Imbecil... idiot... mizantrop... o... ah...

* * *

Andrei Lazăr s'a oprit în antreul cel mic, în fața ușii care-l încrunta totdeauna. De astădată pe buzele lui flutura zâmbetul triumfului și acea nuanță de disprețuitoare compătimire, cu care con-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

templi oamenii şi înconjururile, de cum se întâmplă ca norocul să-ţi surâdă cât de puţin.

Ba acum uşa asta misterioasă îl făcea să pufnească în râsul celei mai clare şi mai sonore batjocuri.

Întinse cheia dintr'o singură mişcare în uşa, pe care o deschise cu un picior.

Dar înăuntru era întunecime şi mister. Acum însă el nu mai tremura dinaintea acestei umbre dese care-l descuraja dela început, de cum punea piciorul aci, în acest „templu al timpului", cum îi spunea câţiva ani mai înainte cu religiozitate, mai în urmă cu îndurerată ironie.

Dădu drum şi mai larg râsului, dar se opri deodată şi aşteptă cu frică. O clipă, teama vre-unui ecou, care să-i răspundă cu aceeaş batjocură îi strânse parcă băerile gâtului. Dar râsul se lipi flasc în mijlocul pereţilor şi odaia neumblată şi întunecoasă, nu-i răspunse decât cu mirosul de egrasie şi de aer stătut, care-i intră adânc în nări. Iar prin obscuritatea de amurg iernatic în ochii ce se obişnuiau, se desemna acum masa mare şi pătrată din mijloc, cu ceva prelung şi umflat deasupră-i, acoperit cu muşama neagră, parcă un cadavru enorm pe-o masă de disecţie.

Lazăr, crăpă unul din obloane şi apoi ridică acoperământul unsuros, jupuit pe-alocuri, pe care nu-l mai ridicase de mult; îl desfăcu cu grijă, desprinzându-l cu greutate de ieşiturile obiectului ciudat de dedesubt, de care se lipise.

Apăru atunci o harababură de roţi mari şi mici,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cu dinți sau înfășurate în curele înguste de transmisiune, apoi scripete și spirale de tot felul, brațe mici de fer sfârșite prin câte-o bomba, șuruburi, ciocănașe și Dumnezeu mai știe ce, totul cuprins și despărțit prin patru mecanisme în formă de pistoane; iar din mijlocul acestei bizare complicații de unelte, o roată mai mare eșea de pe umerii altora mici, îngrămădite una într'alta într'un mod cu totul neobișnuit și atât de numeroase încât cea dedeasupra părea un sărbătorit dus pe brațe de mulțime.

Prin întunerecul care să lăsa acum deabinelea în căderi compacte, ochiul lui cunoscător, desfăcu într'o parte și'n alta a roții principale osii lungi și subțiri, cu încheeturi umflate din loc în loc ca stranii brațe de schelet, terminându-se fiecare printr'o quadruplă articulație de negre degete turtite și groase.

Trebui să mai desfacă un oblon ca fantastica plăsmuire să înceapă de-abia acum să semene din ce în ce mai mult cu o mașină: degetele celor două brațe se îmbinau cu altele la fel, compunând noui sisteme de angrenaje complicate, curele, fusuri, bile, care coborau pe podea, încingeau masa pe dedejos, spre a urca tot către arborele central pe partea cealaltă.

Lazăr o privea cu un fel de curiozitate veselă și ironică, de parcă acum ar fi văzut-o pentru întâiași dată.

Degetele lui atinseră una din roți la întâmplare, o învârtitură ușoară și îndată întreaga mașină în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cepu să geamă din încheeturi. Mişcarea se comunică dintr'o roată într'alta până câştigă roata cea mare de deasupra. Atunci cele două braţe se agitară în sensuri straniĭ şi parcă estatice; frânghiile de pe lângă ziduri se întinseră, drugii de fier pârâiră, osiile gemură. Întreaga maşinărie păru o vreme în continuă agitaţie, fără ca mâna să-i mai dea vre-un impuls.

El o privi atunci instinctiv, cu ochii mari şi lacomi, în care se aprinseră, ca într'o lanternă electrică scânteile bucuriei. Însă era ceva timid în bucuria asta, slab, care se stingea pe încetul; luând-o înaintea motorului care se stingea la fel.

Privirile lui adulmecară îngrijate spre roţile din urmă, care încă mai mişcau; şi le urmări atent slabele convulsii până se potoliră pentru totdeauna.

Când totul fu sfârşit îşi îmbrăţişă maşina cu ochi îngăduitori ca pe-o prostie simpatică, o jucărie ce i-a dominat până dincolo de maturitate viaţa, cu acaparatoarea-i absurditate.

De astă dată însă nu-i mai ciocăni uşor membrele metalice ca un doctor grijuliu; nu-i mai încercă încheeturile ca până acum, dând aprobator din cap: Da, da!... — şi spunându-şi: acolo trebue făcută îndreptarea! Osia finală nu mai trebue să se întoarcă tot în roata cea mare; ea trebuia scoasă de acolo şi pusă în legătură cu...

Dar cu ce n'a pus-o în legătură! Şi... tot degeaba...

Doamne şi nu dorea chiar mişcarea veşnică; nu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mergea cu visul chiar până acolo! S'ar fi mulțumit doar cu atât: o mișcare incontinuă de câteva săptămâni, zile sau ceasuri fără ca păcura sau petrolul să-i sorvească la altceva decât la unsul încheeturilor... iar ca unică forță motrice: aerul, aerul înconjurător, abundent, inepuisabil, atras meșteșugit din zăcământul uriaș de deasupra în complicatele pistoane: — la un cap pompe de comprimare, la celălalt voinice mașini pneumatice, acționându-se reciproc... Aerul, omorâtorul lent și sigur al oricărei mișcări mecanice, el însuși suflet al mașinei! Fluidul transparent și elastic, nevăzut și temut, înviorător ca apa izvorului când copiii zefirului se scaldă leneși într'însul, groaznic și nejertător când învinețește de mânia cumplitului uragan...

Fluidul acesta înviorător și limpede, ca și minunata idee a întrebuințării lui! Atât de înviorător și de limpede că de multe ori când se ducea la școală, cu gândul aprins de grozava idee, se pomenea tremurându-i în gât vre-o adiere de cântec, care la câte-un hârtop țâșnea tare și clar, notă răzleață și ciudată, ce întorcea asupră-i privirile uimite ale întâlniților în cale. Zâmbea ușor dinaintea privirilor acestora ascuțite și scormonitoare și trecea.

Alteori în nopți triste când afară oceanul de sticlă topită începea să se agite sălbatic și trâmbe furioase de val dau iureș prin fereastra spartă din pod; de alături i se părea că cineva umblă prin frânghiile și curelele mașinei, ca prin niște coarde

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

de gigantic contrabas şi-l apuca toane de spaimă. I se părea că însăşi maşina a început să se zvârcole singură, să bâzâe, să meargă dela sine, la vre-un bobârnac al vântului, pătruns prin coş, prin crăpăturile uşilor sau cine ştie pe unde. Asculta înfiorat şi'n urechi îi pătrundea tot mai mult vuetul mersului de roţi. Se scula tremurând, aprindea lumânărica de pe măsuţă, îşi lua scurteica de noapte pe umeri, trecea prin antreul îngust şi ascultă la uşă... Ah, ea mergea cu adevărat... Şi deschidea brusc uşa; cineva îi stingea atunci lumânarea dinăuntru şi atunci urma tăcerea cea mai deplină. El căuta înfrigurat cutia cu chibrituri din buzunarul scurteicii. Scăpăra; şi la lumina pâlpâitoare, carcasa maşinei lucea nemişcată şi posomorită în spaţiul rece al odăii.

Dar în seri liniştite, maşina umbla struná sub ochii lui, singură, minute întregi, pe care le socotea cu ceasul în mână şi cu inima umflată de bucurie. Odată chiar, după ce dăduse de mai multe ori brânci roatei principale, cu pistoanele să se umple de aerul de care aveau nevoe, mecanismul întreg umbla singur un sfert de ceas. Bău atunci de fericire o jumătate aproape din ştipul de cognac, pe care-l avea de vre-o doi ani în casă şi din care nu gustase până acum două păhărele. Se culcă beat deabinelea şi multă vreme îi fugni în urechi mersul acela ondulat, lin, odihnitor de şearpe, al şleaurilor complicate; şi adormi fericit părându-i-se că şarpele acela cu dulce alunecat, s'a târât uşor, cu foşnetul lui mătăsos, s'a făcut din ce în ce mai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mic, i-a pătruns prin ureche și s'a încolăcit ușurel și cuminte în creerul aprins de alcool...

Amintindu-și toate acestea râse cu voioșie. Mașina cu șuerat de șarpe i se păru atunci că sostrânse în sine și în întunericul din nou stăpân, roatele ei îi dădură impresia de grumazuri plecate, de câine umilit și bătut. Căci deasupra ei se aprinsese râsul drăcos al doamnei Nedan; și mai de deasupra dintr'un ungher negru ca noaptea spațiilor, lucirâ deodată ca o minunată dublă, nemai descoperită până acum de nici un obiectiv,—grozava dublă neagră a ochilor Zinei.

În urechile lui răsună limpede glasul doamnei Nedan: „Vai, dar ești teribil... dar omule, vino la ora când se vine de obicei...“ Ah, cât de mică era gurița aceia atât de zgomotoasă...!

Dar numai decât apoi râsul clar, cumpănit și regesc al doamnei Cornoiu îi luă loc. „M'ai făcut atât de curioasă.. Tare aș dori să văd o împerechere de aceasta de safir cu rubin...“

Or când doamna mea, or când! murmură Andrei, făcând o largă plecăciune dinaintea mașinei. Sunt totdeauna la dispoziția dumneavoastră... la picioarele dumneavoastră... la minunatele dumneavoastră picioare... pe care le voiu săruta doamnă... pe care le voiu acoperi de sărutările mele nenumărate...

Se ridică apoi chicotind:

— Și tu mica mea... mica mea... Nedan... nu... Mavro... nu, mica mea, oh, da Tina, mica mea Tinuța... o, n'avea nicio grijă copila mea... cu tine va merge repede de tot... vai ce repede... o, să nu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

crezi, mica mea copilă că te voiu uita repede... n'am vrut să spun asta... nu... căci tu vei fi pendantul celeilalte... tu zburdalnico şi drăcoaso... pendantul reginei... care mă va chinui copiln mea... îmi va răscoli sufletul cu ochii ei atât de negri... în braţele tale cu îmi voiu reface rănile sufletului meu.. Şi ea nu va şti... regina... ea nu va şti unde voiu găsi apa dătătoare de viaţă, care-mi va reface rănile şi mă va aduce dinainte-i iarăşi în floarea puterii şi a. biruinţii...

O sunt grozav de puternic copilele mele... sunt virgin de suflet şi chiar de corp... Numai mitaţi-vă la amanta mea de până acum şi spuneţi dacă n'am dreptate...

Şi izbucni în râs, apoi pocni cu piciorul, în silă una din roţile de jos:

— Iată cine îmi măcina viaţa... ha, ha, ha:

Şuetul de şarpe al mogâldeţei, însoţit de urnitul surd al roţilor, se porni deodată în întunecimea odăii. Dar Lazăr râse şi mai tare:

— Ascultaţi frumoasele mele: mişcarea perpetuă... şi eşi râzând în hohote, însoţit de râsul zgomotos şi drăcesc al Tinuţei, de râsul cristalin şi maestos al Zinei.

— Ascultaţi... ascultaţi!...

* * *

Dinaintea uşei doamnei Nodan, Andrei Lazăr ezită să ridice degetul spre butonul soneriei, trebuindu-i încă vreme, pentru a-şi compune o figură

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

şi o atitudine. Işi trasă din nou planul intrării şi reconstitui primele cuvinte, pe care le mai modifică de câteva ori.

Şi-şi aminti că-şi impusese punct de conduită: îndrăzneala necondiţionată. La cel mai mic semn din partea ei că vroa să treacă la actul următor, el să fie gata cu mâna pe frânghia perdelei.

In sfârşit intră; nu-l primi chiar doamna Nedan, ci o servitoare. Il introduse într'un fel de salonaş, cam întunecos, a cărui mobilă predominantă era un divan scund acoperit de poala largă a unei scoarţe ce se ridica pe pereţi până'n tavan. Iar înăuntru mai era o persoană în afară de doamna Nedan, care se ridicase să-l întâmpine. Era un domn care stăteu chiar pe divan; iar lângă el oricât de închis era tonul covorului, orb să fi fost şi tot vedeai o groapă cu pronunţată formă de corp omenesc. Şi doamna Nedan punea o suspect de exagerată bunăvoinţă în oficiu-i de gazdă; în timp ce ochii îi clipeau nervos şi micşoraţi, de parcă acum s'ar fi deschis la lumină.

Aşa că în faţa atâtor împrejurări, planul de acţiune al lui Lazăr se descompuse în stinse şi stângace mişcări şi îngăimeli ce învoselirâ repede pe Tina şi făcură pe tânărul, care însfârşit găsea de cuviinţă să-şi deşire trupu-i înalt şi firav de pe canapea, — să-şi despice buzele într'un surâs de superioritate şi îngăduinţă...

— Vai, nu vă cunoaşteţi: domnul Lazăr, domnul Nenoveanu...

— Nu mai mă cunoaşteţi domnule profesor? ră-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

suna atunci o voce cocoşească de impuber intrat cu un pas, doi, în zona bărbăţiei...

— Ah Nenoveanu, tu... dumneata eşti... dar dragă ai crescut şi mai mult, de unde să te cunosc...

Şi găsindu-se mai la largul lui în faţa fostului elev, se aşează cu mai mult aplomb pe un scaun, lângă masa din mijlocul odăii, pe care se trezi bătând repede şi îndesat cu vârful unghiei, spunând lui Nenoveanu, întocmai ca la şcoală:

— Păi şezi jos băeţaş...

Băeţaşul desigur nu se grăbi să şadă, de bună seamă pentru a marca la rându-i că vremea băeţaşului şi a şezutului jos trecuse. Pe plimbă deci prin odaie, cu mâinile la spate şi căscând şi mai lăbărţat surâsul dela început.

— Ei, şi cum o mai duceţi domnule profesor?...

Andrei Lazăr trecu cât ai bate din palme cu arme şi bagaje în tabăra lui Nedan: fapta soţiei sale fusese cu adevărat abominală... Cu propriul lui elev şi încă un găligan atât de obraznic! Ce trebue să fi fost pe sufletul bietului Nedan!... Câtă dreptate n'avea desigur să excludă dintr'un condei din decursul grav şi academic al istoriei, toate mueruştile ăştia uşurele şi scurte, într'atât de minte, cât şi de trup...

— Dar vi s'a închis şcoala tinere... e vre-o molimă ceva la Bucureşti, de ai venit în timpul cursurilor?...

— Molimă?!?... Universităţile (şi studentul apăsă dur pe acest cuvânt) nu se închid pentru molimă... *Dumneata* nu ştii? Ca la universitate: pleci

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

când vrei... vii când vrei... Se vede că ai uitat domnule profesor, deși nu-mi face impresia că ai părăsit-o așa de mult...

— Oh, nu, se amestecă și doamna Nedau. Aș paria, că oricine n'ar cunoaște pe domnul Lazăr dinainte și v'ar vedea pe amândoi împreună, ar crede îndată că are deafface cu doi colegi... Are o figură atât de tinerească domnul Lazăr.., și niște ochi așa de mari și așa de... cum să spun... așa de suavi, că ai zice doi ochi... de copil...

— Ba le pomenești că acel altcineva despre care spui dumneata, ar zice poate chiar că domnul Lazăr e cel mai tânăr și că eu sunt... mentorul său... cântă iarăș vocea cea cocoșească. Ce-ai zice domnule profesor de o astfel de împrejurare...

Domnului Lazăr îi sticlirâ ochii de mânie. Cum el nu era însă prompt cu muștăturile, trebui să se resemneze, mai ales că surâsul mustrător al doamnei Nedan către celălalt îl descurajă și mai mult și conchise poltron, spre propria-i desnădejde și scârbă:

— Ce să zic... aș fi foarte încântat... mă bucur de eterna tinerețe...

Dar „eterna tinerețe" îi aduse aminte de „mișcarea perpetuă" și de motorul lui, acoperit cu mușama neagră. Și la fel cu mușamaua aceea neagră și veche, roasă pe alocuri, i se așeză pe suflet un văl gros de întunecime și tristețe.

* * *

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Andrei Lazăr tocmai se gândea să plece recunoscându-şi zădărnicia sforţărilor şi glorificând în gând pe fostu-i elev. Cu un fel de pizmă admirativă, îl vedea cum exploatează succesul, după ce-i închisese gura şi ciopârţise toată strălucita conversaţie plănuită, în vagi şi înecate răspunsuri de politeţe, monosilabe şi interjecţiuni. Ce vorbe de duh câtă ingenuitate în el, cât haz! Trebui să recunoască totul cu necaz şi desgust. Singurul lucru care-i producea mulţumire, tocmai pentru că-i displăcea atât, era afectarea aceea pe care junele o adăoga glasului său cocoşesc, dându-i un răsunet şi mai caraghios. Avea un anume mod de a-şi răsfrânge buzele înainte de a vorbi, punea o încetineală calculată în pronunţarea cuvintelor, dându-le în acelaşi timp o nuanţă nazală şi făcând să pro domine peste tot un aer de risipă şi nepăsare, de parcă şi-ar fi aruncat vorbele şi ideile ca un fecior de bani gata pus pe trai, monedele de aur. Şi pe deasupra o atâta siguranţă că aceia ce va spune va fi primit cu plăcere; atâta încredere în sine ca să-şi permită a da drumul cuvântului înainte de a gândi definitiv, pentru ca apoi împletind vorbe fără conţinut în spumoase divagări, să ajungă din urmă cu ideea complectată între timp; în sfârşit atâta aer de superioritate, când jonglând cu cuvânt şi gând, izbutea să echilibreze totul, producând plăcerea cea mai de nedescris pe figura doamnei Nedan; încât Lazăr gândi cu obidă, că a mai încerca să reia o nouă ofensivă ar fi să piardă vremea degeaba.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Inapoi la odaia cu miros rânced de egrasie..' inapoi la motorul cu scripete și curele, auzea el o voce sarcastică, trezindu-i ecouri în capul aiurit și haotic, în care predomina acuma, semiobscură, imaginea unui câmp mohorât de înfrângere. Și-și văzu limpede soarta de'ntotdeauna, care-l aștepta: străduința aceea inutilă și sigură și implacabilă, nemărturisibilă, ascunsă ca perversiunea avarului, de a căuta lucruri imposibile, de a născoci, ceiace doar elevii întârziați mai visează să născocească și naivii mecanici-empirici.

Și uitatul musafir al amintirilor sale îi reveni de odată în minte, după atâta amar de vreme... Era domnul Carol, mecanicul...

Doamna Nedan ieșise și întârzia afară, iar Nenoveanu văzându-l atât de distrat începu să caute într'un album. Așa că domnul Carol se instală comod în mintea golită de atâtea gânduri; aidoma cum îl regăsia în fiecare an în copilăria depărtată, la moșia unui unchiu bogat despre mamă, conducându-i mașinile agricole: un neamț voinic și uns de păcură, cu un maro cucui negru deasupra ochiului stâng.

Prinsese mare slăbiciune de domnul Carol, numai văzându-l cum închide și deschide șuruburile și robinetele mașinilor, potolindu-le furia duduitoare sau făcându-le să turbeze de energie, când da drumul la abur; și era atât de marțial domnul Carol când făcea lucrurile acestea, iar în ochii lui lucea atâta plăcere; atâta căldură și mulțumire punea și arăta pentru meseria lui, că soarta elevului Lazăr

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Andrei, tocmai nedecis dacă trebuo să ia calea liceului clasic sau real, se hotărîse!

Domnul Carol, i-a arătat atunci, după ce l-a conjurat să nu spună la nimeni, „secretul şi idealul vieţii lui"; i-a arătat un sul de hârtie pânzată. —„Iacă-tă aici e planul mişcărei veşnice!" i-a mărturisit el. „Aproape totul e construit piesă cu piesă... mai îmi trebue câteva rotiţe... la iarnă cred că o să-i dau drumul.. Ai să auzi dumneata de mine din jurnale"...

In anul următor, domnul Carol i-a arătat numai modificările pe care a trebuit să le sufere aparatul său. — „Trebue să ştii, i-a spus el, că practica e una şi planul e alta... Dar acum cred c'o să meargă strună!!" Şi'ntradevăr, în anul al treiloa, domnul Carol i-a mărturisit din nou o taină şi mai mare, că aparatul merge, merge de minune, dar nu ţine decât o singură zi... tot e ceva şi asta... însă el nu se va lăsa până nu va rezolva problema definitiv...

Doamne cu aceiaş admiraţie pizmaşe cu care acum ascultă şi urmăreşte pe Nenoveanu ăsta, îşi aduce perfect de bine aminte — a ascultat atunci pe domnul Carol, când acesta privindu-l cu superioritate, la fel de compătimitoare, cu ochiul de sub cucui, i-a destăinuit că însfârşit maşina a putut s'o ducă o zi!

Şi acoiaşi tristeţe de acum l-a copleşit şi atunci făcându-l să se simtă neputincios în faţa bucuriilor vieţii, pe care Dumnezeu le-a rezervat altora mai din belşug conformaţi ca dânsul.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Cum rădea atunci ochiul domnului Carol sub cucuiul col negru! Insă în anii următori — deși nu nu l-a mai găsit la moșia unchiului său, n'a aflat nici din jurnale și nici de nicăeri câte zile a putut să rupă încă motorul. Iar tristețea i s'a schimbat într'o dispoziție cu totul nouă și desigur dacă ar mai fi întâlnit ochiul răzător sub cucuiul negru, deastădată l'ar fi făcut să se întristeze la rându-i sub strălucirea de izbândă și de superioritate a propriilor priviri.

Căci elevul Lazăr Andrei, învățase Mecanica și văzuse însfârșit că piesele bietului mașinist, nici n'au putut să se urnească și se vor împiedeca întotdeauna de rezistența celorlalte piese ale aparatului și mai ales de aerul înconjurător. Ar fi ținut mult să-i spună toate acestea, numai pentru a vedea ochiul mic, strălucitor, pe fața aceia mohorâtă stingându-se de moarte în lupta controverselor mecanice, pe care i-o pregătise. Pe când ochii lui aveau să păstreze pentru ei lumina găsită în ochiul învins; pentru că tânărul elev de liceu găsise el secretul misterioasei mișcări.

Lazăr surâse cu duioșie la amintirea entusiasmului său de atunci. Și se rușină grozav de zelul profesorului de mai târziu, care cu toate avertismentele și ironiilor atâtor cărți devorate, cheltuise bani și viață, pentru realizarea idealului unui biet domn Carol agramat și țicnit!

— Eu o să cam mă duc tinere...

— Ah, plecați domnule profesor, se arătă surprins, tânărul Nenoveanu lăsând albumul și nepu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tând opri ca o scânteie vie să-i scapere în priviri.

Lazăr plecă fruntea: avusese impresia luminei din ochiul mecanicului dispărut.

— ... Doamna Nedan (tânărul ăsta pronunţa cuvântul „Nedan" cu o sadică voluptate, constată Lazăr)... a întârziat pentru că... (asta e chiar obrăznicie să scuze el pe doamna Nedan).

— Pentru că probabil a avut nevoie să întârzie, tăie scurt Lazăr, însă el citi în tonul batjocoritor al celuilalt că măgarul înţelesese la fel ca şi dânsul: doamna Nedan voia să se descotorosească de unul din ei; de cine, anume, nu era greu de dedus.

— ... Pentru că încă de acum zece minute, a răsunat de mai multe ori soneria... şi probabil cineva a oprit-o la uşă...

Lazăr îşi aminti vag că auzise o sonerie, dar rămase tot la convingerea lui, întru cât deatuncea trecuse destul de multă vreme.

Şi părându-i-se că insistă asupra amănuntului, ca să-l facă să se grăbească, îl asigură mutește: — Bine, îţi cedez poziţia... Dar vei pleca tu la Bucureşti... Să vedem când te vei întoarce...

— Dar, îl întrerupse repede din războinicele planuri, Nenoveanu, cu enervanta-i voce cocoşească, rară şi dulcoagă... domnul profesor Nedan... oare ce mai face dânsul...?

Andrei Lazăr nu ştiu dacă trebue să se supere formal sau să reţină încă furia în nodul gâtului şi să sfichiuească însfârşit pe obraznic cu o vorbă bine simţită. Se decise pentru alternativa din urmă. Şi grăi repede:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Domnul Nedan? Domnul Nedan este cât se poate de fericit.. el... el... cum să spun...

— Vreți să spuneți că e fatalist ca un veritabil profesor de antichități și se resemnează repede cu de toate...

— Ba ceva mai mult... surâse cu adânc înțeles Lazăr. Și pe când căuta să găsească o formulă și mai explicită din care să se învedereze că Nedan nu numai că s'a resemnat, căci n'avea de ce să se resemneze, ci dimpotrivă că e chiar satisfăcut; Nenoveanu continuă rânjitor și cinic:

— Domnul Nedan a fost profesorul pe care l-am iubit cel mai mult și care m'a iubit de asemeni. Nenorocirea e că acum, eu îi păstrez aceleași sentimente, pe când dânsul... în sfârșit... are toată dreptatea... Vă rog să mă credeți că mi'au pedepsit teribil mustrările mele...

Ah, aci l-a vrut Lazăr să ajungă. Va să zică băețașul crede cu tot dinadinsul că a lăsat tragedii pe unde a trecut? Haida-de... asta trebue să i se scoată din minte și încă zdravăn de tot, cu cleștele!

— Nedan, dragul meu băiat, împrumută Lazăr tonul dulceag al convorbitorului, îți păstrează cele mai bune sentimente și chiar te preamărește...

— Vreți să spuneți...

— Nici mai mult, nici mai puțin că Nedan ți-o foarte recunoscător...

Fu rândul lui Nenoveanu să pară încurcat...

— Recunoscător... Doar?...

— Indată ce te va întâlni îți va proba asta...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Curios... l-am întâlnit de mai multe ori şi mi-a întors pur şi simplu spatele... deşi m'aşi fi aşteptat la o deschidere de ostilităţi în toată regula...

— E şi aceasta o probă...

— Poate! Mai ales dacă dumneata o afirmi cu greutatea care caracterizează spusele d-tale, rânji celălalt cu şiretenie triumfătorului Lazăr... Dar tocmai pentru asta — continuă el aproape râzând, — cred că e natural să punem şi pe doamna Nedan în curent cu informaţia dumitale... e cea mai indicată s'o afle...

Lazăr tăcu câtăva vreme speriat de-abinelea:

— Nu sunt de părerea dumitale, ar fi o indelicateţe... putu el însfârşit să articuleze, depunând sforţări pentru o cât mai consistentă aparenţă de calm.

— O indelicateţe!... indelicateţe înseamnă mai degrabă a vorbi, în lipsa ei momentană şi încă în casa ei, despre lucruri care se referă în primul rând în dânsa.

Înghiţind de mai multe ori în sec, răpus, Andrei Lazăr îşi cercetă pe sub gene adversarul. Văzu pe faţa lui satisfacţie deplină şi răutate. Partida era deci pierdută, şi definitiv. Căci a se apuca să lămurească acum pe doamna Nedan de preferinţele fostului ei soţ pentru femeile înalte era să întindă şi mai mult pata de cerneală; şi apoi simţea lămurit că n'ar mai avea nici putere. Se simţea zdrobit de parcă ar fi fost bătut. Aşa că primul gând salvator îi fu la pălărie. Îşi aduse a-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

minte că a lăsat-o în antreu... Dacă ea întârzie să vină, ar putea să se scuze prin Nenoveanu...

Îl țintuia însă pe scaun, ochii de viezure ai aceluia; oare ar putea suporta, sfredelitorul lor licăr, în fața acestei atitudini de lașitate?...

Pași ușori au fâșâit dincolo de ușă...

Doamna Nedan a intrat și privește discret la Lazăr, și'n ochii ei lucește o mare fericire, pe care ar vrea parcă să i-o comunice, cu privirea lor stăruitoare.

Nenoveanu rânjește sarcastic, iar Lazăr a îngălbenit și s'a făcut mic, atât de mic, că nu mai are loc unde și ce să mai cugete...

* * *

Ah, iată, celulele înțelegerii au început să se desghioace și acolo în mijloc și-a făcut loc o idee cât un muc de chibrit. A găsit! Va combate cu stăruință părerile lui Nedan! Va aduce cele mai mari elogii femeii mici, va condamna pe femeia înaltă. Între gingășie și statuar va prefera pe cea dintâi. Și zâmbește la rându-i doamnei Nedan. Da, da, va judeca cu cea mai mare asprime statura doamnei Cornoiu și va întări cu demonstrație matematică, tema preferinței omenești pentru mignon.

Dar doamna Nedan, pusese un deget la buze, și părea că face un semn, cu capul spre afară; apoi alunecă doi pași către dânsul, șoptind:

— Este aci... Sst... Zina... Vine numai decât...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Din partea lui Nenoveanu urmă o energică scuturare a trupului firav; mâinile lungi se bălăbăniră întâi fără regulă, apoi cu trosnete surde de oase, se repeziră asupra cravatei pe care o strânseră, până la limita puterilor, ca un setos de moarte, într'o clipă de neobservare, a celor din juru-i, nodul fatal. Apoi tânărul student se ridică, trăgându-şi în jos pulpanele hainei, îşi scutură în oglindă pletele par'că încârlionţate cu maşina. Şi iarăşi îşi trase mânecile hainei, or cât erau de lungi, dar par'că totuşi scurte faţă de mâinile lui.

Tina îl privea surâzând fericită, cum îşi corecta ţinuta, cum consulta oglinda cu coada ochiului, când pornind din profil, îşi potrivea figura după diferite unghiuri faţă de luciul reflector. Dar ora atâta stăruinţă în mişcările astea, atâta încordare, în ochii, cari par'că nu mai vedeau pe nimeni altcineva în juru-le; îţi da într'atât impresia candidatului ambiţios care a ajuns în sfârşit înaintea examenului hotărâtor, că raza din privirea Tinei, pieri, lăsând în locu-i, ceva tern şi vag, o undă enigmatică şi fixă.

Lazăr contagiat de febrilitatea pregătirii celuilalt îşi pierduse iarăşi cumpătul, pe care i-l dăduse vestea că Zinuţa este aci. Într'adevăr, — socotise — ea fiind de faţă, de bună seamă că *secătura* nu va mai aborda problema femeii înalte.

Tinuţa spuse că doamna Cornoiu face alături o scrisoare pe care şofeurul avea s'o ducă undeva, timpul cât ea va rămâne printre dânşii. Dar de ce Tinuţa când intrase să-i anunţe sosirea se uitase

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cu înțeles la el... ? De ce nu se uitase tot astfel la Nenoveanu, care nu-i atrăsese privirea decât cu digitația vădită, ce-i procurase vestea?... Și Doamne, de ce doamna Nedan l-a invitat tocmai astăzi la dânsa, când știa doar, de bună seamă, că acolo va fi Nenoveanu...

Nu se poate! fericiri din astea nu i-au fost dat niciodată să aibe, ca să mai poată crede în ele...

Stelele, care-i râdeau în obiectivul lunetei, i-o spuneau adesea, când ametit de marea veșnicie, relua iar firul complicatei mașini. Era tot prevăzut și calculat în aparatul ăsta mizerabil, tot, până la cele mai neînsemnate rezistențe; tot până la cele mai infinitezimale fracțiuni. Resistența aerului, gravitatea, frecarea pieselor între sine: totul era contrabalansat în mod ingenios și'n proporții de-o delicatețe neasemuită.

Și totuși, roatele acolea când erau puse în mișcare nu so învârteau nici un sfert de ceas complect... căci stătea desigur ceva acolo, între ele, ceva foarte mic, foarte neînsemnat, un nimica aproape... un prichindel nevăzut și afurisit, care-și bătea joc de el!

Iacă, și acum, așa cum se petrecuseră lucrurile, era evident că aducerea lui aci fusese pusă la cale. Cu toate astea, el nu credea. Fusese totul o pură întâmplare. Drăcușorul cel mic din mașină îl răsese și'n acest nou cuibar de iluzii, ca pe urmă să-i dea iarăși râzător cu coada pe la nas...

— Dar mai spune și dumneata ceva, domnule Lazăr... De când ai auzit c'a venit Zina ai amuțit

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

complect... lasă c'am s'o cert puțin, de-mi amuțește așa musafirii... râse ea cu înțeles, după ce primise drept răspuns doar cuvinte scurte și distrate la câteva întrebări ce-i adresase lui Nenoveanu între timp. Ceiace o făcea încă, să insiste către Lazăr:

— Iacă îți spun un mic secret, făcu ea drăcos, cu degetul la buze și întorcând capul îngrijată spre ușă... Dar rămâne între noi... Pe Zina pare s'o intereseze persoana dumitale... De mai multe ori m'a întrebat de dumneata... Și privi înțepată la Nenoveanu.

Lazăr surâse. Dar el nu credea nici acum; haida de... dracul, drăcușorul cel mic, să se fi dat de partea lui?...

— Tot ce se poate doamnă... Dar de bună seamă, a întrebat întâmplător... nu pot eu să cred că o femee atât de frumoasă și de nobilă ar putea pune o intenție...

— Ah, dorești intenții dumneata, se porni Tina pe-un râs fără pereche, în vreme ce Nenoveanu, rânji și el și-l privi compătimitor. Iar Lazăr îngălbeni: altă gafă! Și se înfundă și mai încurcat de cât oricând în plușul canapelei, pe care ședea. Acum ar mai trebui să vină doamna Cornoiu și să-i întrebe de ce râd? Ah, drăcușorul ăsta... drăcușorul care deschidea supapele lui Maxwell... și le închide pe ale lui...

Doamna Cornoiu era tocmai la ușă. Râsul Tinei scăzu în zâmbet discret, iar al lui Nenoveanu încremeni. El se ridică brusc, lung cât era și făcu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

un compliment atât de adânc, că doamna Cornoiu nici n'avu când să-i vadă fața. Ochii ei căutau răzători spre Andrei Lazăr, care se ridicase mic și smerit, mai de grabă înfricoșat, ca în fața unui judecător. Căci în râsul ochilor încununați de întuneric, el vedea ca într'o fereastră micul lui noroc, care fugea pretutindeni în juru-i, ca imaginea reflectată a unei oglinzi agitate.

— E, ce mai spun stelele, domnule Lazăr? îl îmbărbătă, întinzându-i darnic mâna. Și'n briliantele de pe degetele subțiri și lungi el văzu aceiași imagine oscilând nestatornică și răzătoare.

Pe urmă se îndreptă la Nenoveanu, care acum aștepta țeapăn și grav. Acesta însă o bravă cu ochii, căci era cu neputință ca la vederea lui să nu tresară. O salutase de atâtea ori când ea trecea în automobil, cu marea lui pălărie de poet, aruncând dintr'o singură mișcare pulpanele pelerinei în urmă. Nu se poate ca ea să nu-și aducă aminte de pălăria și de pelerina lui!

Da, îl cunoștea foarte bine doamna Cornoiu: tipul cel înalt, pe care, cândva îl crezuse să fie chiar Andrei Lazăr. Dar surâsul ei nu-i spuse nici așa, nici într'alt fel. Îi întinse doar mâna moale și-i asigură că se bucură că-l vede, pentru că Tinuța i-a vorbit adesea despre dânsul. Și atâta tot. Pe urmă, se așeză lângă Lazăr.

Dar Nenoveanu știa el toate mendrele astea! Pe el nu-l putea ea păcăli, or cât ar fi fost de dibace: era cunoscător. Și chiar adevărat să fi fost că Lazăr ar fi preocupat-o până acum, așezarea ei

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

lângă dânsul, i se păru prea nu știu cum de făcută, pentru a nu-i atribui înțelesuri, pe care nu orice muritor le poate prinde dintr'odată.

Nenoveanu strânse buzele ca să-și surâdă înăuntru cu bucurie și superioritate. Și pentru a-i arăta că a priceput-o pe deplin, afectă și el oarecare rezervă, însă foarte prevenitoare.

Trebuia totuși un pretext, pentru ca lăncile adverse să se atingă... Și acesta nu putea fi decât Lazăr, cu care doamna Cornoiu se întreținea interesându-se dacă se pot urmări ușor variațiunile stelelor celeide (Doamna Cornoiu părea să fi cetit ceva cam mult, în răstimp asupra subiectului, constatare care da un avânt nespus lui Lazăr).

Dar Nenoveanu știa el ce va să zică acest interes al doamnei Cornoiu pentru celeide! Ca unul care urmase studii clasice nu se pricepea în materie; iar încercând s'o ia în glumă convorbirea asta, ce i se părea foarte nimerită pentru așa ceva, surprinsese o ușoară strâmbătură a figurii ei și bătu cu tact și răbdare în retragere: era limpede că tema o intriga cu adevărat. Doamna Nedan ieșise iarăși.

Fu nevoit deci să asculte. Și pentru că se pronunțau cuvinte ca Andromeda, Perseu, Cassiopea încercă să vireze conversația spre mitologie. Or câtă abilitate depuse însă, tentativa căzu. Și se resemnă să tacă până la urmă, acordând vervei nemaipomenite a lui Lazăr, atenție binevoitoare și chiar cât mai vizibil, încurajătoare.

Revenind Tinuța, lucrurile se mai schimbară: ea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

se îngrozi de-abinelea de atâtea stele, distanțe și iuțeli și convorbirea trebui să se întoarcă pe pământ.

Totuși pentru a-i păstra nivelul înalt, propuse la rându-i poetului să le spună câteva versuri. Mica societate se grăbi să-și arate interesul cel mai sincer cu putință și rugăciunile se întețiră. Iar Nenoveanu după ce crezu că timpul insistențelor s'a împlinit, ridică deodată ochii spre doamna Cornoiu și începu rar, clar, sonor să desfășoare silabe cadențate. Din când în când boțea buzele și micșora ochii la jumătate, sublinia profunzimile cu un fel de acolade, desemnate din cap și surâdea dulce când versul următor le elucida. Apoi, cu întrebarea care urma, cădea par'că afund în reverie, vorbind ca din depărtările astrelor, din care ceilalți tocmai coborâseră și făcând pauză după fiecare cuvânt, pentru ca auditorii să aibă timp să facă legăturile, într'o sintaxă atât de complicată.

Sfârși fără emfază, cu o naturalețe totuși prea sever conturată ca să pară tocmai naturală; ochii care priveau prin figura doamnei Cornoiu în gol, rămaseseră câteva momente în suspensie, apoi pleoapele căzură și capul se plecă în jos.

Ceilalți se grăbiră să felicite:

— Frumos! spuse doamna Cornoiu.

— Foarte frumos! întări Lazăr, împrumutând înfățișarea de surpriză și încurajare a poetului, de mai înainte.

— Admirabil, sublim, se extazia doamna Nedan, care privind radioasă la cei doi ascultători părea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

să-i întrebe: am avut dreptate? — şi n'ai fi putut spune dacă dreptatea asta se referea la versuri sau dacă n'ar fi părut mai de grabă să însemne: aşa e că am ştiu pe cine aleg?

Insistă ca el să mai spună una, „acea cu pisica". Dar Nenoveanu părea contrariat că numai ea cerea. Ceilalţi doi nu întârziară însă să se unească la rugăminte, iar el se porni să-şi recapituleze în minte strofele, mişcând buzele ca în descântec şi punctând rimele cu svâcniri uşoare din mână; iar când începu tare, avu atâta siguranţă în glas şi atâta siguranţă în victorie, că'n timpul recitării îşi plimba ochii luminoşi dela unul la altul, iar buzele păstrară până la urmă un rictus voios şi superior. De astă dată ascultă propriu zis numai doamna Nedan. Doamna Cornoiu fără a-i pierde din ochi şi surâzând la rându-i persistent şi cu aer înţelegător, îi considera cu atenţie chipul, gesturile uşoare, mişcarea buzelor, îşi amintea de pălăria lui cea mare cu care o saluta aşa do larg, când trecea în automobil şi de pelerina lui romantică. Calculă cu precizie feminină, cantitatea de timp pe care i-o acordau ochii lui şi care întrecea cu mult scurtele popasuri ale privirilor precaute, pe feţele celorlalţi şi constată cu uşurinţă, deşi acum nu mai urmărise firul, iarăşi foarte complicat, al poeziei, că ochi în ochii ei numai, se pronunţau accentele şi rosturile mai de seamă ale producţiei.

In vremea asta, Lazăr, care urmărea pieziş jocul acesta mut, ce i se părea atât de elegant:—asalturile pline de tact şi de cumpătată noblete, dove-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dînd astfel o artă cu mult superioară conținutului debitat și zâmbetul ei care para încă ferm, cu neînțelesul tot mai vag al expresiei — înțelese că partida lui e pierdută cel puțin pe jumătate. Cât de departe se simțea el de această finețe de curtenie și cât de stângaci și nefiresc se văzu, închipuindu-se în gesturile celuilalt, el omul bârlogului căutând mahalalele tot mai retrase pentru locuit... și cârpăcind cât mai pe ascuns i-era cu putință la mașina-i nerealizabilă pe care de mult uriași ai științei o condamnaseră ca neexistentă pe formidabile temeiuri de calcul și de experimentare.

El crezuse totuși în existența micilor demoni ai lui Maxwell. Doamne, dar Maxwell acesta însuși era un uriaș între uriași! Și apoi chiar Arrhenius, considerabilă personalitate a actualității nu i-a alungat oare ideea fixă ce începuse să-l torture dela o vreme că drăcușorii aceia, subtile alegorii tehnice, simbolizând încă nedeslușitele corelații ale lucrurilor, ar avea chiar reală existență și n'ar fi poate alții decât dracușorii nebuniei?

Andrei Lazăr se cutremură și acum la amintirea acelei idei fixe; iar drăcușorii râzători ca steluțele în negrul nemărginit, săriră deodată din adâncuri fugind ca într'un câmp mișcat de telescop. El îi așeză în ordine alcătuind în minte fantasticele lui teme favorite... Oh, cum ar fi părut de sarbăde poezioarele băețașului ăsta, pe lângă aceste grozave alcătuiri ce-ți dau fiorul prăpăstiilor de haos...

Însă băețașul a realizat ceva... asta e Andrei Lazăr!... a realizat... puțin, nimica toată, poftim, dar

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

a realizat... pe când tu ai rămas aplecat stupid pe muchia prăpăstiilor din haos...

Poesia cu pisica era ceva mai lungă: când se termină Andrei Lazăr crezu că descinde în mijlocul vieții adevărate, cea plină de fapte și lucruri; și îșI păru lui însuși strein și orbit ca o vietate subterană scoasă în lumină.

Doamna Cornoiu surâdea; nu mai avea nici o îndoială. Și'n mintea ei făcea doar o reflecție: biata Tina!... De mai multe ori în timpul poeziei ochii ei fugiseră spre Lazăr, care i se păruse profund transportat, ca un copil ascultând un basm frumos... Hotărît lucru, oamenii aștia, mici, au mai în tot felul lor de a fi, atât copilăresc! Și îșI simți sufletul muiat de duioșie pentru micul astronom spre care se resfrânse apoi cu toată puterea neostoiatul ei sentiment do ocrotire. Iar în vreme ce felicita călduros pe Nenoveanu, al cărui aer de modest biruitor o amuza zdravăn, își aminti nespus de inciudată de curiosul ei corespondent anonim din ultima vreme, care cu mare lux de amănunte de plastică, anatomie și mai cu seamă de arheologie îi demonstra că adevăratul stăpân al pământului fusese oricând femeia, femeia înaltă, autoritară, dominatoare, iar așa zișii eroi ai timpurilor n'au fost decât niște biete creaturi slabe și păpușești, care au jucat după gustul și cântecul ei. Concluzia: femeia, pentru a se conforma firii trebue neapărat să dea la o parte, să distrugă pe cel ce se încumetă să-i dispute puterea, ca pe-un uzurpator nevrednic și neputincios și să facă loc în inima ei

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

celui mic, celui slab, celui care-și pleacă fruntea, și-i recunoaște umil tăria, pentru a putea trăi unicul sentiment mare, adevărat, ce zămislește normal într'însa: dominația; pe când iubirea, admirația, deci supunerea, e de natura bărbatului.

Ea zâmbi la amintirea acestor absurdități aprobând, întru totul pe deasupra, laudele pe care doamna Nedan le făcea poetului său. Dar lui Nenoveanu nu-i scăpă că ea zâmbește unui gând interior și găsind că acest gând nu poate fi decât în legătură cu pisica lui, avu în adâncul toracelui o scuturătură de triumf.

* * *

In zilele, în care Tina îl primea de obicei, Nenoveanu nu mai întâlni la dânsa nici pe doamna Cornoiu, nici pe Lazăr. La început desigur nu văzu nimic nefiresc într'asta, dar pentru că întârzierea Zinei de a-și vedea prietena se lungea prea din cale afară, o bănuială prinse să-l încerce. Și fără să se cumpănească prea mult între îndoieli, sună la ușa doamnei Nedan într'o bună zi, din puținele pe care dânsa spusese că le consacră drumurilor prin oraș.

Par'că fu un făcut: cei doi erau acolo. Ei îl primiră fără nici o surprindere, ba chiar cu prea multă plăcere; iar Lazăr îi păru cu totul deslegat din bicisnicia sa de mai înainte.

Dar după prea puțină vreme un țărăit scurt de sonerie vesti pe doamna Cornoiu că mașina a so-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

sit; ea-şi luă îndată ziua bună, regretând, — cu acea delicioasă vioiciune, cu care ştiu să regrete femeile frumoase, — că pleacă aşa curând.

Nenoveanu o urmă după puţin împreună cu Lazăr, deşi acum Tina îmbia pe cel dintâi cu vorbe şi mai ales cu ochii să mai rămâe. Se gândea totuşi c'ar putea afla ceva mai de grabă dela Lazăr, prea uşor la gafe ca să nu se trădeze: „Mă duc... mă duc... iartă-mă!... Ştii... în treacăt şi eu... sunt foarte ocupat"...

Dar Lazăr era complect ermetic şi Nenoveanu nu-i putu smulge decât îngăimeli şi cunoscuta lui expresie dela catedră, când privea cu ochii holbaţi deodată, şi lovea uşurel, cu creionul de metal în masa: „Bine, bine, băeţaş... da, da băeţaş.., Mda... Treci la loc băe... adică... pardon... La revedere domnule Nenoveanu... sper că voi mai avea plăcerea să te văd"... — şi dispăru pe prima stradă, care i se oferi pentru despărţire, deşi nici drumul către centru, nici al şcoalei, nici al locuinţei lui nu era într'acolo...

Era vădit însă că voia să rămână singur cu gândurile lui, căci tot timpul mersului împreună, un zâmbet dulce îi fluturase pe buzele pe care şi le frământa necontenit una într'alta, un zâmbet parcă de nespusă, de neaşteptată, de uluitoare fericire, — o expresie prea deschisă ca să nu poată fi remarcată dela prima vedere. Şi pe urmă distracţia asta fără margini, zăpăceala chiar: „treci la loc băeţaş", însfârşit stinghereala Tinuţei, când intrase, toate sfârşiră prin a copleşi pe Nenoveanu de gânduri

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

sumbre. Totuși, primea lupta și'n asemenea condițiuni și, luminat de-un nou și ingenios plan de războiu, se întoarse form la doamna Nedan.

Iar Lazăr rătăci îndelungă vreme, prin străzile cele mai necunoscute, străbătu mahalalele, răzbi în locurile suburbane și țărănești, unde constată cu satisfacție că nici un câine nu-i mârâi măcar în cale-i, deși se întâlni cu câțiva dulăi de seamă. Ceiace denotă fără posobilitate de îndoială că trăgătorul acela de sfori al păpușilor omenești ascuns cu cortegiile lui de drăcușori cine știe — poate dincolo de vârtejul de foc al nebuloasei răsucite din Câinii de vânătoare — luase altă considerație față de dânsul.

Cova, ceva s'a întâmplat în orice caz în nemărginit, căci pe buzele lui persistă încă senzația aceia umedă, parfumată, delicioasă, a sărutului, a primului sărut, pe care doamna Cornoiu îl pusese pe neașteptate pe gura-i arsă de sete și de sfială.

El era acum sub bolta cerului cel larg al câmpului pe care soarele apunând îl săruta deasemeni; sub acest mare și larg sărut al lumii el asculta tăcerea liniștitoare a țarinilor încă negre și urmărea cu ochii acum neferiți, cum globul roșu aluneca dincolo de pădurile depărtării. Putea privi soarele în față acum, căci minunea minunilor se împlinise... Cea mai frumoasă femee din orașul ăsta... Și ea, ea singură...

Târziu seara, când fu înapoi în oraș i se păru ceva neobișnuit pe strada principală, iar departe,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

în fața coletăriei Garoescu, unde se afișau telegramele urgente ale gazetelor din București, văzu în lumina puternică a becurilor strânsă lume multă.

S'a întâmplat ceva desigur! Vre-o revoluție prin Portugalia sau cine știe... Sărmanii, bieții oameni, cugetă el cu cea mai sinceră înduioșare, cum mai pot ei să se încaere și să se ucidă, când remediul e atât de aproape de fiecare!

Grupuri se desprindeau încoace sau se duceau încolo, complect nepăsătoare; dar într'unul ceva mai numeros, care-o apucă la vale, pe strada Fraților Buzești, un individ burtos și bine îmbrăcat gesticula zdravăn și protesta vehement.

Pe lângă Lazăr trecură doi cari comentau:

— Acum dacă vin ei, poate intră și Cornoiu...

— Cert...

Va să zică, a căzut guvernul!

Și deodată simți umplându-l o curiositate, o nerăbdare, pe care nu și-o cunoștea decât când era preocupat de mașina lui. Iar pasul dela sine se destinse spre vitrina care tăia vad larg de lumină puternică în latul străzii mai puțin luminate.

Telegrama era scurtă: guvernul și-a depus mandatul. Criza era deschisă. Nici un adaos mai mult, nici măcar un prognostic. Insă era cert că partidul din care făcea parte Cornoiu avea să formeze noul cabinet. In care desigur va lua loc și Cornoiu. Chiar anonimii cari se opreau în treacăt, dinaintea depeșii afișate, vorbeau despre acest lucru ca de ceva firesc și inexorabil.

In fața împrejurării celei noi profesorul de ma-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tomatici, simți iarăși nevoia singurătății. Vroia să-și pună din nou gândurile la punct și din nou să-și traseze planurile, pe care le făcuse în rătăcirea lui peste câmpuri. De astă dată o luă drept înainte, spre parc. La ora aceasta nu mai era desigur nimeni pe-acolo, așa că putea fi fără grijă, dacă, în animata conversație cu sine însuși, avea să-i scape vre-un gest inconștient, sau vre-un cuvânt mai tărișor.

In dreptul poștii centrale, staționa agitându-se un grup foarte sgomotos, din care țâșniră două persoane spre cele două automobile duduitoare ce erau de față; și îndată apoi cele două mașini țâșniră la rându-le în sensuri opuse. Apoi din grup începură să se desprindă pâlcuri, pâlcuri. Lazăr voi să traverseze, dar fu strigat: Nae Ionescu și Nedan îl încadrară numaidecât...

— Tu ai auzit... întrebă Ionescu.

— Cornoiu la comunicații, adăogă celălalt.

— Cum, s'a și constituit guvernul?...

— Acum a venit telegrama...

In raza în care intrau a felinarului electric, fețele celor doi arătau grozav de radioase.

Lazăr se întrebă dacă nu trebue să se bucure și el la fel; și amintirea, pentru a-l îndemna la aceasta, îi reproduse cu o prospețime fără pereche senzația întreagă a sărutului Zinei, de parcă ea însăși, de față, i l-ar fi dat din nou... Sărutul doamnei ministru...

Totuși Lazăr simțea că îl contrariază ceva acolo înăuntru. Asta i se întâmpla totdeauna, când vre-o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

idee nouă, fulgerătoare, din cale afară de luminoasă se oprea deodată umplându-i până peste margini mintea; asta i se întâmplase de atâtea ori, înainte, când tolănit pe cuverturile patului, cu ochii sub pumnii strânşi, urmărind schimbările caleidoscopice ale imaginilor ce se formau sub pleoapele apăsate, îşi revedea piesă cu piesă, maşina lui atât de dragă pe atunci.

Era prea covârşitoare ideea aceea nouă, să nu-i vină să sară deodată din patul atâtor indoeli şi să pornească pe străzi urlând cât îl ţinea gura triumfalul: Eureka!

Totuşi nu se mişca. Aştepta calm şi resemnat. Căci ştia, dincolo de luminile acestea prezente, ceva turbure, un punct negru şi mic... îl cunoştea de mult... Stătea liniştit acolo, invizibil şi hain.. Şi numai că ideea cea mare părea mai de nezdruncinat decât oricare alta şi deslegând toate greutăţile ce păreau de nedeslegat, când iată punctul cel negru se punea în mişcare; venea mărunt şi scârbos ca o insectă murdară şi mandibulele lui microscopice, lăsau găuri adânci în minunata pânză de aur...

Dar acum Doamne, acum nu mai era vorba de maşini imposibile! Acum pe buzele lui persista cel mai moale şi mai catifelat sărut, care s'a dat vre-o dată pe lume! Cum, nu era un sacrilegiu, să nu-şi simtă sufletul inundat, de cea mai imaculată fericire şi de cea mai delicioasă speranţă?.

* * *

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

In odaia din dos a cârciumei de lângă parc, unde Nae Ionescu știa niște vin nemaipomenit, Andrei Lazăr petrecu clipe minunate. Toți drăcușorii și micile insecte care-i forfoteau în negura dedesubt a cugetului, dispărură deodată și trebui să mărturisească spre hazul celor doi prieteni că abia acum își dă seama dece vinul formează un capitol atât de interesant în poezie și'n viața de toate zilele a oamenilor. I se părea într'adevăr că lucrurile din juru-i și mai departe s'au limpezit deodată, și-o multiplă rețea de interferențe s'a topit ca prin farmec, parcă ar fi nemerit să potrivească la ochi lentila adevărului. Hm, nu cunoscuse încă pe acest cumătru alhimist — pe domnul Ilie cârciumarul, un rotofeiu blond, înalt și voinic, care umblă doar în vestă și cu mânecile suflecate!

Miraculos om acest domn Ilie! Numai el a fost în stare să restabilească împrejurările la dreapta lor prețuire; chiar fără să viseze măcar despre ce este vorba, a făcut totuși pe noul său muștereu să simtă de-abia acum cu adevărat, ce va să zică să fii sărutat de cea mai frumoasă femee din orașul ăsta, și încă de ea singură, din propria ei pornire!

Și apoi cât de repede i-a alungat din minte, gânduri stupide ca acelea, că noua ei înălțare, ar putea fi piază tristă marei fericiri ce i se vestise; dimpotrivă l-a făcut să vadă că sărutul cel tainic, — Doamne, cine l'ar bănui măcar, în noaptea asta însemnată, în lungul și'n tot latul marelui oraș —

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

a fost piază bună pentru dânsa și că nu va putea uita niciodată acest lucru!

El râde deci cu toată tăria de glumele prietinilor săi și doar din când în când, gândul i se furișează spre amintirea cea fără seamăn de dulce, s'o mângâe ca pe-o comoară ascunsă. Apoi degrabă revine să dea întreaga luare aminte, năbădăiosului ăstuia de Nae Ionescu pe care Nedan nu-l mai scoate din: „Domnul inspector!"

Ionescu își mărturisește voluptatea lui cea mai de seamă: călătoriile — vagabondajul, (cum îi place să spună) și tot ce ține de el: tren, mașină, trăsură sau chiar căruță cât de proastă, având doar unica posibilitate de a se mișca, de a schimba înconjururile, de a preface odată cu orizonturile sufletul.

— „Călătorind ești însutit tu însuți!"

Era un deliciu într'adevăr, să vezi gura plină cu care „domnul inspector" povestea, argumentând.

„...In tren însă am cunoscut cele mai teribile satisfacții: Mai întâi eu nu mă așez într'un compartiment dacă nu e o femee înăuntru (e dela sine înțeles că prin cuvântul acesta singur: „femee" am vrut să zic: o femee cel puțin drăguță). Când sunt mai multe în mai multe compartimente și nu e aglomerație, aștept până pleacă trenul și apoi încep să aplic sistemul eliminării: întâi am în vedere desigur fizicul dar și dispoziția sufletească a exemplarului ales, dispoziție pe care ți-o arată îndată prima schimbare de priviri; prefer apoi pe nostima domnișoară, doamnei cu bărbat tânăr lângă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ca. Însă cea mai de dorit e femeia măritată care călătorește fără soț; asupra stărei lor civile constatările se fac dela început: înfățișarea generală, inelul dela deget, modul tihnit cu care legitimii se adresează unul altuia... însfârșit destule alte indicii mai mărunte.

Pe urmă o condițiune foarte importantă trebuo ținută în seamă, căci derivă dintr'un neîmblânzit principiu de economie politică: evită cuminte și practic orice concurență, care se arată primejdioasă; nu te angaja în luptă decât dacă tot trenul cât e el de mare nu-ți mai oferă și alte prilejuri favorabile, ceiace dealtminteri se întâmplă foarte rar. De obiceiu însă, când întâmplarea e darnică, mai toți voinicii se înfig acolo unde atracția e mai puternică. Lasă-i acolo; tu scoboară calm cu o treaptă mai jos; componsația îți va fi neînchipuit mai mare, prin satisfacția deplină dela urmă. Căci să știți, femeia are și ea spiritul ei de observație; și dacă n'are, ghicește din instinct. Ea vede îndată după numărul celor cari se opresc la ușa compartimentului ei, o măsoară, o cântărește, sunt gata să intre, totuși mai încearcă și alături și pe urmă nu mai revin, — că acolo, undeva, e un lipici mai mare, o pânză de paianjen mai rezistentă decât ușoara rețea a farmecelor ei. Așa că ție, care bagi bine pe ochi toate astea și intri la rându-ți, o privești la rându-ți, și'n semn de omagiu ți-arunci pachetul de jurnale lângă dânsa — și apoi, după ce pleci la rându-ți, revii — arătându-i că tot pe dânsa ai preferat-o; ea se va grăbi și-și va da

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

toate silințele să-ți arăte, că n'ai dat greș câtuși de puțin.

Nae Inelescu se opri ca să considere cu mulțumire pe cei doi foarte atenți ascultători, cari începură să dea semne de nerăbdare, clipind din ochii lor umezi și măriți, cu pupilele pline de lumina mustoasă a becurilor, a sticlei și a paharelor. După care, udându-și satisfăcut și îndelung gâtlejul continuă:

— Insfârșit mi-am fixat ca să zic așa prada. Ș suntem desigur noaptea, ca să trecem deadreptul la cazurile cu adevărat interesante...

...M'așez în fața ei, dacă n'am norocul să mă fi nimerit alături. Căci alături fiind, posibilitățile de apropiere sunt mai multe: cotul, umărul, mâna pe toată lungimea ei, piciorul idem; pe când față în față n'ai decât piciorul și încă, la început, doar dela glesnă în jos... Dar să luăm acest caz ceva mai dificil. Zic: oștile stau față în față... Te faci desigur comod, te așezi, să zicem, picior peste picior; ca din întâmplare, piciorul dedesupt e cam în dreptul unuia din picioarele ei... Trenul se pune în mișcare, podeaua începe să joace... piciorul fatal — și cu puțină bunăvoință — alunecă ușor tot înainte... îl lași în voe... dar nu de tot, căci este încă lumină în compartiment. Așa... o foarte lejeră atingere numai, se poate totuși admite deocamdată, mai mult spre a vedea cum se reacționează din tabăra protivnică...

De obicei reacțiunea vine târziu; vreau să zic foarte târziu ea bagă de seamă că vârfurile ghe-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

telor sunt în atingere și asta de obicei când vreunul din pasagerii ceilalți se aplecă în jos, cumva... altfel, deși legănatul necontenit al trenului, le-a ciocnit destul de bine, ea desigur n'a simțit... nici tu de bună seamă... dai totul pe jocul trenului... Iar când va trebui neapărat să bage de seamă, atunci își va retrage piciorul său foarte puțin sau exagerat de mult... și într'un caz și'ntr'altul ești avertizat că jocul este admis... In primul caz aștepți... piciorul fugar va fi adus înapoi tot de legănatul trenului; în al doilea caz, trebue însă să faci dovadă că nu renunți; schimbi deci poziția propriilor picioare astfel ca să mai câștige din distanță și îndată ce intenția ți s'a evidențiat... jocul podelei ia numaidecât cunoștință de asta și... restul o treaba lui...

Deci primul punct e câștigat... aștepți deci stingerea lămpilor ceia ce nu va întârzia să se întâmple, grație vre-unuia din copasagerii somnoroși...

— Dar dacă, întrerupse Nedan, piciorul advers nu se retrage nici prea aproape, nici ostentativ prea departe...

— De bună seamă, răspunse Inelescu, nici atunci nu e cazul să renunți... păsărica e neștiutoare, asta e totul... datoria ta e să-i trezești priceperea ca să vadă modesta ta intenție... asta e tot... în colo cum spun, podeaua legănată a vagonului e promptă în a duce mai departe operația... Și nu trebue prea mare bătae de cap, ca mititica somnoroasă să priceapă ce are de făcut...

Dar să expun exemple...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Şi'n ascultarea din ce în ce mai încordată a celor doi, exemplele abundară; Nae Inelescu avea un şart al lui, care da un farmec deosebit povestirilor, pe care toţi erau de acord că le trăise, cu toate că-l ştiau destul de bogat în fantezie. Doar fusese surprins în atâtea ipostaze, pentru a mai putea fi bănuit că ar da înapoi dela vre-o năzbâtie...

După mai multe povestiri, sfârşi cu un adevărat imn pentru călătoriile nocturne cu trenul...

— ... mai ales după războiu fraţilor, când ajunsese bietele trenuri în halul pe care-l ştiţi şi când pentru a-ţi face loc în vre-un compartiment trebuia să intri pe fereastră!... Eh Doamne, frumoase vremuri cu mizeria aceia... Toţi blestemau, înjurau sau gemeau resemnaţi în nădejdea unor timpuri mai bune; numai unul din tot trenul, acela ofta într'adânc de fericire... căci el ştia să-şi aleagă locşorul ce-i trebuia... Mic, aşa cum îl vedeţi, ştia să se strecoare acolo unde un instinct—pentru care totdeauna a fost recunoscător lui Dumnezeu — îl ducea cu rară siguranţă... Probabil tocmai pentru că nu cârtea contra Celui de sus şi era unicul ce aducea chiar ologii Domnului, rugându-l să ţină lucrurile tot astfel şi mai departe... Oh, Doamne, Doamne, de l-ar fi ştiut pe el ceilalţi din tren... dar cine putea ghici sufletul acestui mărunţel: strâns cobză între două baiadere!

Bietele femei, cum apăsau ele de duios dintr'o parte şi dintr'alta în noaptea aceea cumplită a compartimentului; cum fiecare îmi ţinea cu străşnicie

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

câte-o mână pentru a nu înainta prea mult pe sub pledurile grele; cum cea din dreapta a lăsat în-sfârşit capul pe umărul meu în chip de recunoaştere a victoriei; cum cealaltă, mai dârză văzând că mâna-mi ţinută mai la carantină o părăseşte deabinelea, pentru a sări cu folos în partea cealaltă, s'a repezit asupră-i şi-a tras-o înapoi cu o furie de leoaică adevărată, căreia i s'a răpit puiul... Oh, dulce şi sfântă încurcătură... Cum... cum să te împarţi?...

Şi Nae Inelescu, după ce arătă cum, cu o foarte complicată şi palpitantă abilitate, a putut să împace amândouă rivalele, — fără ca nici una să nu prindă ştire de cealaltă, deşi pe sub pleduri nu odată s'au apucat de mână între ele, — dându-le pe nesimţite întâlnire fiecăreia în parte, pentru zile şi locuri anumite; după ce sări apoi în alte trenuri, unde avu alte bucurii dar şi unele decepţii care nu numai că nu l-au descurajat, dar dimpotrivă, cărora le găsi un farmec la fel de minunat ca şi succeselor... Nae Inelescu începu să fredoneze concluzia, cu vocea lui tremurătoare şi metalică, considerând banalul cu aceiaşi bunăvoinţă şi simpatie cu care era amator de extravagant:

...căci viaţa e un vi-is, un paradi-is...
Dacă ştii să-l găseşti...

Apoi cântă câteva arii de operă, trecu la operetă, se prezentă dinaintea lui Lazăr şi-l invită cu un compliment la dans, smulgându-l depe scaun

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

înainte ca acesta să accepte şi începu să-l învârtească pe scândurile roase ale odăii de cârciumă, pe care tălpile hârşcâiau alternativ după tactul jocului. Partea muzicii o ţinea tot Nae Inelescu, dar dela un timp vocea-i fu înăbuşită de răsuflarea grăbită şi covârşitoare şi abia mai trăgându-şi sufletul duse pe Lazăr la loc, — constatând cu competenţă că nu prea ştie să joace tocmai aşa bine, deşi Lazăr nu ştia de loc şi asigurându-l că l va perfecţiona cu vremea, dacă se vor întâlni mai des, — cu toate că şi el însuşi — Nae Inelescu— juca suficient de prost.

Când se aşezară, Nedan, care-i privise tot timpul dansului, sâsâind melodia prin buzele strânse şi legănându-şi şezutul pe banca lucioasă, le turnă în pahare, apoi începu la rându-i să dapene ceiace de-abia-i mai sta pe buzele jucăuşe de nerăbdare, încă de de când povestea Nae Inelescu!

— Necunoscutul, neaşteptatul, fericirea de-o clipă sau de mai lungă durată te pot întâmpina şi fără ca să alergi după ele prin trenuri sau să oftezi după vremuri anormale şi vitrege pentru comunul omenesc! Pentru asta nu-i nevoe neapărat să te mişti într'o sferă c'o rază atât de mare — e suficient să acţionezi şi stând pe loc, adică nepărăsind un oraş destul de întins ca acesta. Cu singura condiţie să acţionezi...

„Să acţionezi" răsună ca un ecou în capul lui Lazăr... dar ca un ecou îndepărtat şi care părea că se pierde îndepărtându-se tot mai mult, inutil acum, pentru că acum nu mai era nevoe de impe-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

rative, ca în mintea lui să răsară pofte de acțiune. Tocmai: în atmosfera asta, în lumina crudă a beculuĭ șiʼn lumina spumoasă a vinului, în mijlocul atâtui belșug de vorbe și poveștĭ și mai ales în dogoarea vie a amintirii curânde, în cugetul șiʼn sufletul lui domnea acum suverană exclusivă, tocmai această nouă poftă de acțiune, de viață, de cântec, de ceiace e organic și viu, în contrast adânc cu existența lui de până acum, ce i se năzărea îngropându-se în ceață, uscată și scheletică, conglomerat de articulații mecanice și inerte, necontenit moarte, refuzând necontenit sărutul plin al vieții.

— Ei, nu dragă Nae, te înșeli amarnic! riposta cu aprindere Nedan unei ironii a lui Ionescu, care observase că neașteptatul nu poate fi găsit decât într'o varietate cât mai multiplă și mai intensă de aspecte — și dacă lucrul ar fi posibil într'o măsură mai restrânsă chiar în strâmta circumferință a acestui oraș, în orice caz el nu poate fi întâlnit într'o singură și arbitrară categorie de aceiași formă și dimensiune, deci excluzând aprioric orice posibilitate de nou, de deosebit, de neobișnuit și tocmai prin asta de neașteptat.

— Auzi dumneata, dacă se poate găsi cumva nou și neașteptat în cele cinci-șase prăjini de femei de dimensiuni istorice, ca să nu zic ridicole, câte se vor fi aflând în orașul ăsta... Trebue să te chemĕ Nedan și să fii profesor de greacă pentru ca să-ți treacă prin gând astfel de aberații.

— Ești pur și simplu absurd, ridică din umeri,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

făcând mină de compătimire Nedan. Par'că nu poate să fie neprevăzut chiar în cei ce te înconjoară şi pe care-i cunoşti doar sub înfăţişarea lor indiferentă de toată ziua... pe când ia scarpină-i puţin în suflet...

— Scarpină-i dumneata...

— Pentru asta n'am nevoe neapărat de-un tron şi de-o podea ca să se mişte, de zâmbete de încercare, de controlat verighetele din deget sau mai ştiu eu de ce. Există un mijloc cu mult mai comod şi mai civilizat pentru a atrage atenţia cuiva, a-l chema spre tine şi a-l captiva... Există scrisul... scrisoarea... întâi anonimă şi pe urmă cu numele de convenienţă; există poste-restantul, există parcul cel mare şi aproape neumblat dela marginea oraşului şi în sfârşit există cămăruţa ta ascunsă bine, comodă şi cu două ieşiri...

Nae Inelescu începu să fluere...

— Şi cu toate astea dragul meu, te-asigur că mai mult ai fluerat şi vei fluera tu pe urma mijloacelor tale, decât eu pe urma alor mele...

— Da? Ia uite dragă Lazăre la cuceritorul care a avut-o pe doamna Cornoiu, cu mijloacele lui civilizate...

Lazăr avu o bruscă tresărire şi privi îngrozit când spre unul, când spre celălalt.

— Pune-ţi pălăria în cap, ca să poţi să te descoperi în faţa omului care a avut femeia cea mai frumoasă din oraşul ăsta. Domnul Nedan... priveşte-l: domnul Nedan, nici mai mult, nici mai puţin... Cu toate astea: cu scrisorelele lui, cu aca-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

delile lui stilistice, cu floricelele lui mitologice a atras el în parc pe doamna Cornoiu ca s'o zăpăcească și s'o aducă pe urmă în cămăruța lui ascunsă bine, comodă și cu două ieșiri?!...

— Pe doamna Cornoiu nu, ripostă surâzând molcom Nedan... Nici nu m'am gândit vreodată... He... dar pe altele (aci se lăsă pe spate alene, întinzându-și degetele) de ce să exagerez, nu multe, dar însfârșit câteva... Și nu așa... ori ce primă întâlnită în vagonul de clasa II-a... Ehe, dragul meu, reluă el mai cu avânt și mai forte, nu-mi pierd eu vremea cu închipuite și rafinate ca doamna Cornoiu.... sunt în orașul ăsta destule femei foarte frumoase și de foarte bună stare, care să întruncască condițiunile și dimensiunile acelea istorice în care binevoești dumneata să-ți bați joc... da, da, poți să rânjești oricât de sarcastic! Te rog să crezi însă că nu țin de loc să te conving. Știu eu acasă dosărelele mele cu scrisorele, fiecare cu cântecul lui, unele cântate complect, altele doar deschise la uvertură... și-atât mi-ajunge... să le știu eu.

Nae Inelescu îi aruncă mai întâi deslidări să dea la rând vre-un amănunt; pe urmă îl conjură pe prietinia lor, cu mâna pe inimă; dar Nedan refuză net să facă orice indiscreție.

In vreme ce Lazăr își aminti fără să vrea de curioasa dorință de mai deunăzi a doamnei Cornoiu ca să-i scrie câteva rânduri pe un caet, subpretext că vrea să facă puțină grafologie; pentru a rămâne apoi pe gânduri câteva momente, lăsându-l foarte încurcat și făcându-l să creadă cu tot

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dinadinsul că i-a descoperit cine ştie ce gravă meteahnă...

— Da dragul meu, continuă cu îndârjire Nedan, încurajat de atâtea rugăminţi: — să ştii dela mine că poţi izbuti în amor şi fără a cere să te numească inspector: scrii odată, nu-ţi răspunde, scrii a doua oară — nu-ţi răspunde, scrii a treia, scrii a patra oară.. ei, la a cincea dată să ştii dela mine că răspunsul tot va veni... Pentru că nu podeaua trenului biruesţte o femee, ci persistenţa...

— Eh... mofturi... îl opri plictisit Inelescu. De teorii sunt sătul, *mon cher*; exemple dacă ai...

Şi pentru a dovedi că el e omul exemplelor, goli paharul până la fund şi strigă, trântindu-l pe masă: trăiască noul guvern, trăiască Cornoiu! Băeţi... şi acum să începem uvertura... adevărata uvertură... nu ca a domnului... Uvertura domnului inspector! Haidem la şantan... eu plătesc...

* * *

De la băutura bună şi sinceră a cârciumarului de lângă parc, trecură la sticlele înfundate cu vin strălucitor, dar prefăcut şi cu gust coclit al negustorului de plăceri din centru. In lumina orbitoare, în zarva mare a noului local, în chiotele stridente ale femeilor dela mese, în clamoarea crescândă a consumatorilor înveseliţi peste fire, în guerăturile şi răgăiturile desordonate ale orchestrei; Nae Inelescu declară că-şi inaugurează noua lui carieră, depunând pe altarul Venerei tot ce cuprindeau bu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

zunarele lui și ca atare, invită trei fete chipeșe, dintre cele care, în lipsă de parteneri plătitori, ocupau o masă mai lungă și mai retrasă, zâmbind galeș și îmbietor spre clienții singuratici sau privind cu jind la camaradele norocoase, în jurul cărora se deslănțuia zgomotoasa frenezie.

Andrei Lazăr care-și da osteneala să fie cât mai binevoitor cu femeia de lângă dânsul, o fetișcană înăltuță și dreaptă, cu păr negru și buclucaș, uscățivă la figură, de sub stratul de fard roz al căreia țâșnea un neg înegrit în chip de aluniță, cu piept supt și flasc, dar cu coapse voinice și dârdâitoare și cu glesnele fine — se trezi întru târziu de tot, condus de aceasta pe scări cu miros muced, prin strâmte și întortochiate coridoare, spre ultimul cat al așa zisului hotel, de deasupra localului.

Nae Inclescu, care găsise tot timpul în tovarășa lui, o roșcovană foarte pieptoasă, deși de statură mijlocie și cu picioare solide, nici mai mult, nici mai puțin decât un veritabil Tițian, (iar când fură să plece, după trei ceasuri lungi de vorbă își aminti deodată și o convinse și pe ea că s'au mai întâlnit cândva de mult, acum vreo patru-cinci ani, în trenul de Caracal) — se oprise cu dânsa în parterul hotelului.

Cât privește pe Nedan, el rămase să parlamenteze pe întuneric cu madama dela al doilea, care regreta că nu le poate furniza o cameră imediat (partonera lui Nedan nu locuia în hotel) dar că peste cinci minute va „aranja" ea.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Însoțitoarea arheologului, obișnuită cu astfel de întâmpinări, se și așezase pe-o canapea destinată anume pentru aceasta sub un bec chior, ai fi crezut că unicul în tot hotelul. Lazăr o privise în treacăt cu stânjeneală: o, era desigur nemulțumită, căci tot timpul Nedan o plictisise cu regretul lui că nu era ceva mai înaltă (deși era cea mai răsărită dintre toate trei).

— Imi placi și așa desigur; trebue să-ți spun însă, că dacă ai fi fost ceva, ceva mai înaltă, erai în adevăr ceva...

Incât aceea exasperată îl provocase deodată să se măsoare; îl întrecea cu o jumătate de cap...

— Iți recunosc, făcea Nedan... eu recunosc totdeauna bucuros meritele omului... Dar ia spune tu singură, dacă m'ai fi întrecut cu un cap întreg... spune tu, dacă nu te-ai fi simțit regină?

Iar către ceilalți:

— Ca să vedeți psihologia femeii... ca să vedeți cum mă adevărește și cel mai comun exemplar...

Ea îi răspunse, ducându-i paharul la buze și vârându-i-l cu sila printre dinți:

— Tu ești cam *cldtit* micule...

Când coridorul coti spre odaia prietini lui, Andrei Lazăr își mai aruncă deodată ochii înapoi.

Nedan intrase și el în lumina becului discutând cu madama; aceasta era o blondă uriașă și'n lumină părea oarecum tânără; numai așa își explică Lazăr aprinderea cu care colegul său vorbea cu dânsa, ca un copil mic cu mama lui. Cealaltă, stă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tea tot pe canapea, întorsese cu dispreț capul încoace, îl proptise în mână și când Lazăr privi la dânsa, îi trimise o sărutare...

* * *

Andrei Lazăr se apără cu mare meșteșug de sărutările femeii cu care se retrăsese. Nu voia nici s'o jicnească, dar nu voia nici ca gura ei cu miros de tutun și de droguri eftine să profaneze amintirea sărutului celuilalt, care i se păruse că a întors cu putere resortul existenței lui. Ea simți că el se ferește, așa că nu-l ajungea cu buzele decât pe obraji, pe frunte, pe păr; el se prefăcea că se gâdelă și chiar trebuia să râdă prostește la atingerile ei, ca s'o convingă. Dar femeii îi plăcea așa de mult figura lui de copil, că încăpățânarea aceea o îndârji și-o indignă.

— Pe mine câți n'ar da mult să mă sărute, protestă ea. Și oameni foarte bine, nu așa... Eu am avut pe domnii cei mai bine d'aici din oraș da, da, s'o știi dumneata!... Dar pe nici unul n'am sărutat... pe nici unul n'am lăsat să mă sărute. Îi puneam pe loc la respect: „Domnule, dumneata îmi plătești corpul, nu sufletul!"

Și pe urmă:

... Buzele, domnule, sunt cele mai sfinte... Prin ele iese sufletul omului...

Lazăr ascultă uimit și neîncrezător pe prostituata asta, care, razimată într'un cot, privea acum în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

gol şi părea că vorbeşte cu încăpăţânată convingere :

— Da, da,.. şi numai gura alege plăcutul de scârbă... Chiar şi cele mai păcătoase, tocmai la urmă de tot îşi dau gura... Incolo totul e... murdar...

Ultimul cuvânt fu un adevărat scrâşnet. Iar Lazăr stătea încremenit, neştiind dacă ea face acuma puţin teatru sau e atât de sinceră pe cât pare.

— Buzele mele nu-s chiar aşa de sfinte, ripostă el blajin şi căutând să fie cât mai puţin ofensator. Dar te rog să mă crezi că eu nici pe mama mea nu am lăsat-o să mă sărute, minţi el, foarte mâhnit că trebue să aducă vorba de mama lui în această odaie şi'n această împrejurare.

Şi din momentul acela, din momentul pronunţării acestui cuvânt, un desgust iremediabil îl apucă deodată, îl acapară cu o putere năvalnică, de el însuşi, de ceiace ce-l înconjura, de ceiace făcuse, de Nae Inelescu, pe care a avut neşansa să-l întâlnească, de Nedan, de toată noaptea asta murdară...

— Draga mea, continuă totuşi să vorbească maşinaliceşte şi cu o blândeţe prea exagerată sub care clocotea o mânie surdă şi subită, o poftă de a lovi... Mă enervează orice sărut... par'că-mi striveşte cineva creerii...

Şi începu să se îmbrace pe îndelete pentru a nu da impresia că se grăbeşte, dar hotărît şi întors cu faţa la perete, ultim adăpost al buzelor, ce i apăreau şi lui acum cu adevărat lucru nespus de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

scump și sfânt, pe care ochiul acela impur și lacom din urmă-i l'a descoperit și-l pândește...

— Toată lumea are astfel de... idiosin... de cum să spun... de displăceri absurde, de care nu se poate debarasa... Și tu trebue să ai ceva care... care.. să-ți „facă pe nervi", cum se zice popular... De exemplu când se freacă două vase de pământ mie-mi vine să țip...

— Dar ce faci? pleci? strigă ea deodată și-o auzi în zdruncinul patului, răsucindu-se și ridicându-se brusc...

— E târziu, draga mea.. mâine am oră... la liceu.

— A tu ești profesor... Haide, mai rămâi... (Se dădu jos din pat și veni spre dânsul). Uite, nu-ți iau nici un ban... Dacă te-am sărutat, asta înseamnă că te iubesc... oricând poți veni la mine să știi, gratis... dar pentru că ți-am dat buzele mele, trebue să-mi dai și tu pe ale tale...

— Nu, nu! trebue să plec... Dar voi veni desigur... Uite, când vrei... Poftim, poimâine... sau Joi... da, da mai convenabil Joi... o asigură el privind-o consultativ, ca să provoace o diversiune salvatoare.

— Bun! vei veni, dar și acum poți dormi foarte bine aici... Am să te las în pace... am să te sărut doar în somn, dacă zici că-ți face rău sărutul... lasă tu nici nu bănuești cum știu să sărut... Logodnicul meu, care a murit în război îmi spusese totdeauna asta... de-atunci n'am mai sărutat pe nimeni... lasă tu mi-ai plăcut... stătoai ca o fată la

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

masă.., haide, lasă-mă... se ruga ea... Iată, — şi pe urmă te las să pleci... ştiu eu că ai să mai vii... fetiţo... Şi-i apucă obrazul cu degetele, strângând cu înfiorare...

— Fetiţo...

El îşi încheia calm bretelele în nasturi pentru a nu părea alarmat de gestul ei. Însă când vroi să ridice haina întinsă pe speteaza scaunului, ea strigă deodată:

— Ştiu de ce nu mă săruţi... Trebuie să fii logodit...

— Ho, ho... logodit, ce-ţi trece prin minte...

Dar ea se aşează în faţă-i ameninţătoare şi sarcastică...

— Ai o logodnică hai, domnule profesor... De aceia nu-mi răspunzi la sărut...

Şi înainte cu el s'o ia spre cuer, la palton, se repezi deodată la dânsul şi-l apucă de piepţii hainei...

— Ai o logodnică, nu?... Ţi-e scârbă de mine... de cocotă...

El voi să se smulgă dar ea îl apucase bine; mai voinică decât dânsul îi dădu drumul doar o clipă pentru a-l apuca şi mai strâns de mijloc. Lazăr se zbătea cumplit, dar mâinile lui nu prinseră decât ghemotoci de cămaşă. Începu să-l împingă spre pat, căutându-i buzele pe care el încă le ferea cu mişcări abile; ea însă îl imobiliza din ce în ce mai mult şi ochii scânteietori şi răi îi se apropiau din ce în ce mai mult: gâfâiturile aspre li se amestecau. Îl repezi pe neaşteptate, făcân-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

du-l să se împiedice de-un scaun, și-l trânti astfel în latul patului larg; dar atunci baerele de deasupra umerilor cedară și cămașa se lăsă, desgolindu-i bustul cu sânii moi și căzuți.

Aspectul acesta îi dădu puteri să reziste încă, dar în cele din urmă, reținându-i mâinile cu coatele, ea-i apucă obrajii în palme și înăbușindu-l sub piept îl birui; el își arătă dinții, dar ea-l încuraja: mușcă, mușcă!

Trebui să-i cedeze și-și simți deodată buzele inundate de moalele rece al buzelor ei, cu miros de tutun trăsvit și de cuișoare. Asta era tot ce păstrase ea mai curat.

Sărutul fu lung și nesățios...

— Ești al doilea, al doilea, pe care-l sărut... fetițo...

Și săruturile se repetară: ea-și ridica bustul gol spre a savura în deplin plăcerea asta care-o înebunea; apoi își cobora iarăși fața lacomă, ca o pasăre răpitoare; iar el vedea cum sânii ei storși se lăsau și se ridicau în aceste mișcări de voluptate...

Când îl lăsă, Lazăr rămase acolo, în latul patului și constată cu surprindere, că în mintea lui e un gol mare, pe care-l aștepta să se umple iarăși pentru ca să se poată ridica.

Ea se întoarse la dânsul punându-și altă cămașă.

— Vrei să rămâi, fetițo?... Și se plecă deasupră-i.

Abia atunci el își simți toate puterile și toată

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

luciditatea chiar ceva mai mult decât luciditatea: ceva, o lumină vie, o pară de flacără cu contorsiuni de aripi semănând cu cele mai schimbătoare şi mai caraghioase rânjete.

Însăşi ea, femeia asta pierdută era flacăra din minte care-i rânjea triumfătoare:

— Tu trebuo să rămâi la mine şi la maşina ta!...

Degetele i se crispară şi se încovoiară... O clipă simţi ceva, o putere mai mare decât voinţa lui toată, în degetele astea subţiri, care-i târau mâinile şi cuget şi voinţă spre gâtul ei mat... Trebue să fi avut o înfăţişare atât de înfiorătoare, că ea se dădu înapoi cu ochii holbaţi...

Lazăr se scutură; printr'un astfel de moment nu mai trecuse în viaţa lui! Îşi lăsă fruntea în mâini şi rămase zdrobit pe patul cu cearceafuri mototolite şi neschimbate. În clipele acelea se simţi omul cel mai trist din lume. Îi rostea cineva clar şi răspicat în ureche: „Asta a fost tot: un sărut, un singur sărut... Pe doamna Cornoiu nu vei avea-o niciodată... niciodată"... Şi ochii îi lăcrămară...

— Iartă-mă micule...

Dar glasul ei îi aduse aminte de clipa aceea neaşteptată, chinuitoare, teribilă; din încleştarea fără seamăn a căreia de-abia scăpase.

Să fie asta nebunia!

Sări deodată în picioare, o împinse puternic în lături şi luându-şi din treacăt paltonul se năpusti pe uşă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Dar ea-i strigă din urmă, împăcată și răzătoare: „Vei veni... vei veni!...

* * *

In coridorul cu bec chior regăsi pe Nedan. Mai departe, în capul sălii era și acum madama cea mare și blondă, bloc enorm de carne albă; cum sta parcă nemișcată în vestmintele-i ușoare și tot așa de albe ca și pielea, părea în lumina nehotărâtă cu adevărat o statuie de dimensiuni supraomenești.

Sub bec, Nedan, căuta să potolească și să convingă pe însoțitoarea cu care urcase și care, indignată peste fire, protesta totuși cu măsurată vehemență, atât cât trebuia numai, ca să se audă, de jos, dela portar.

— Bine frate, dacă-ți plătesc...?!

— Eu nu primesc bani de pomană. Eu am demnitate, domnule. Dumneaei e madamă și nu-i e permis să se amestece în mușterii altora... Asta e, eu am să reclam la direcție...

— Bine drăguță, dar dacă nu ești în pierdere, de ce te superi...

— Nu sunt în pierdere? Crezi că eu sunt d'ălea de doi *sutari*! Nu! Nu primesc nici un ban... Mie nu mi s'a întâmplat niciodată să mă lase un client pentru o madamă... asta e.

Din fund statuia de marmură rosti imperturbabilă...

— Pardon domnișoară... nu face așa tasoane...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ca dumneata... am fost eu şi sunt multe, da să vedem, dumneata o să fii ca mine...

— Madamă...?!

— Da... madamă; cred că e un grad ceva mai mare decât al dumitale...

— Aşa... Am să spun direcţiei că dumneata îţi baţi joc de noi în faţa muşteriilor, ca să ni-i iei...

Nedan, scoase portmoneul şi mai adăogă ceva la suma din mână, cu care căuta s'o îmbuneze... Fata socotea suma pe sub sprâncene...

— Uite şi pentru demnitatea dumitale, continuă el împăciuitor... Şi te rog eu, nu mai face caz!... Ce vrei dragă?... un capriciu...

Şi observând deodată pe Lazăr, care se oprise la distanţă, neştiind pe unde s'o ia, ca să nu fie văzut...

— A, uite Lazăr...

Se duse la el, îl apucă de mână şi-l scoase în lumină.

— Dragul meu, oricât de drăguţă o fi fost prietena ta, dar ca să închei fericit o seară minunată ca asta, iacă îţi recomand pe domnişoara... Ai să petreci cu dânsa clipe strigătoare de fericire... Ca prieten nu pot să nu recomand şi altuia bucuriile prin care am trecut eu...

Apoi scoborând vocea: — Ţi-o spun pe onoarea mea, continuă el să mintă convingător, e delicioasă... dacă n'ar fi madama asta, n'aş da-o pentru... da-mi ştii meteahna...

Femeia luase banii dela Nedan şi surâdea micros lui Lazăr, care rămăsese încremenit dinainte-i.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Arheologul profită de împrejurare ca să dispară cu madama...

— Prietenul tău a fost foarte mulțumit de mine, ți-o jur, începu și ea. Dar e grăbit, nu știu ce are...

Se apropie de dânsul și-l atinse cochet cu umărul în vreme ce ochii i se învârtiră straniu între trăsăturile aspre ale condeiului negru...

Andrei Lazăr era grozav de încurcat; nu pentru că n'ar fi avut destulă scârbă într'însul, dar pentru că nu putea să-i spună asta de-adreptul și brutal.

— Nu... Nu... nu că nu... trebue... e târziu... știi trebue să fiu mâine... dimineață...

— O, dacă e numai asta... ripostă ea apucându-i brațul... până mâine dimineață...

— E imposibil... imposibil, se feri dânsul.

— Nu-ți plac micule? răuji femeia răutăcioasă și'n semiobscuritatea noului coridor îngust și umed în care cotiseră, ochii ei aveau scăpărări ciudate, în năclăiala exageratelor cearcăne artificiale. Se înfigea într'însul, după ce-l oprise lipit de zid și vocea ei răgușită și calină avea ceva amenințător totdeodată. Andrei Lazăr citea în ea cu teamă, pornirea aprigă a prostituatei umilite, respinse și bete, de a-și ușura sufletul comprimat prin cine știe ce teribilă criză de nervi, cu cine știe ce izbucniri de mânie, cu proferări de vorbe indecente, cu un scandal din acelea care ridică un hotel în picioare, cu vizite de agenți și cu procese-verbale încheiate de poliție. Și astea toate în noaptea ur-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mătoare sărutului primit dela cea mai frumoasă femee din oraș și unei soții de ministru!...

O privea cu frică de moarte, așteptând explozia din secundă în secundă, ca un luptător surprins la câmp deschis de un proectil, pe care încă nu l-a atins scânteea focosului.

Și femeea simte starea lui de spirit și se înfige tot mai adânc într'însul.

— Așa credeți voi că vă bateți joc de noaptea mea... de pâinea mea?...

— Dar ai fost plătită... uite îți plătesc și eu...

— Asta e plată începuse ea să ridice vocea tot mai răgușită și mai sălbatecă... Dar drept ce mă luați voi... dela bordel? Nu ți-e rușine domnule să-mi spui mie așa... Să-mi spui mie vorbe d'ăștia?... dumneata știi cine am fost eu?... dacă mizeria m'a împins pe drumul ăsta, trebue ca să vă râdeți de mine... Ce, vrei să fugi?... vezi că strig de se ia tot hotelul după tine... Angajații femeile și pe urmă nu vreți să le plătiți...

Andrei Lazăr își rescumpără scump libertatea. La urmă ca-i descoperi capul și-l bătu ușor pe tâmplă...

— Ești *fraer* micule... D'ái știi tu că Finița nu face doi bani pe lângă... nime...

Apoi, așezându-i pălăria strâmb:

— Hai du-te... toți sunteți proști... Și se porni deodată pe un râs sguduitor:

— Mă duc la Finița să-mi bat joc... că n'a știut cum să te ia...

Dar Andrei Lazăr și ajunsese la scară; picioa-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

rele lui apucau acum treptele una după alta cu o repeziciune incomparabilă...

Când sfârși de coborît, auzi din nou voci. Crezu că e mai nimerit acum să păşească calm şi sigur pe lângă cei ce l'ar întâmpina, pentru a brava de la început orice nouă tentativă de jaf... De altfel nu mai avea decât doi poli, pe care-i ţinea strâns, în buzunarul pantalonului, pentru a-i da portarului.

Dar auzi tocmai glasul lui Nae Inelescu:

— Ăsta e Lazăr... Lazăr, stai dragă...

Când se uită spre dânsul, îl văzu apropiindu-se cu *fiţionul* lui; şi fără a mai aştepta o secundă o zbughi deodată, aruncându-se în goană nebună în noapte; îşi luase pălăria într'o mână, iar pulpanele paltonului plesneau fără curmare. Îşi simţea sufletul pe buze şi abia putea să-şi potolească bătăile inimei cu mâna cea liberă, ca un copil prins în livadă străină.

Abia în largul străzii încetă goana. Deşi pieptul i se umflu să se spargă totuşi continuă să înainteze grăbit, cu paşii cei mai mari, pe care putea să-i facă...

Şi deabia hăt departe se uită în urmă-i, când Nae Inelescu porni să încerce în aerul dimineţii, una din banalele lui vechituri, cum le spunea chiar dânsul, fără modestie, ci cu vădită dragoste, ca unul ce ştie cât noroc îi aduceau — aşa ca din flaşnetă sau din vremea bunicilor cum erau ele — cântecele pe care le zicea de obicei, cu ochii peste cap şi cu foc de lăutar.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— ... Ce-mi pasă de m'or trăda
Buzele ce-ol săruta...
Dacă buzele's frumoase
Te iubesc cum eşti aşa-a-a...
Mâine mă vei înşela-a-a-a...
Astăzi... eşti numai a mea...

Andrei Lazăr se opri, căci Nae Ionescu nici n'avea de gând s'o ia pe acelaş drum. El traversa tihnit spre bulevardul cel nou, larg şi nelocuit, unde putea să dea în voe drum vocei lui. Işi ţinea tiţianul de mijloc şi amândoi — unul într'altul — păşeau domol şi drăgăstos spre gura largă a bulevardului, în răcoarea vie a dimineţii încă înegurate de Februarie:

Ninon... iată a sosit...
Primăvara de iubit.

„Ninon" era numele feminin favorit lui Nae Ionescu.

Andrei Lazăr şi-l aminti cum îl pronunţa cu un patos special, cu o mişcare nervoasă a gurii, când cânta.

Ii venea ades pe buze, căci în afară de Eminescu ştia pe dinafară în mare măsură pe Musset; după cum putea să recite pasagii apreciabile din mai toţi poeţii dragostei români şi francezi. Le potrivea versurile în haina cine ştie cărei melodii de demult sau actuale şi când tăetura nu se nemerea prea bine, nu se sfia să schimbe accentul, intercalând meşteşugit o silabă nouă sau lungind ori modificând uşor nota buclucaşă. La nevoe, pentru

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

parte din cunoștințele sale feminine, chiar traducea direct ajustând tot deodată, în toiul declarației sau al cântecului; după cum traducea și'n toiul mersului, după tactul pasului, căci și când era singur mintea lui măsura, dregea, născocea; iar asta în mod firesc, fără nicio sforțare, fără voe chiar, totul perfecționându-se cu vremea, prin usaj repetat și prin necontenită primenire:

Lasă-mă la sânul tău.
Să uit ori și ce gând rău...
Să simt inima-ți cum bate...

Deși ei sfârșiseră de traversat și acum trebue să fi pătruns bucată bună în bulevard, cântecul se auzea clar în pacea dimineții blânde de Februarie. Andrei Lazăr își aminti că mai deunăzi aceleaș versuri sunau altfel:

Vin, o vin la sânul meu
Să uit ori și ce gând rău
Să mă'nalț spre alte căi

Iar și mai demult:

Să mă înalț spre Dumnezeu...

Probabil el făcea înlocuirile având în vedere însoțitoarele sau poate gradul de extaz în care se găsea în momentul acela.

In prospețimea dimineții Lazăr simți o mare plăcere în constatarea acestei nevoi de înoire, ori cât de efîine ar fi fost proaspetele găsiri. Era ceva

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

din primăvara, care într'adevăr se simțea atât de aproape, că parcă-i miroseai răsuflarea. Și era într'un contrast atât de net cu trista-i viață de sălbatec, că acum când vocea lui Nae încetă să se mai audă, se simți deodată singur și străin în largul străzii negre și se cutremură; fără să-și dea seama, piciorul — parcă dela sine — o luă ușurel înapoi.

Nu-i stăpâni graba, din ce în ce mai crescândă, până ce melodia nu-i intră iarăși plin și distinct în urechi. Era o arie matinală, pe care Ineloscu nu se știa s'o zică cu sintaxa-i personală, direct pe italienește. (Din limba aceasta el mai știa vre-o câteva pasagii din operele cunoscute și cele trei strofe de pe poarta „Infernului" lui Dante). Pentru micul tițian însă el nu putea fi, de bună seamă, decât cel mai învățat și mai plin de foc băiat, întâlnit în cariera ei.

In depărtările apusului, zăvoaele zăceau în umbra deasă, spre care luna nedespuiată încă de aur se lăsa domoală. Lazăr o contempla melancolic în cunoscător selenografic. Se distingeau ușor: Marea Seninătății, a Liniștii, a Ploilor, Oceanul Furtunilor... Ba chiar putu desprinde din bogăția strălucirii cele două corniță de umbră, întoarse, ale Nectarului și Fecundității.

Astrul plutea imperturbabil în negurile înălțimilor, în care suflau cu putere prevestitorii zilei.

Iată, avea ceva cu totul deosebit luna asta netrecută prin ochian, tronând peste lumea încă adormită, care nu știa că vine primăvara. Era ea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

însăși umedă de seva nouă și împrospătătoare, care țâșnea de pretutindeni: Doamne, nu mai era nimic din luna cea moartă și stranie din câmpul obiectivului!

Lazăr clătină trist din cap. Inutila lui lunetă! El o luase și pe ea, ca și pe spectroscop, ca și micu-i ochian meridian, ca și pe cronometrul cu secunde, cu și micrometrul și toate celelalte aparate pe care le avea — o avere întreagă — doar va prinde din zbor vre-o lumină nouă, o rază din misterul mișcării celei mari și fără de sfârșit de-deasupra și dedesupt, de pretutindeni și de totdeauna.

Prometeu! râse el de-abinelea și-și aminti deodată bustul gol al Fifiței cu cei doi sâni bălăbănitori, ca o pasăre de pradă cu aripile cioante.

La așa Prometeu, așa vultur...

Dar râsul îi îngheță, căci mintea îi alunecă deodată înapoi la clipa acea neexplicabilă și înfricoșetoare, când își simțise mâinile duse de o voință străină spre grumazul femeii de stradă și când prin proprii săi ochi, ca prin două ferestre, văzuse acolo într'însul — de parcă ar fi privit de afară, ceva cruut și hidos și teribil, Dumnezeu știe, ce cumplită vedenie atavică...

Privirea i se refugie iar pe lună și pentru a înlătura orice altă idee, se îndărătnici să distingă deasupra Mării Ploilor, tremurul de contur pe care ar trebui să-l facă eleganta încovoetură din lunetă a golfului Iriselor.

Acolo, în imaginea întoarsă a refractorului, prin-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tr'un curios efect de configuraţie, se pare că pe ţărmul golfului, o femee se odihneşte pe un chaise-longue... O femee înaltă, goală, cu părul pieptănat grecește; înaltă şi cu păr de aramă ca doamna Cornoiu... ca doamna Cornoiu goală...

Cum trebue să fie doamna Cornoiu goală... pe-un chaise-longue.., aşteptând...

Ha, ha, ha... să dai dracului toate mişcările perpetue din lume, pentru o imagine ca asta... Şi toate imaginile lunei şi ale stelelor... ha, ha, ha... ho, hò, ho...

Râdea din toată inima tare, exagerat de tare, fără să mai vadă nimic altceva decât ideia lui din minte, privirile îngrozite ale lui Inelescu şi ale tiţianului, care opriţi de această veselie zgomotoasă, îl aşteptau neştiind ce să creadă, cu ce cuvânt să-l întâmpine...

* * *

Nu, hotărît nu; nu era nebunia! A merge singur râzând chiar cu hohote şi gesticulând, asta nu este nebunia însăşi. Ori pe cine poate să-l podideasca din senin râsul unei amintiri caraghioase, iar a nu băga de seamă că doi te privesc şi te aşteaptă, a nu-i zări decât abia când te-au strigat, după ce-ai trecut de dânşii, asta se poate întâmpla ori când şi oriunde...

Se povestesc cu nemiluita dovezi de distracţie mai cumplită decât aceasta, pe seama oamenilor complect absorbiţi de o idee şi mai cu seamă a

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

savanților iluștri. Pe acestea din urmă, el, Lazăr le știa în număr prea mare pentru a mai sta la îndoială, dacă a fost nebunească purtarea lui din dimineața aceia...

Căci era limpede: dacă se simțea cu adevărat vedenia asta despletită și cu ochi rătăciți pe-aci prin preajmă, se putea pune firesc întrebarea: venea *ea* de-abia acuma sau tocmai acuma se gândea să-și vadă de drum? Doamne, când putea fi cu adevărat nebun? Atunci când anii cei mai frumoși ai tinereții îi petrecuse îngenunchiat lângă himera de fier, din odaia mică și egrasioasă, sau acuma, când ochii lui văd însfârșit adevărul și se îngrozesc de trecutul halucinant, iar sufletul i se deschide la viața cea nouă și cea adevărată.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

PARTEA DOUA

Alegerile veniră şi se duseră.

Cete compacte de orăşeni şi de ţărani trecură pe străzi în bâzâit de viori şi'n tact bătut cu brio, în ţambal. Se vociferă cu dragoste dinaintea caselor lui Cornoiu, lui Porumbacu, lui Necşulea; fură huiduiţi cei căzuţi în opoziţie, ca nişte răufăcători şi blestemaţi. Automobile plesnind din puternice motoare, lăsate parcă inadins cu eşapamentele deschise, ca noua putere să se vadă şi să se audă, porniră în goană turbată spre toate fundurile judeţului.

Înfrigurare mare domni în birouri şi'n cancelarii, în localuri şi'n sân de familii şi chiar până şi'n sălile de clasă.

Iar într'o seară Nae Ineloscu intră la Lazăr cântând un marş triumfal, anunţându-l că peste câteva ceasuri pleacă în cea dintâi a lui escapadă... inspectorească. Numirea îi venise de trei zile. Iar azi i-a venit lui Nedan, noul director al liceului „Banul Mihai".

— Numai tu, ca un tembel ce eşti n'ai cerut

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nimic! Cornoiu ți-ar fi îndeplinit orice dorință... De când ai început să vii la dânsul, ține foarte mult la tine. Haide scutură-te, mișcă-te, ieși din bârlogul ăsta în care ai început să putrezești... Cere-i ceva... să-ți dau eu ideea! Poftim: o bursă, să pleci în străinătate...

Apoi amestecând frazele cu frânturi de cântec:

— Iacă-tă, Nedan, și-a împlinit toate visurile... Două dintr'o lovitură... Intâi, direcția! Canalia, și spunea că n'a cerut nimic... Și a doua, dragul meu, știi care!

— ?!

— He, he, pe ce lume trăești tu, acumpule?... Și-a găsit femeea mult visată, femeea istorică: înaltă de cinci coți și atârnând 130 kile, la basculă... A găsit-o însfârșit și a și adus-o acasă, ca să nu i-o ia alții... Dar știi pe cine? Închipuiește-ți dragă... madama hotelului de deasupra varieteului lui Sfetcu... unde am fost atuncia de, în noaptea când a căzut guvernul... ți-amintești?...

...Iată un om complect satisfăcut... Ei, dar ai văzut-o?... O bahniță dragă, un bloc de carne albă și cu niște păr roșu... Dar șmecheră a dracului; nu prea înțelege ea cum vine asta cu:

Flora la belle Romaine...
La reine Blanche comme un lys
Qui chantait a voix de sirène.
Berthe... au grand pied...

Mai ales asta! Și pe urmă:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Beatrix, Allys... etc...
Et Jehanne la bonne Lorraine

... cum o desmiardă ticălosul, fără ruşine chiar în faţa mea; în sfârşit întreg Villon... însă dama a simţit că aci este lucru mare şi s'a lăsat greu de tot pe el, sărăcuţul... I-a dovedit cu acte că numele ei de origină n'a fost Ani, cum i se spunea la hotel, ci chiar Berta. Deci poftim: *Berthe au grand pied* în persoană... L'a zăpăcit de tot... Şi'ntr'atâta încât îl şi joacă puţintel; femee experimentată, co crezi... Închipue-ţi, chiar de faţă cu ei, mă copleşea şi pe mine cu atenţiile... Însă, mă rog, întrucât mă priveşte... tu ştii principiile mele... Intr'ale amicilor nu mă amestec... Însă să ştii că... (Începând să cânte)

studiul femeii e greu...
E un demon cu chipul de...

— Te uiţi la costumul meu, nu? se întrerupse apoi numaidecât, deşi Lazăr nu privea decât în gol, revăzând în gând ultimele două întâlniri cu doamna Cornoiu, care avuseseră loc de la căderea guvernului încoace. (La a treia, făgăduită pentru alaltăieri, ea trimesese vorbă Tinuţei că nu poate veni din cauza... alegerilor).

— E? Aşa e, că e straşnică tăietura?... Lasă... Ai să mergi cu mine la croitorul ăsta, e fain de tot şi eftin... Dar de stofă ce zici? adăogă el răsucind pulpana hainei, de-un fel de violaceu închis cu picăţele minuscule albastre şi verzi. — Mă rog, nu vorbesc de calitatea stofei pentru că-ţi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mărturisesc... nu mă pricep... Nu mi-a plăcut niciodată să-mi asum merite, pe care nu le am... Eu sunt omul esteticii. Spune, ce zici de culoare?

Şi fără a-i aştepta răspunsul se duse să se admire în oglinda dulapului, împăunându-se pe-o parte şi pe alta şi exclamând foarte încântat:

— „Cum face *el*, cum drege *el*... cum le dibăceşte *el*... că întotdeauna e *chic*...

Andrei Lazăr îşi amintea atitudinea din ce în ce mai fără entusiasm a Zinei, la cele două întrevederi. Buzele lor se căutaseră iarăşi, desigur, dar nu cu setea dela început. Iar cea din urmă oară se sărutaseră atât de fără convingere, atât de fără căldură, încât prevăzuse cu certitudine, că la întâlnirea viitoare ea va lipsi.

De altfel prevăzuse de mult că drăcuşorii infinitului, demonii lui Maxwell se vor amesteca şi aci. Şi nu se simţise de loc în putere să activeze cu cât de puţin lucrurile. Stătea alături de ea într'un fel de pasivitate idioată, pe care şi-o contempla cu jale, retrospectiv. Era invadat neconteuit de amintirea evenimentelor din noaptea petrecerii şi dintr'un moment într'altul aştepta erupţia groaznică a micilor blestemaţi. Aştepta cu inima reţinută; vor năvăli ei, — sau ea, Zina, îi va izgoni de tot cu sărutările ei voluntare, cu dorinţa-i sălbatecă de a-l scoate din lumea stelelor şi-a mişcărilor fără popas, pe unde se rătăcise orb şi nătâng şi a-l readuce la cultul ei, la cultul acestui idol magnific şi exclusiv care era grozava ei frumuseţe. Dar Zina, de bună seamă începea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

să se răsgândească; nu-i trebuia credincioși înfrânți și izgoniți din alte temple...

El își dădea seamă că încetul cu încetul, distanța dintre ei, deși atât de apropiați, a început să crească vertiginos și totuși nu putea face nicio mișcare de împotrivire. Cine-i paralizase astfel mâinile și voința, dacă nu alaiul acela infernal și pedepsitor, care nu poate să ierte celui ce pe furiș a vrut să vadă fața Domnului?

— E... și ca să te convingi dragul meu, că într'adevăr hainele astea sunt o curată invenție, îți pot împărtăși că ele, au și repurtat, scumpul meu drag, primul lor succes, deși nu e mai mult decât de trei zile, de când le-am scos dela croitor. Lazăre, dragă Lazăre, sacrul iatac al doamnei Cornoiu și chiar augustul ei pat au fost profanate... Mă rog, contez pe discreția ta...

Din gâtul lui Lazăr a ieșit un zgomot nedeslușit și caraghios, ceva ca o cârâială de cocoș în vis. In mintea lui s'a golit totul și apoi o clipă el a avut din nou senzația aceia bruscă, înfricoșetoare, de clătinare generală a lucrurilor, de rostogolire universală, de astădată chiar mai precisă; i sa părut că totul s'a strâmbat, că picioarele lui Nae Inelescu, ale mesei, scaunelor, temeliile tuturor obiectelor, caselor, turnurilor, se reazimă oblic de pământ, ca și când cineva, un uriaș fără pereche, ținând globul sub talpa piciorului l-ar fi izbit cu un ciocan dintr'o parte.

Mâinile se ridicară duse de aceiași impulsiune de atunci, din fața gâtului gol al Fifiței, de astă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dată însă slabă — prea slabă, ca ele să nu cadă înapoi dela mijlocul drumului, fulgerate par'că de dambla...

— Dar ce ai, ție par'că ți-e rău? Andrei... Hei, măi!...

El deschise o pereche de ochi bolnavi, cu mișcări grele de lumini, ca de vită pe moarte. Și zâmbi neputincios.

— Continuă, continuă... a fost numai o părere... o slăbiciune de-un moment... știi stomacul... de atunci; din seara aceia...

— Lasă, că povestea mea are să te întremeze... pentru că băete, trebue s'o sfârșești odată cu inactivitatea asta... mișcă-te, agită-te, bea, aleagă-te de femei pe stradă... fă ceva în sfârșit...

Și asculta colea:

— Aveam vorba mai de mult cu ea... Acuma tu o știi...

— O... da...

Nae Ionescu se puse pe râs:

— Nu știi nimic, măi prostuțule. Și te-ai trădat ca un copil... Sst... fără nici o mișcare... O iubești nebunule!... Iubești himere nenorocitule... Aia nu e femeie în carne și oase... Aia e o entitate... dar să trecem...

— ... aveam vorbă mai de mult cu ea... cu mica Esti, puiule, cu unguroaica aia delicioasă, căci eu nu umblu după himere, scumpul meu... Ai văzut-o pe unguroaică, nu? O știi? Ei bine, ce a făcut stăpână-sa dintr'însa!... Cum spun, știam că Cornoiu și nevastă-sa sunt la București... Și pentrucă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ca dăduse drumul la toți servitorii... înțelegi... am ținut ca... în iatacul ei... al doamnei... al Zinei... și chiar în patul ei... adică divanul... unde dormea singură... înțelegi... Ei ce vrei, am și eu micile-mele perversiuni... Dar ce să faci cu unguroaica? Nu vrea în ruptul capului: *Nem so bot* și *nem so bot*... Dar pe urmă i-a plăcut și ei... Te cred...

De acum încolo, din vorba care nu se mai sfârșea a lui Nae Inelescu adie spre Lazăr o suflare de înviorare. Râse cu poftă de glumele lui și-i admiră cu sinceritate hainele. Însă, pe urmă o picătură de îndoială se strânse cine știe unde, deasupra conștiinței, rămasă acolo câtva timp, de-abia simțită, ca o boabă de rouă pe-o muche de streașină. Pe urmă când deveni destul de grea căzu deodată în plinul conștiinței. Și alte boabe se strânseră în locul ei și una după alta se lăsară în jos, din ce în ce mai repede, plesnind vesele și rele, rupând și alungând în cercuri de undă, pacea ce se întinsese iarăși în cugetul lui...

... dacă povestea cu unguroaica nu e decât o minciună, debitată în grabă? spre a acoperi destăinuirea dintâi, deviată brusc la vederea efectului ce-l produsese?

Dar de astă dată Andrei Lazăr nu mai da nici un semn de neliniște; ci asculta cu mare luare aminte pe sporovoitorul care vorbea din necesitatea organică de a se auzi și de a fi auzit, de a fi admirat și invidiat, — poate îi va scăpa în cascada de vrute și nevrute, cuvântul revelator.

Căci Nae Inelescu părea a se învârti iarăși pe-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

aci, pe aproape. Intr'adevăr el înşira acum cu o bizară satisfacţie, tot ce se svonea prin anume cercuri ale oraşului, de curioasa vizită pe care domnul ministru Cornoiu, o făcuse într'o seară fostei sale soţii, doamna Sultana Şoimu. Aceasta îl primise foarte binevoitoare, iar puternicul ministru încurajat, încercase asupra ei îndrăsneli şi violenţe, care au produs scandal, au atras nişte vecini, ce aşteptau gata într'o cameră alăturată şi era cât pe-aci să intervină şi poliţia, dacă — prinzându-se din vreme, de veste — nu s'ar fi întâmplat ca la postul cel mai apropiat să nu se mai nimerească nici un agent, la ora acea.

Cercetările s'au făcut ceva mai târziu, pentru că doamna Şoimu nu se resemna cu nici un preţ să dea îndărăt. Dar se pare că martorii ei, audiaţi în secret, au trădat-o în mare număr, de vreme ce din acuzatoare a devenit acuzată, faptul fiind calificat de cursă şi şantaj. A urmat ca de obicei: criza de nervi a doamnei, intervenţia însuşi a lui Cornoiu, care o iorta cu demnitate şi eleganţă de ministru şi însfârşit muşamalizarea întregei chestiuni.

Se şopteşte totuşi (tare, nimeni nu îndrăsneşte să mai vorbească) că excelenţa sa ar fi fost auzit pronunţând cuvinte ca „Iosefina, resemnare, dominare de sine, Beauharnais, imposibilă renunţare, trebue să-mi cedezi puicuţă scumpă, frumosul soare dela Austerlitz, nimic nu-mi poate rezista..." după care au urmat zgomote de sărut, busculări, un vas spart, ţipete feminine de ajutor...

Se pare că amănuntele astoa pornesc dela un

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

student, un vlăjgan înalt, încă neidentificat definitiv de poliție, care se afla la doamna Șoimu în seara cu pricina, îndeplinind rolul de recrutor și vătaf al martorilor, dar care a dispărut înainte de facerea cercetărilor.

Tot orașul le repetă în surdină și se amuză — încât domnul ministru a fost nevoit să-și grăbească plecarea la București, însoțit desigur de doamna sa legitimă, ale cărei urechi trebuiau ferite de clevetirile canaliei; — pentru ca a doua zi domnul inspector Nae Ionescu, aferat și grăbit să se și prezinte la turburătoarea Esti ca s'o întrebe mai întâi de stăpân și pe urmă de bunurile stăpânei...

Andrei Lazăr care se trântise în latul patului, se ridică acum pe șezut. Dar cu toate rugămințele lui, fu imposibil ca să facă pe Nae Ionescu să mai continue și să mai rămâe.

— O grămadă de treburi *draga mea*... Închipue-ți, prima mea inspecție... Și pentru a acoperi protestările celuilalt care se înviorase deabinelea, preferând plecarea Zinei, îndoolii ce începuse să-l turbure, Nae Ionescu, își luă pălăria legănându-se pe scurtele-i picioare și întonând cu mâna în aer:

De-alci plec la Maxim...
C'acolo-s mai intim...

* * *

Andrei Lazăr nu se înșelase prea mult, găsind scăzut avântul doamnei Cornoiu pentru dânsul.

Într'adevăr Zina, după ultima lor întâlnire, re-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

gretase de-abinelea că s'a grăbit cu sărutatul. Nu pentru că acum n'ar mai fi găsit simpatic și drăguț ca la început pe micul astronom. Insă pentru că se convingea tot mai mult — și ultima lor întâlnire fusese decisivă — că Lazăr nu era acela pe care-l căutase ea. Intocmai precum îl zugrăvise domnul Cornoiu înainte, i se arăta destul de limpede, supărător de limpede, acuma. Nici o ambiție nu-l îmboldea, nici o teamă, nici măcar acea de pasiunea care părea că-și face tot mai mult loc într'însul nu se arăta, supuindu-i-se îngrijorat și fericit sau chiar încercând să se zbată împotrivă-i, ca flacăra bătută de vânt. El era perfect egal cu sine însuși și primea orice noutate sau orice perspectivă, cu același zâmbet, uneori râset, poate incolor, în cel mai bun caz sceptic.

Se gândea uneori că poate vechia lui pasiune cerească biruise pe cea nouă, pământească — și asta îi producea destulă restriște doamnei Cornoiu dar și destulă îndârjire; dar se mai gândea că poate el, după cele dintâi sărutări, se credo într'atât de sigur că rostul evenimentelor trebue să vină dela sine, fără nici o altă sforțare din parte-i, încât o desguta și îi tăia pofta de orice nouă încercare.

Fatal autorul scrisorilor, — al căror fir de câteva zile se întrerupsese — îi venise din nou în minte. Acolo, în scrisorile acelea, pe care ea începu să le recitească, era într'adevăr o zbatere sufletească și o mână care se ridica oțelită spre dânsa. Un suflet care îndrăznea s'o strige la dânsul, cu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

inima pe buze, ingrozit de propria lui îndrăzneală. Un trup mic și umil, care-și căuta înfrânt stăpâna despotă și neîndurătoare. O fărâmă de suflet, care își cerea dreptul la voluptatea chinului și la urgia capriciilor de zeitate.

De abia acum începea să-i intre desluşit în urechi vocea aceea pe care și-o închipuia înăbușită de emoție și șuerătoare de dorință, tocmai acum când ea încetase. Cine să fie necunoscutul ăsta, care învia într'însa amintirea voluptoasă a reginelor ce-și aruncau diminețele, din turnuri, amanții în fluvii și a fecioarelor care electrizau oștirile și cucereau cetățile cu un surâs?

La început bănuise că Lazăr; un alt Lazăr, care singur, în fața paginii albe, putea să fie într'altfel decât îndrăsnea să i se arate. Dar mai apoi se convinsese deabinelea că nici nu putea fi vorba măcar, și — grație stilului lor umflat — constatarea n'o decepționase întru nimic. Une-ori o făceau chiar să și râdă; propriu zis însă, îi plăceau, dar socotea că a găsit în Lazăr exact ceiu ce-i promiteau scrisorile.

Acum însa când ele încetaseră, când Lazăr se arăta cât mai departe de esența lor și când împrejurările politice prin care trecuseră și pe care lodomina cu atâta bărbăție și siguranță domnul Cornoiu, îi învolburară sângele și deșteptară în ea energii nebănuite, de elegantă intrigă, de augustă favoare, de blândă intervenitoare pentru iertarea celor greșiți, literatura lor îi păru firească și-o birui cu desăvârșire.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Se dădu în întregime evenimentelor. Se feri totuşi cu majestate să apară şi să răspundă la aclamaţiile canaliei, ce-o cerea de asemeni, la ferestrele înecate în lumina cu roşii reflexe nestatornice a torţelor, care semăna aşa de bine cu atmosfera clandestinului vraf epistolar şi pentru a-şi potoli nevoia de a vedea, de a auzi, de a simţi direct, porni de mai multe ori cu maşina, tăind aproape tot judeţul, la părinţii ei pe cari nu-i mai vizitase de-un an, — în zilele ce precedară alegerile.

Era atât de îndepărtat Andrei Lazăr cu râsul lui indiferent şi resemnat, cu aspectul lui îngust şi absent, de mişcarea, de încordarea şi de clamoarea asta generală, acută şi împrospătătoare, că gândul ei, alerga într'una la celălalt Lazăr, ascuns şi aprig, care-şi provoca soarta şi nu-şi încrucişa braţele pe piept neputincios, când ea începea să i se arăte mângâetoare şi felină, sub forma ucigătorului sărut...

Unul, asemenea mic... Mic era şi Nae Inelescu. L-a întrebat — la una din desele lui visite cât au ţinut alegerile — aducând vorba de viitoarele lui inspecţii: Cum vede el, cum îi năzare, de dincolo de geana visurilor şi a năzuinţelor, acea care-l va lega pe veşnicie de persoana ei?...

— Am văzut-o adesea doamnă; ea este multiplă şi variată, are mii şi mii de feţe, de toate dimensiunile, formele şi nuanţele... oacheşă, roşcovană sau spelbă, înaltă sau scundă, durdulie sau subţiratecă, clasic de frumoasă sau de-o înfăţişare neo-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

bișnuită, ea este de toate și doar într'un fel nu poate să fie...

— Și anume?

— Unică... vreau să spui: una și aceiași...

Uneori doamna Cornoiu fusese tentată să creadă că „micul" corespondent ar putea să se considere astfel și'n sens alegoric. Avu deci câteva conversații abile cu Necșulea, oratorul cu bărbuță patrată și cu verb aspru și tăios. Dar nu fu chip să obțină din răspunsurile lui decât dovada unei intuiții politice sigure pe care i-o oferea în măsură mai mare domnul Cornoiu și să întrevadă o năprasnică ambiție de ajungere și de dominație. Însfârșit gândul îi fugi la Nenoveanu, junele poet al Tinei. Ideea i-o întări însuși faptul că nici odată nu-l mai întâlnise la dânsa și recunoscând în asta voința fermă a prietinei sale, nici nu mai întrebase de el.

Făcu așa dar să fie găsită de asidua micuță, complect adâncită între filele unui Samaine voluminos și magnific îmbrăcat:

— Dar poetul tău... întreba ea într'o doară, întinzându-se lasciv și abia deslipindu-se din delicioasa lectură; Nenoveanul tău?... plăcut și interesant băiat... A mai compus ceva nou?

Fosta doamnă Nedan făcu o mină atât de dureroasă că doamna Cornoiu regretă întrebarea ei prea bruscă, — primind ca un omagiu temerea nestăpânită a Tinei de-o eventuală rivală atât de puternică.

— A dispărut complect, râse jalnic de slab Tina, după o pauză îndelungă de profunde sforțări inte-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

rioare, — se zice c'ar fi pe-aci, prin oraș, însă eu nu l-am văzut...

Și după o mică tăcere, în timpul căreia batista lună de mai multe ori drumul nasului, iar ochii făcură scurte și brusce mișcări de reprimare a lacrămilor, ce tot izbutiră să-i umezească, — ea povesti cu același glas stins :

— Da draga mea, a încetat să mai apară deodată, fără să vestească, fără să se scuze. Crezusem că Dumnezeu știe ce telegramă urgentă l-a chemat de grabă, la facultate... Mai ales că ultima dată îmi vorbise de niște bani de care avea neapărată nevoe... spunea de-o datorie de onoare, de 24 ore, de împușcat... L'am împrumutat desigur și a doua zi, văzând că nu mai revine cum spunea, mi-am închipuit că datoria de onoare poate să fie vre-o taxă întârziată la universitate, mi-am închipuit c'a plecat la București să aranjeze lucrurile... De atunci sunt două luni... Nu-mi rămâne să cred — scânci ea în concluzie — decât că e încă în imposibilitate să-mi restitue banii... și firea lui simțitoare îl face să mă ocolească... Altfel...

— Biata Tina, mie să nu-mi spui nimic?... vai drăguța mea dragă!

Și-i apropie capul, rezemându-l de sânul ei, în vreme ce gândea: — El e! El trebue să fie! Doar ea singură l-a văzut de atâtea ori în timpul ăsta, oprindu-se drept ca un paltin la auzul claksonului cu sunet aparte și salutând-o larg, lăsând să-i fluture pe buze zâmbete imprecise.

După plecarea Tinuței consultă iar cu amănun-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ține colecția scrisorilor. Ori câtă bună-voință însă ar fi acordat nouii sale impresii și ori câte concesii ar fi făcut stilului figurativ, zadarnic... nu putea fi un Nenovoanu, cel care binecuvânta Dumnezeirea, că l-a născut puțin la trup: „mica însușire care putea să-i acorde — prin inversarea fatală a rolurilor — odată cu dulcea și crunta tirănie ce-l aștepta și pe care o primea senin cu brațele deschise — rarul privilegiu al alintării".

Doamna Cornoiu, lăsă deci desamăgită, scrisorile din mâini. Totuși îi plăcea că ele îi dau în sfârșit de lucru. Căci simțea ciuda pe care începea să i-o ațâțe din ce în ce mai temeinic, zidul dur al nepătrunsei enigme.

Hotări se cheme neapărat pe Tina, spre a-i ajuta la investigații. Dar chiar în seara acelei zile, domnul Cornoiu, ceru să se facă îndată cuferele; ordonase să i se alăture vagonul la expresul de unu noaptea.

— Eu sunt de părere să mă însoțești Zina, i se adresă el aproape imperativ. Vor fi câteva ședințe importante ale consiliului, — și cred că voi avea nevoe să fii lângă mine... îndulci el glasul.. pentru că, draga mea, cum să spun... dela început... se impune... să-mi trasez o atitudine... care să fie a mea personală — intră el apoi la drum deschis — pentru a marca șefului întâi că nu consider miluială portofoliul cam secundar pe care mi l-a încredințat si al doilea că e timpul să dea ascultare și forțelor tinere și noi, și nu numai ciurucurilor interesate care duc partidul de râpă... Cred

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

că acorzi, că pentru toate astea trebue puțin curaj și deci... prezența ta... Pe urmă știi bine, mai suntem datori unele visite...

Doamna Cornoiu își aminti de îndelunga agitație și rumoare, pe care o stârnea apariția ei în loja, la cameră; fie că începuse sau nu ședința, pâlcuri, pâlcuri de priviri, din proprie inițiativă sau avizate, una de alta se îndreptau spre dânsa, ținându-și civilizat rândul, pentru a-i aduce unele după altele omagiile de admirație.

Scrisorile misterioase căzură pe planul al doilea și împachetatul se făcu sub directa ei supraveghere.

* * *

Până la București, în necontenitele zvârcoliri ale insomniei, avusese într'una impresia mulțumitoare că din întinsul țării acesteia pe care vagonul capitonat o străbătea cu o sută de kilometri pe oră, ceva, ceva se reazimă acum și pe umărul ei alb și neted. Și măgulită de puterea acestui umăr cu rotunjimi atât de misterioase în lumina veioncuzei albastre, ea îl sărutase cu pasiune, fascinată de atracția vieții celei noi, în care simțea că intră acum pe de-a'ntregul.

Sgomotul înfundat al roților îi da impresia tumulturilor îndepărtate, pe care le va domina cândva dintr'un iatac la fel de capitonat. Iar razele albăstrii se prefăceau cu dosul pleoapelor apropiate în priveliști multicolorate și solemne, necontenit so-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

lemne: mulțimi omenești, procesiuni, adunări, facle și prapuri.

La București însă, în apartamentul mobilat, pe care-l închiriase soțul său, frumoasele imagini zburară, una câte una, ca ultimele frunze ale crengilor de toamnă. Domnul Cornoiu, nu mai făcu nici un apel la dânsa și amână într'una „ieșirea" lui, care avea să frământe consiliul de miniștri.

— Încă nu e vremea; în politică tocmai ca la război, momentul trebue ales cu tactul cel mai desăvârșit... O secundă mai de vreme o tot așa de periculoasă ca și o secundă mai târziu...

La Cameră, e drept, privirile se întoarseră pălcuri, pălcuri spre dânsa; dar nu era în ele nimic din acea adorare mută și umilă, la care ar fi avut dreptul să se aștepte. Dimpotrivă ei o priveau cu un fel de familiaritate supărătoare, ba chiar când erau în grup își comunicau impresiile cu zâmbete și înțelesuri. Iar un deputat cu cămașa încrețită peste pantalonii de aba moale, strânși în șanțuri de lac, o fixă îndelung, prostit, scărpinându-se în creștet și verificându-și bretonul pomădat care se lăsa foarte rotunjit pe fruntea îngustă, apoi mângâindu-și satisfăcut mustățile cu două degete vârite sub nări ca și când ar fi luat o priză de tabac. Ea întoarse desigur de mai multe ori capul aiurea, urmărindu-l totuș, fără să aibă nervul că-l vede, dar el n'o slăbea de loc. Râse voios ca pentru sine însuși, își ciocni de mai multe ori călcâiele de lac, militărește, în semn de nemărginită satisfacție fără s'o piardă din ochi și când începu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ședința se așează în bancă cu picioarele în afară întorcând complect spatele tovarășului de pupitru.

Soțul său răspunse depe banca ministerială corect și răspicat, dar destul de anost la două întrebări ale unui deputat din opoziție, deopotrivă de anoste. Hotărî să nu mai vină la Cameră.

La vizitele de rigoare pe care le făcu cu domnul Cornoiu, auzi adesea pomenindu-se de „ministerele principale" și „ministerele secundare" sau de „minimă importanță" — de „miniștri cei mari" și „miniștri cei mici"; însfârșit la soția ministrului justiției i se servi, la masa foarte bogată în convivi politici, cu toții, în afară de soțul său și de soțul gazdei, doar deputați și senatori,—o amplă discuție în jurul desființării portofoliului pe care-l deținea Cornoiu.

Ea surâse tot timpul suveran și disprețuitor și pretinse domnului ministru, în mașină, când se reîntorceau acasă, s'o scutească pe viitor de astfel de umilințe puse la cale dinainte, pe care el nu e în stare să le prevadă și să le preîntâmpine; s'o scutească deci de toate mesele și de toate vizitele și s'o lase să se întoarcă acasă, în orașul lor unde o așteptau atâtea treburi personale, atâtea societăți și comitete, pe care le conducea în suverană necontestată, ascultată și adulată, chiar până la umilință.

I-era îndeajuns de București. Frumusețea ei întorcea desigur toate privirile în drumu-i și aci ca

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

și pretutindeni, dar pe supraîncărcatele străzi era o necunoscută; iar obișnuința aceea de a întoarce capul, numai la cotituri prin fereastra mașinii, la râul de oameni al trotoarului pentru a răspunde ca surprinsă saluturilor din mulțime, — una din cele mai de seamă plăceri ale ei provinciale,— o făcu acum să săvârșească gafe care îi sângerară sufletul multă vreme: răspunse la salutări îndreptate în alte direcții și dădu loc la confuzii, la ochiade și chiar la răspunsuri provocatoare de hilaritate.

Acolo pe unde era cunoscută, era mult înconjurată de asemeni. Dar prea obișnuită să întoarcă priviri și să-și atragă admirații, era destul de plictisită de toate acestea, când nu erau drămuite de oarecare discreție și distanță. Complimentele îi zdreleau timpanele: i-era penibil să i se înșire așa la calități, pe care ea și le cunoștea destul de bine și care săreau în ochi la toată lumea; iar în cercurile pe care le frecventa nu întâlnise deocamdată alte mijloace de curtenire, decât această întrecere între toți numeroșii înconjurători de a-i exprima, fie față de toată lumea, fie doar ușor, la ureche, cât mai lapidar, mai brutal și mai obraznic, ceeace prima oglindă îi desvăluia cuviincios și destul de clar. Ca și când secretul și meritul cuceririi sale ar fi stat în a i se da nătânge certificate de frumusețe, ca oricărei vânzătoare de magazin, care debutează în aventură! Dar ceiace o exaspera peste fire și-o ofensa, era aerul concesiv și doctoral mai cu seamă al celor mai tineri, când

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

o obîăduiau, după severul control al unui ochi rece, critic şi bleg, cu recunoaşterea însuşirilor ce-i acordau, ca o notă binevoitoare la examen. Aveau atunci de obicei o nervoasă şi emfatică bâţâială de aprobare din cap, care părea că spune: „da, da, face"... sau „dacă spun eu" — însoţită de fatala şi satisfăcuta autoexaminare şi corectare la exces a propriei ţinute în cea mai apropiată oglindă.

Bietul Andrei Lazăr cu stelele lui duble şi cu nebuloasele lui în spirală, cu straniile lui predispoziţii, care nu-i alterau întru nimic totuş feciorească-i sfiiciune şi nedumerirea copilărească din ochii mari şi umezi; cât de departe era el de toţi aceşti domnişori sportivi şi mălăeţi ai epocii, cari parcă n'aveau altă lozincă decât să vorbească orice şi oricum numai mult să fie, excesiv de mult, exasperant de mult. Un licăr de izbândă începea să le palpite în ochi, când socoteau că au zdrobit orice rezistenţă şi se întreceau atunci pe capete să-şi lungească şi să-şi scurteze liniile feţii pentru a-i da o înfăţişare, cât mai mult asemănătoare, cu a unui demon dela cinematograf.

Până şi Nae Inelescu cât era el de vorbăreţ şi de prompt la cântat, totuş păstra o măsură, ştia când să se oprească; în cele mai patetice şi cele mai teatrale ale lui gesturi şi expresii punea, pe cât îi stătea mai la îndemână, mai mult omenesc; iar ceiace putea fi cabotinaj în firoscul său era scuzat tocmai prin groaza vădită de mecanic şi candoarea pe care ochii nu i-o desminţeau niciodată.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Iar cât despre acel anonim îndărătnic din dosul teancului de scrisori, cu strania lui seto de a se simți apăsat de minunatul ei picior și de a gemе oprimat sub puterea tragicei ei frumuseți, cât de singular răsună biata lui dorință, în forfotul acesta necurmat, în viermăria asta nesfârșită, de stăpânitori ai lumei (până și cel cu nasul mai roz și mai umed se arăta gata oricând să ia locul lui Mussolini), de forțe demonice în potență (până și cel mai miop, te impungea cu aer de hipnotizator, de după lunetele uriașe cu slabii lui ochi roșii și stinși), de gălăgioși posesori ai supremelor înțelepciuni (la tot pasul Nenoveni corecți și somnoroși, ori tari de urechi dela natură sau din fudulie, acceptând cu destulă greutate sau contestând fără chip de revenire, nume și figuri chiar din cele ce trecuseră de mult și lomeinic pragul istoriei).

In societatea asta erai obligat să nu-ți placă nimic. Iar ea, care adoptase într'o măsură, desigur incomparabil mai puțin exagerată, în propriu-i oraș, aceiași atitudine față de tot cu ce venea în atingere sau i se aducea la cunoștință, văzând profuziunea spăimântătoare de aci a adepților unei astfel de conduite, se îngrozi desigur că putuse fi dominată de-o atât de pretențioasă stupiditate. Și simți nevoia naturalului care să nu fie vulgar, a subtilului care să nu fie artificiu, a fantoziei libere și îndrăznețe, care să nu fie funambulesc și excrocherie; le simți imperioase ca nevoia aerului.

Iar cetatea asta era desigur prea mare ca să nu abunde în ea exemplare neîndobitocite încă de a-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ceiaș perspectivă unică, monotonă, a autocontemplației. Ele trebuiau să fie nenumărate și surprinzătoare chiar, în dorul lor de viață și de primenire, dar ele trebuiau să dăinuească în lumea imediat de dedesubt, pe care valurile întâmplării și ale norocului n'o aruncase încă, încoace spre țărmul biruinții răsunătoare; sau în lumea de alături mândră și retrasă, care nici măcar nu visa să râvnească la astfel de biruințe.

Dar Zina Cornoiu avea de-acum exemplarul ei din categoria de „nebuni cu măsură" sau de „nebuni în toată firea", cum își botezase pe micii și suportabilii ei nebuni de-acasă, pentru a mai trebui să-și caute un altul aci. Ar fi putut spune că are la dispoziție chiar două exemplare să-și tot aloagă, dacă, acum la București, ideea că Andrei Lazăr și autorul scrisorilor sunt una și aceiași persoană, n'ar fi stăruit cu sorți din ce în ce mai mulți de izbândă în convingerea ei. E drept, Andrei Lazăr negase; dar cine știe dacă pricina nu era tocmai aerul ei puțin cam zeflemist, dela început, când îi vorbise de scrisori — ceiace provocase poate și complecta lui descurajare din urmă. Poate că luat mai energic din scurt, când încrederea lui va fi câștigată pe de-a'ntregul, va mărturisi singur...

* * *

Intr'o bună zi doamna Cornoiu pretinse hotărît soțului său să părăsească București și să se reîn-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

toarcă în provincie. Se aflau în plină vară, în plină arșiță bucureșteană, cu asfaltul topit, cu aer neîndestulător, cu neîmpăcata ploaie toropitoare de raze fierbinți, vărsate din soare ca dintr'o stropitoare de foc. Parlamentul se închisese, se aranjau vacanțele miniștrilor, iar domnul Cornoiu care-și da toate silințele să stea în Capitală până la seria doua de concedii, rămase foarte încurcat în fața insistențelor soției sale.

Deși fusese informat că doamna Sultana Șoimu, nu făcuse încă nici o mișcare cu „nenorocita acea de întâmplare, frate, când eu, om ce mă găsesc, m'am lăsat așa de ușor atras în cursă", — totuși nu socotea încă nimerită vremea întoarcerei. Mai mult chiar, liniștea usta neînțeleasă nu-i prevestea nimic bun; o cruntă întrebare muncea cu spor amar pe domnul ministru: ce aștepta ea? de ce întârzia? Fusese într'adevăr uluită de întorsătura neașteptată a lucrurilor, în seara aceea când din acuzatoare devenise acuzată? Sau pândea întoarcerea sa și a Zinei, pentru ca lovitura să fie dată în plin?

— Canalia! Șarpele! spumega ol, străbătând cu pas ferm și grăbit camera de lucru dela un colț la altul. — Am s'o joc frumușel de tot...

Cumplita sa ciudă mai provenea și din faptul că deși dăduse ordine severe ca studentul acela înalt, dela care emanau toate necuviințele — puse în circulație pe socoteala lui — să fie redus la tăcere cât mai repede cu putință; vestea împlinirii acestei dorințe, întârzia încă. El da totul pe slăbi-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ciunea de zel a agenților, din cauza lipsei lui de acolo; era deci hotărît ca la întoarcere să-i dea pe toți afară. Dar întoarcerea asta ținea să se întâmple cât mai târziu cu putință, așa că propriu zis se învârtea într'un mic cerc vițios, care-l făcea uneori să-și iasă complect din sărite...

Astfel se văzuse nevoit să depună toate sforțările ca să intre în seria doua a concediilor ministeriale, intenționând — pentru a câștiga cât mai mult timp — să plece apoi direct în Elveția.

— Fără să-mi văd casa?!... Dar e inexplicabil... îi ripostase soția sa, când domnul ministru tocmai credea că a imunizat-o de orice altă dorință cu perspectiva voiajului în străinătate: Vom sta o săptămână acasă și pe urmă...

— Dar n'o să avem timp drăguță... Doar acum sunt la dispoziția țării și azi concediile nu se mai dau cu lunile, pentru că a trecut vremea miniștrilor de agrement...

— Văd că ai așa... un fel de repulsiune pentru casă, pe care n'o înțeleg de loc... Eu nu pot să plec din țară până nu trec pe acasă... N'am decât să plec înainte cu o săptămână și să te aștept acolo, să mă iei...

Domnul Cornoiu o măsură atent, pe sub sprâncene. Să fi început oare anonimele? De bună seamă, de vreme ce ea era neînduplecabilă... Se gândi atunci să intre în forfotă cu pieptul înainte...

— Zina, mie nu-mi plac situațiile echivoce... Mă rog, spune lămurit: ai primit vr'o scrisoare care te... care să...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Scrisoare? O scrisoare! De la... de-acolo... din... dela vre-un... ha, ha...

Râse falș și glacial.

— Ei da, am primit... și nu numai una... te asigur...

— Așa dar a primit, mugi el, lovind scurt, cu pumnul încleștat, în aer...

— Și câte!... făcu ea visătoare.

Apoi după ce lăsă o pauză, privindu-l cu un straniu surâs, cum își muncea buzele întunecat și crâncen:

— Nu te încântă asta, că abundă adoratorii în juru-mi?

Domnul Cornoiu îi aruncă o privire speriată, apoi se porni deodată pe-un râs plin și bucuros de om căruia i-a izbutit o păcăleală...

— Iartă-mă draga mea Zina, n'am vrut să te jignesc... Vream numai să te întreb dacă n'ai mai primit nimic dela Esti... Insă vorbind cu tine eram complect absorbit de-o preocupare... O chestie dela minister...Un răspuns care mă interesează mult și care nu-mi mai vine... Ah, politica asta... se scutură el ca de-o prevestire rea... Vai Zina, dar ce ți-a mai trecut prin minte...

Și din râsul lui sincer și din vorbele lui și tot ce urmă apoi, ea căpătă convingerea deplină că un om așa de important ca dânsul, un moment n'ar putea bănui, ceiace ea avusese slăbiciunea să lase cât pe-aci să se întrevadă deabinelea.

Urcă deci mulțumită în mașina care-o aștepta s'o ducă la șosea. Iar el, care o ținuse tot timpul cu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

bătae uşoară din palmă pe frunte şi cu „Vai ce va să zică distracţia asta!" — rămas singur, se prăpădi de râs c'a ştiut s'o întoarcă... „curat ministerial".

* * *

Marea veselie o curmă o uşoară bătae în uşă, urmată îndată de capul servitoarei, vârât prin deschizătură:

— A... ce... tu eşti Matilda?

— Eu domnule ministru! A venit o cocoană...

— O cocoană, ce cocoană?... nu primesc aici...

— I-am spus asta: zice însă c'o s'o primiţi dacă-i auziţi numele... O chiamă Şoi... Şoi... Şoi... da atât; Sultana Şoi...

— Şoimu... bâlbâi domnul Cornoiu...

Şi după o scurtă şi veselă cumpăneală:

— Ah, da... are dreptate... condu pe doamna în birou... Şi spune-i că voi veni îndată.

Iar ca duşi de instinct, ochii lui scormoniră comi spre măsuţa de noapte, unde-şi avea al doilea exemplar al telefonului.

După un moment, înainte de a-şi potrivi bine gura în pălnioară reflectă totuşi precaut:

Mofturi şi student şi tot... O singură probă zdravănă avea ea în mână, pe servitoarea ei, pe Mariţa, cu care dânsul vorbise în ajun, când Sultana nu era acasă, spunându-i că va veni a doua zi. Acesteia nu i se luase depoziţia la poliţie; probabil era păstrată pentru tribunal. Iar domnul prefect al po-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

liției pare să nu dea nici o atenție laturei ăsteia. Intrebarea e: domnul prefect ignorează cu adevărat împrejurarea sau se face că nu bagă de seamă. Și într'un caz și într'altul domnia sa dă dovezi cam de... inaptitudine... Probabil se culcă pe urechea că doamna n'a sesizat încă justiția...

Și n'a sesizat-o pentru că, după cât se pare, venirea ei acuma e în legătură cu o mică tranzacție prealabilă...

Deci prilejul nu trebue scăpat câtuși do puțin dincoace. Așa că deocamdată are cuvântul prefectura poliției bucureștene... *„Und jetzt rasch"*...

Numai că dându-și de minune seamă că mănușile sunt indispensabile când vrei să umbli cu poliția Capitalei, domnul Cornoiu fu foarte dulceag la glas și nu afirmă nimic. O presupunere de șantaj, nimic mai mult.

— „Nu trebue anticipat, nu, domnule secretar! In orice caz agenții sunt necesari și... de bună seamă civili... Dorința mea intimă e să nu fie. nimic serios... încheo el.

— Și a mea la fel... zbârnăi dela capătul celălalt al firului.

Domnul Cornoiu își frecă mâinile mulțumit:

— Și-acum să vedem tranzacția. Iar după o ușoară reflectare. — „E, nu te joci tu cu mine puica mea!" Apoi sună și dădu instrucție servitoarei: dacă vin doi domni să-i introducă în odaia do lângă birou „știi în a de dincolo, unde e ușa care dă în birou, aia de e astupată de bibliotecă. Deschizi ușurel, ca să nu se audă de alături...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Bagă bine pe urechi ce-ți spun... și pe urmă vii și mă anunți: „Domnule ministru a venit domnul Hristescu!“... atât îmi zici înțelegi... nici o vorbă mai mult“...

— E... repetă...

* * *

Peste două minute domnul ministru pătrundea surâzător și binevoitor, în biroul, slab luminat de-o fereastră ce da'n spre miază noapte și adumbrit și mai bine de grelele perdele și de mobilier greoi și încărcat. La intrarea lui, din fundul acestei umbre se desprinse o altă umbră ceva mai compactă și se apropie. Era într'adevăr Sultana. Răsfoise până acum un album, pe care-l puse repede la loc și veni cu mâinile întinse și râzând cu tot șiragul dinților, violent de albi, pe fața acum grozav de închisă. Domnul Cornoiu încă nu-și putea crede ochilor: Sultana însăși! Iosefina!

— „Canalia!“ gâlgâi atât de strâns gâtlejul lui, că doar el auzi...

Și fața surâzătoare se posomori. Era delicioasă Sultana gătită așa ca pentru București, strânsă pachet în rochia scurtă și cochetă, de-un liliachiu îndoelnic. Pălărioara de pai albastru, cu boruri înguste, arunca pe tenul sidefiu palori de mister; el nu o mai văzuse gătită atât de potrivit cu felul ei, de când o știa domnișoară. Și'n fața revelației acesteia mondene regretă sincer că a mai chemat agenții. Ar fi avut tot prilejul să trimeată servi-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

toarea în oraș și să încerce din nou s'o birue. Aerul ei deschis și totuși gata de rezistență îl îndârjea fără seamăn.

Dar omul politic dintr'însul îi spuse că bine a făcut ce-a făcut. Și omul politic învinse. Apucă deci doar una din mâinile întinse strengărește și fără să i-o sărute, doar o scutură bărbat și sumar; apoi o pofti să șeadă...

Redeveni zâmbitor:

— Ce vă aduce la mine doamnă!

— Vai ce protocolar... Se vede că doar la noi, acolo, pe străduța mea cea mică poți fi ceva mai natural... Cu tonul ăsta, e imposibil să-ți adreseze cineva o rugăminte...

El o privi cu larg înțeles. Știa să aducă bine vorba. Nemernica, și ce-ar putea-o împiedeca să nu fie așa de încăpățânată! Or ce, ar putea să i se îndeplinească. In schimb doamna vine la transacții... în formă... Bine... o primește și el tot în formă...

— O rugăminte??... Bun... vom vedea... avem tot timpul... nu e nevoe să ne grăbim... ne vom înțelege ușor, pe îndelete... dacă e prea complicată vom rezuma...

Ea-l privi lung, apoi râse ușor, plecându-și ochii în covor, cu buzele boțite, parcă înveselită și rușinată în acelaș timp...

— Incă n'ai uitat...

— Sunt lucruri care nu se uită așa de ușor... dumneata însăți n'ai putut uita să regreți că ai fost cândva doamna Cornoiu... E curios numai că... ți-ai adus aminte de acest regret ceva mai târziu...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ceiace evidenţiază îndeajuns scopurile regretului...

— Scopuri, nu înţeleg...

— In sfârşit; am auzit că eşti foarte bine echipată cu martori... un student înalt care...

— Tocmai pentru el venisem să-ţi vorbesc. Dar pentru că mă iei aşa... văd că trebue să renunţ...

— De ce, ba nu... te rog stai... şi vorbeşte... ia loc... aşa... poftim s'auzim...

— E inutil...

— De ce... te rog, te rog foarte mult... iacă spune... sau nu... nu încă... un moment numai...

Şi domnul Cornoiu făcu o mişcare spre uşă...

— Nu, nu, nu ieşi... că nu mai stau, se ridică ea din nou să plece privindu-şi ceasul dela mână... Voi veni altă dată...

Domnul Cornoiu însă îi împiedecă eşirea. Ce dracu au şi agenţii ăia de nu mai sosesc! Cu maşina de-atunci ar fi putut fi aci de multă vreme. Totuşi prevăzător, n'o mai pofti să şeadă cu voce tare. Îi indică mutează scaunul, păzind uşa cu pieptul lat.

— Zici că vrei să mă rogi de studentul acela... Cum îl cheamă? făcu el fără importanţă, strâmbându-se uşor şi petrecându-şi un deget pe după guler, ca şi când l'ar fi supărat butonul.

— Nenoveanu... Gicu Nenoveanu...

Nenoveanu? Unde dracul mai auzise el de numele ăsta. Cu ce împrejurare?

Nu putea să-şi aducă aminte. Dar însfârşit, asta nu avea chiar aşa de mare importanţă... Important

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

era dacă veniseră sau nu agenții. Desigur încă nu, pentrucă altfel l'ar fi înștiințat servitoarea.

Prin urmare trebuia s'o facă să mai zăbovească puțin cu propunerea ei, pentru ca ei să audă totul de-a fir a păr. Ea însă părea grăbită... o va lăsa deci să spună acuma ce are de spus, se va face că primește și când vor veni aceia, o va face să recapituleze...

— Nenovoanu... hm... și ce dorește amicul ăsta?...

— O suplinire, o simplă suplinire, ori care ar fi aceia... aci în București... până-și termină cursurile...

— In București... dar e o imposibilitate... sunt titulari cari...

— Tocmai de aceia m'am gândit... am venit și eu.., pentru a dovedi că se poate realiza și imposibilul... când o adevărată bună voință...

— Mă rog... admitem că se va face.,. Și în schimb...

— In schimb? Ce schimb... nici un schimb... Am crezut că... între noi... încape... fără schimb...

— Vă faceți că nu pricepeți... Mă rog o tranzacție are două propoziții: Do ut des... Care va să zică primul mombru: îmi faceți protejatul suplinitor: al doilea: în schimb nici eu nu mai fac caz de chestia...

— Caz... chestie!?-..

Ea râse cu amărăciune și-l măsură disprețuitor:

— Nu mă așteptam să te fi schimbat atâta noua dumitale situație. Îți mulțumesc mult..

El îi bară iarăși drumul... Și pentru că ea părea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

hotărâtă să ese, el o luă de braţ şi o duse din nou la scaun, fără să-i spună o vorbă, gândindu-se că agenţii au fi putut veni tocmai atunci...

— Nenoveanu?... Ăsta era deci studentul... martorul, de care...

— Martor?...

— Unul din martorii, din nenumăraţii martori, cu care te prevăzuseşi din vreme, atunci, când... Ce-ai crezut dumneata.... că ai să-mi periclitezi situaţia... Te rog numai să spui: cine te învăţase?...

Ea-l privi cu un zâmbet şiret.

— Cine să mă înveţe? Foarte simplu: modul... ministerial şi manierele la fel, cu care ai crezut că ai să mă convingi ca la comandă... Şi-apoi nu mă prevăzusem cu nici un martor...

— Vrei să zici că erau în visită... indivizii ăia toţi... chiar aveau şi mutre de musafiri... Poate că studentul...

— Indivizii ăia mâncau în bucătărie, căci îi aveam tocmiţi să-mi muncească grădina... Iar studentul şi încă o vecină erau în visită... Atraşi de ţipetele mele au sărit cu toţii... pentru că am vrut să vă dau o lecţie... Ca să ştiţi că nu mă înfioraţi cu noul dumneavoastră grad...

— La care însă văd că aveţi gentileţea să recurgeţi pentru tinerii dumneavoastră... ca să zic aşa, prietini...

Ea roşi şi plecă ochii în jos. Apoi fără să-l privească continuă:

— Nu regret ce am făcut... desigur însă că

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dacă ai fi procedat cu mai mult tact, lucrurile n'ar fi ajuns până acolo... Eram, să știi, foarte îndârjită și câteva zile m'am simțit atât de jicnită că dacă aș fi putut, ți-aș fi făcut cel mai mare rău posibil...

— Și'n consecință te-ai dat cu opoziția...

— Nici nu știu cine face parte din opoziția dumitale... Tot ce știu, e că după ce mi-a trecut necazul, am plâns destul de mult trista mea soartă. Și desigur când mă voi întoarce acasă, voi plânge și mai mult văzând că mă socotești fără chip de schimbare așa cum mă socotești și-mi vorbești... așa cum îmi vorbești. Mă gândisem că poate atunci, m'am pripit și eu, că n'am știut cum să iau lucrurile. Astăzi văd însă că nu m'am înșelat... Între noi doi s'a deschis o prăpastie cumplită... Și cu toate astea, domnule, să nu uiți, — ridică ea ochii plini de lacrămi — că acea pe care o tratezi ca pe o femee de rând ți-a fost soție... ți-a purtat numele...

— Pe care acum mi-l moaie prin toate ciorbele... mi-l împarte pe la toți Nenovenii...

— Acum nu-ți mai poartă numele... Am pe al meu... dar te rog să crezi că știu să mi-l port. Iar Nenoveanu acesta e un biet student sărac, care are și el nevoile lui. Venise cu mama lui, pe care o cunoșteam, să mă roage să interviu pe lângă fostul meu bărbat... ajuns ministru... M'am simțit desigur măgulită, măcar de atâta...

Domnul Cornoiu ciuli viclean urechile și zâmbi incert.

— I-am făgăduit și când, seara, servitoarea mi-a

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

spus că m'ai căutat şi ai să revii a doua zi, i-am trimes numai decât vorbă... Iţi închipui mândria mea sufletească...

Domnul Cornoiu făcu involuntar un pas spre dânsa, privind'o încordat şi dispărându-i surâsul.

— In sfârşit, continuă ea, din ce în ce mai rar, mai obosit şi mai dramatic... domnul ministru soseşte... în casa mea... Părea că a reînviat ceva din farmecul trecutului... Puţin, foarte puţin din gloria şi puterea soţului se mai resfrângea şi asupra mea... Când iată domnul ministru, începe să mă umilească cu numele de Iosefina şi să mă trateze ca pe-o cocotă... Zadarnic i-am spus că e lume dincolo şi că sunt aşteptată... mai mult chiar, că se aude prin peretele subţire... Aş, domnul ministru, nu vrea să ştie de lume... de martori... cum le spune dânsul şi acum se miră că erau prea mulţi...

— Nu se auzea prin niciun perete: i-ai strigat!

— După cele ce-au urmat...

— Habar n'ar fi avut ei de cele ce se întâmplau... dacă nu i-ai fi postat la uşi... ca să faci jocul...

— Te înşeli... şi mă insulţi într'una atribuindu-mi astfel de josnicii... Mi-ai înţesat mahalaua de spioni şi mi-ai maltratat la poliţie lucrătorii din grădină... Puteam să ridic glasul! N'am protestat. Am lăsat timpul să te facă să-ţi recunoşti greşala... Şi tot eu am revenit: să ştergem ce-a fost... Nu pot păstra duşmănii. Ş'apoi de ce n'aş spune-o... Sunt femee... am desvoltat ca oricare alta senti-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mentul mândriei și al puterii... Mama studentului însuși a căutat să mă îmbune... Cum, dumneata fosta soție, a unui ministru, care te iubește încă și tocmai când îți dă dovadă că te iubește, să te poți supăra?... — Nu mă iubește doamnă... vrea să-și bată joc de mine... Nu vezi? Mă tratează ca pe cea din urmă dintre femei... Dar bătrâna nu mi-a dat deloc pace... Se vede, că vă iubiți amândoi, ăsta e adevărul, dar vă e necaz că v'ați lăsat, ascultă-mă pe mine că sunt bătrâna... Du-te la dânsul... e rândul dumitale... prea parcă l-ai dat afară atunci... Și iată am venit... Acum dumneata mă dai afară la rându-ți... poate că ai dreptate... Iată plec... Iartă-mă că te-am deranjat... ispășesc naivitatea de-a mă fi mândrit față de-o biată bătrână supărător de insistentă... Iartă-mă...

Se sculă și-și reprimă cu un brusc tremurat o toană de lacrămi. Dar el fu lângă dânsa: îi luă mâinile și i le puse pe umerii lui; apoi o strânse în brațe.

— Nu Sultana... nu te gonesc... Acum ești a mea pentru totdeauna. Intr'adevăr, am procedat cam brutal... Dar mă exaspera încăpățânarea ta... Femeia aceea bătrână a avut dreptate: noi ne iubeam, dar nu știam cum să ne luăm... Pentru asta o să răsplătesc pe fiul ei...

O duse spre divan și se așezară. Se priveau lung și se sărutau la fel... Apoi buzele lui se rătăciră pe gâtu-i, se ridicară pe brațe atât cât lăsau mânecile, cărora le desfăcuse năstureii.

Stătură multă vreme astfel, strângându-se și să-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

rutându-se, stabilind ora fixă și locul viitoarelor întâlniri. Intru târziu el îi spuse rugător:

— O simplă dorință mai am pe care te rog, te rog.. să mi-o îndeplinești... Atât îți mai cer... În schimb îți voi face tot ce-mi vei cere...

— Anume? întrebă ea dulce, gândindu-se cu groază la silueta mlădioasă și spetită de oboseală, tot măsurând nerăbdător trotoarul, a tânărului Nonoveanu și la frumoșii lui ochi zdrobiți de atâta căutare în susul străzii, de unde avea să vină aducătoarea vestei celei bune.

— Nu-mi vine să spun... pentrucă... și tu... ai un mod de a înțelege lucrurile...

— Dar spune dragul meu... Îți voi admite totul... poftim ca să nu mai fie nicio neînțelegere!... glăsui ea trândav și dornic, gândind înainte cu satisfacție: Ce imaginație suplă și ce simț de prevedere la dânsul... Dacă nu învia pe mamă-sa, moartă de mult, săraca, partida era pierdută!...

— Eah, să lăsăm... o simplă slăbiciune... Renunț...

— Dar spune dragul meu pentru numele lui Dumnezeu... Iată acum chiar mă supăr pentru asta... niciodată n'ai avut încredere în sufletul și'n mărinimia mea: numai corpul meu, te-a preocupat... și asta m'a îndârjit într'atâta... M'ai considerat totdeauna ca pe-un simplu stimulent... Atât și nimic mai mult... Nu te'ncontra... Mai degrabă, spune-mi, destăinuește-te dacă vrei să-mi probezi contrariul.

— Dar să nu râzi...

— Nu râd...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Păi o să-mi pretextezi că și ăsta e un motiv de comparație sau un stimulent... deși propriu zis e ceva cu mult mai puțin prozaic: e o simplă fantezie, o nebunie, cum vei vrea să-i zici... dar în orice caz e ceva cu totul inofensiv... nu e nimic interesant într'însa... nimic decât o biată copilărie, de om în toată firea și încă ministru... Un... o... Mă mir cum poate să te necăjească atâta...

— Bine, bine... am înțeles... numai să vedem în ce constă...

— Numai să nu te mai superi dacă-ți spun Iosefina...

— O... asta... Bine dragul meu... Dar te las...

— E un, un... o...

— Te rog chiar... Să știi că mă voi supăra dacă mă voi mai numi altfel, tranșă ea grăbită.

Și se sculă să plece...

— Atunci, mâine la cinci după amiază... zici că tot aici...

— Desigur... vino fără grije... Doamna Cornoiu va pleca chiar astăzi cu trenul de după amiază; ea dorește mult să plece; trebue să-i fac pe plac râse el cu înțeles... Eu voi rămâne până la repriza doua de concedii, cum ți-am spus... Acum cred că am tovarășe de rămas... până atunci...

— Cât vei vrea tu, dragul meu.

O strânse cu foc la pieptul lui mare...

— Scumpa mea Sultana...

— Sultana... Mă supăr să știi...

— Iosefina...

Ea se îndreptă spre oglindă, ca să-și aranjeze

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

toaleta. Gândea şi acum la Nenoveanu: „Minunat băiat... auzi ce fin miros la dânsul: decât să facem jocul opoziţiei mai bine să profităm de dânsul, cât mai mult cu putinţă... Insă numai pentru numirea mea să stărueşti... de mutarea ta nici pomeneală... ea va veni dela sine... Deocamdată numirea şi pe urmă am şi alte rezerve...

Şi zâmbindu-i cu mare dragoste prin oglindă îşi măsură fostu-i bărbat, ţintindu-l cu ochi sticloşi, ameninţându-l în minte:

— Am adoptat altă tactică scumpe Napoleon... O să mi-le plăteşti pe toate...

Se auzi o bătae în uşă:

— Ei ce e? Ah... A, ha... stai...

Dar servitoarea intră...

— Domnul Hristescu...

— A venit?... să aştepte niţel...

— Tocmai, zice că nu mai aşteaptă... E de mult aici şi...

— Cum... cum de mult... do ce nu m'ai anunţat... cum ţi-am spus...

— Dumnealor mi-au... dumnealui mi-a spus... că nu trebue să vă anunţăm: nu e voe... aşa mi-au... mi-a spus... M'a oprit, lângă dumnea... lui... Şi acum zice că n'au dece...

— Hai, hai, du-te să stea puţin... să aştepte tot acolo... Vin numaidecât... Şi uite co... până când vin eu, dă-le câte-o vişinată...

Galant şi fericit domnul Cornoiu îşi conduse fosta soţie până la poarta, unde aştepta de mult automobilul ministerului.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— A uite și mașina... Te duci cu ea...

— O, nu, nu, se apără Sultana... mă duc pe jos... am o vizită... aci foarte aproape... câteva case...

* * *

Andrei Lazăr își amintește uimit și nu poate prididi memoriei. Atâtea s'au putut întâmpla într'un interval prea scurt de zile că o de necrezut. Ș'atât de mari evenimente: veșnicia însăși s'a realizat într'un spațiu mărginit de timp. De necrezut și totuș parcă a fost o legătură strânsă între fantasticile împrejurări!

El recapitulează lucrurile cronologic. Întâi doamna Cornoiu, venită singură din București, i-a vestit sosirea prin doamna Nedan. S'au întâlnit la Tinuța și întrevederea a fost neașteptat de inimoasă și caldă. Zina s'a purtat cu o drăgălășie rară, ea mândra, ea puternica, ea uluitor de frumoasa. Iar el, Lazăr, s'a întrecut pe sine. Nicio sfială, nici-o stângăcie: un adevărat record! A fost o beție de sărutări, atât de multe, că după ce s'au despărțit, el, parcă pluteu, ducându-se spre casă.

Întâlnirea cea nouă avea să fie Vineri, adică peste două zile. Și, Zei nemuritori, unde credeți dumneavoastră? La el acasă! La el acasă, zei nemuritori! Femeia asta înaltă, subțire și albă, cu păr de reflexe astrale, cu păr de raze ondulate, va veni la el acasă, Vineri, pe înserate. Va descinde dintr'un automobil de piață, care va trage

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

în curte, dinaintea uşii principale. Cu toate că stă în fund într'o căsuţă izolată; totuş, Vineri seara, cocoana proprietăreasă va fi expediată de Lazăr, cu prietenul sau prietena ce-şi va alege, pe cheltuiala lui, la reprezentaţia Circului venit de curând şi care face furori în piaţa cea mare, cu un program trecând uneori şi de ora unu noaptea. Iar ea va descinde din cel mai de nepătruns mister, ca dintr'un nor de nebuloasă; pe care Lazăr îl şi vedea pornind de pe acum din spaţiile nemărginite, pentruca Vineri, adânc pe înserate, să ajungă tocmai bine în casa în care, tot timpul serei aceleia, nu vor arde decât lumânări, simple lumânări de stearină, în locul becurilor violente. Şi micul astronom îşi închipuia de pe acum, fericit, cum vor arde lumânările acelea, în vechile sfeşnice de aramă, rămase doar ca podoabă pe mesele apartamentului său mobilat, cum vor tremura ele umbre şi penumbre, deasupra misterului cel maro, care atunci se va întruchipa! In noaptea aceia de Vineri, o zeiţă, zeiţa Urania va descinde într'o casă de muritor! O constelaţie se va desface şi se va reîntrupa în mitologicul personaj, din care a zburat. Cassiopea, sau poate, Andromeda, cea cu nume înfiorător de plăcut!

Asta era deopotrivă, ca şi când ai fi putut să desprinzi, din cadrul nemărginirii, cu puterea gândului sau cu puterea voinţei, sau ca şi când ai fi putut fura, din sborul universului, misterul originar, mişcarea nesfârşită sau focul prometeic.

O zeiţă se va coborî...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

In drumul acesta nemaivăzut de frumos, spre casă, minunata imagine mișcătoare, mergea înaintea ochilor lui, ca steaua magilor. Uneori se aprindea în culori mai vii; atunci mișcările line se precipitau, se amestecau, desfășurarea se grăbea și urmările întreceau pregătirea.

... Buzele se ridicau în sus, pe brat treceau mult de cot, se apropiau acum nemai înfrânate de nimic și de nimeni, spre moalele ascunziș al subțioarei...

Acasă, s'a trântit pe patul cu dreve de bronz, terminate în globuri de culoarea și mărimea lui Jupiter, privit cu ocularul de 60. N'a avut nevoe de mâncare în seara acea; ca de obicei a apăsat ochii cu pumnii strânși. Minunatul caleidescop al minții a început să se învârtească dela sine; și'n decorul multicolor de mișcătoare arabescuri, reîncepea să se dapene, dincolo de retină, în cugetul arzând, firul întrerupt.

Vestmintele diafane, căzdeau pe noianul steluțelor, care jucau în jurul imaginii centrale ca fulgii de zăpadă în lumina globului electric. Se îmbinau într'o horă de triumf, încununând magic trupul alb și zvelt, de care mâinile închipuirii lui se apropiau tremurătoare, ca mâinile de avar bătrân spre comoară, apoi deodată se repezeau tinere și elastice ca să apuce...

...„Neantul!" glumi el și lacrămile îl podidiră de fericire. Neantul acela groaznic, rece și negru ca spațiile, îngrozitor de răslețite de zona luminii galactice; teribila senzație umedă și mucedă a reali-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tăţii rănjitoare, care ia locul visului, tocmai când acesta a atins culmile frumuseţii... Huruitoarea dărâmare a minţii, când roţile începeau una, câte una, să se oprească...

* * *

Dar în seara acea de atât de mare fericire, că nu-i va mai eşi niciodată din minte, impulsul originar a pus în mişcare maşina, desigur pentru totdeauna. Amintirea este într'adevăr de necrezut:

A aprins în antreu, în odaia de culcare şi chiar în odaia motorului lumânări în sfeşnice. Voia să vadă cum va fi, atunci, peste curândă vreme, când *himera* se va realiza. Şi râzând de toate celelalte himere ale trecutului a ridicat muşamaua, de pe scheletica formă de metal şi de curele. A râs de ea cu plămânii plini, de nebunia asta pe care în sfârşit a răpus-o. Şi ca culme a silei, a ridicat piciorul şi a izbit-o sub roata cea mare într'o adevărată împletitură de curioase tendoane de metal. Atunci ceva a pocnit în pistoane, printre coarde sau cine ştie unde; ceva a pocnit tare şi distinct şi el a îngălbenit de plăcere: sufletul animalului de oţel, sburase însfârşit. Răsuflase larg: scăpase pentru totdeauna de el!

Dar roţile au început să-şi comunice una alteia avântul; curelele se mişcau lin pe după obezi, tictacul pistonului devenea tot mai regulat. Roata cea mare se ridica spiţă cu spiţă, greoaie şi maiestoasă,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

spre a se rostogoli dincolo, în aceiaș cadență, crescândă și împunătoare.

Andrei Lazăr aștepta calm și sarcastic privind țintă roata cea mare; ea de obicei dedea cea dintâi semnul oboselei premature, al începutului de veșnic repaos. Spițele negre de fier unite acum în discul alburiu al repedei mișcări, începeau să se desemneze una câte una, reale și vârtoase, în multitudinea de spițe imaginare și șterse, creată de învârteală. Și curând, curând, tot ce era imagine zbura și doar crucea acea neagră în cercul greu al cadrului se mai legăna la dreapta și la stânga, spre a se fixa în cele din urmă masivă și sfidătoare, cu unul din brațe spre podea...

Ochii lui Lazăr se pironeau atunci îngroziți spre unelta eternei torturi, al cărei braț înfipt crud în spre pământ arăta ultimul drum hărăzit omenescului avânt...

Dar astăzi — nebunie sau minune drăcească, — crucea era disc invisibil strâns în cercul de fier: crucea dispăruse și'n locul ei curgea mișcarea veșnică.

Minunea! Adevărul cel mare! Invierea lucrurilor moarte, înfrângerea repaosului etern... noua înviere a lui Lazăr cel biblic, în Lazărul de acum!

Andrei Lazăr se frecă la ochi: cu neputință! Cu neputință! Ocoli mașina prin toate părțile; întinse cu degetul, dar nu îndrăsni să pipăiască. Și totuși totul mergea de minune... Necredinciosul Toma! Atunci ce se rupsese, Dumnezeule, ce se rupsese? S'a rupt într'adevăr ceva în mașină, deslegând-o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

de unicul păcat al construcției, și pornind-o astfel pe drumul eternei mergeri? Sau se rupsese ceva în creerul lui...

* * *

Dimineața l-a găsit astfel la mașina necontenit învârtitoare. El a privit cu bucurie zorile și a stins de grabă feștila tremurătoare, dătătoare de umbre și iluzii. A salutat în gând soarele caro-și vestea sosirea prin văpaia roșie ce se înteța în fereastra odăii. Pe urmă soarele a răsărit deabinelea și a pătruns prin geamurile de deasupra, neacoperite de hârtie albastră; a străpuns temeinic odaia cu săgețile lui alungătoare de fantome. Dar mașina mergea înainte imperturbabilă și maiestoasă; ea era o realitate, pentru că nu se temea de soare. Și pe urmă, independent de lumină, hârâitul acela mângâetor și uniform, era o dovadă că mișcarea cea de nedeslegat fusese subjugată. Pentru totdeauna, în vecii vecilor! Doamne, poate că aci stă iluzia; poate că se va opri peste o vreme: un an, o lună, o săptămână sau o zi. Insă ce putea să insemne asta?... Or cât de puțin, ea putea să meargă singură și fără ardere, fără nici o forță, sau materie străină, decât numai curgerea metodică a aerului prin pistoane și pulsul regulat al tuturor acestor organe de fier, al tuturor acestor artere de curea...

In ziua asta de vacanță, n'avea de ce să se ducă în oraș; totuși a ieșit pentru ca să nu mai audă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

huruitul înebunitor și mișcarea cea lentă și sigură. S'a îndepărtat mult de casă, ca să vadă dacă ele mai persistă în ochi și în urechi. Da, e drept că ele l'au mai întovărășit o bună bucată, așa cum îți întovărășește auzul huetul dintr'o uzină chiar mult după ce ai ieșit. Dar pe urmă totul a dispărut, ca și când n'ar fi fost nimic, niciodată nimic... Liniștea aceia grozavă dintr'însul, în raport cu zgomotul grozav al străzii l'au speriat teribil; ideia asta: „niciodată nimic", l-a făcut să holbeze ochii și să alerge grăbit spre casă...

Chiar de dincolo de uși a auzit huetul... huetul vieții mecanice și eterne.

Deci totul mergea dela sine independent de voința lui, independent de orice voință. A străbătut orașul în lung și'n lat; și-a căutat puncte cât mai depărtate de la care să se întoarcă pe jos, sau aproape fulgerător cu mașina.

Himera era acolo și-l aștepta liniștită, respirând înainte și calm, ca un animal cuminte. O adusese din cer, himera asta, de care toți se cutremurau și pe care toți ar fi vrut s'o vadă, să-și poată spune: am văzut Himera... este o realitate!...

Ah, da... ea ar trebui arătată și altora spre a nu mai fi nici o bănuială despre vre-o înșelare a simțurilor.

Astfel un domn necunoscut, complect străin, care a și spus că nu e de-aici din oraș, fu rugat insistent de Lazăr, să-l însoțească pentru a-l scoate dintr'o nedumerire. Domnul primi; dar repede apoi păru că regretă și dând semne de mare neliniște,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

căutând cele mai copilăreşti pretexte, bătu serios în retragere. A fost un adevărat chin pe bietul Lazăr, să-l convingă să-i intre în casă. L-a tratat cu lichior, i-a arătat cărţile, aparatele, l-a întrebat dacă aude un hârâit.

— Da, desigur, aud foarte bine, a răspuns domnul în modul cel mai firesc, dar mai păstrând încă din neliniştea dela început.

Pe urmă l-a dus în odaia motorului...

— Iată ce hârâie, maşina asta...

— Ah, da maşina asta... la ce serveşte?...

— Oh, ea va servi mai târziu, toată lumea va avea nevoe de ea... Deocamdată, un singur lucru e de stabilit: dacă mişcă?... Spune dumneata: mişcă ea?... merge ea?...

— Vezi bine că merge! a răspuns domnul privindu-l uimit desigur, că-i mai punea astfel de întrebare şi s'a grăbit să iese.

— De ce nu mai stai?...

— Vai sunt aşa de grăbit... Şi înşiră iarăşi o grămadă de treburi ce părură într'adevăr serioase şi pe care trebuia să le facă numai în ziua aceea...

Se uită desigur pe furiş şi cu teamă vădită la Lazăr, dar acestuia îi venea să râdă. De bună seamă, îi da toată dreptatea să-l creadă chiar nebun, de vreme ce sta să-l mai întrebe dacă se întâmplă un lucru care sare în ochi...

Dar abia a plecat străinul, că îndată o sârmă înroşită i s'a înfipt în creer: la ospiciu totdeauna, spre a nu risca prea mult, trebue să faci pe voia

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nebunului; dacă el te-asigură că e împărat, tu trebue să te arăți și mai convins decât dânsul.

Andrei Lazăr găsi pe stradă un muntean cu zeghea mițoasă, acum în plină vară, cu pălărie rotundă și înverzită de ploi, cu cămașa murdară și opinci nerase. Ciobanul ăsta cu bâtă înaltă cât cârja de mitropolit și groasă ca un buzdugan, nu putea fi decât sinceritatea și bunul simț în persoană...

L'a rugat numai să intre fără să-l previe de nimic.

— Ei... d'apoi de ce m'ai chemat domnișorule? a întrebat ungureanul când a fost înăuntru.

— Mașina asta...

— Da ce e cu ea domnișorule?

— Merge?

— Hm...

Ungureanul l-a măsurat de sus până jos și Lazăr a înlemnit... Apoi a privit și la mașină și a început a râde ușurel.

— Merge, or nu merge? a răcnit Lazăr, aproape scos din sărite.

— Da, no, vezi bine că *mere*, domnule... că ce mă mai întrebi... a continuat să râdă împăciuitor ungureanul... Mere, mere, de ce să nu *mearã*...

— Bine, bine, văd eu că merge, nu mai încape nici o îndoială asupra lucrului ăstuia, a insistat cu diplomație Lazăr. Vreau să știu: șuerã pe undeva, răsuflă cumva... E un motor... înțelegi... și par'că n'ar merge tocmai așa de regulat... dar eu sunt cam tare de urechi... înțelegi... și de aia te-am ru-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

gat... Ascultă... ascultă bine... dacă ți se pare cumva că hârșcâe sau scrâșnește sau... stărui el cu voce atât de rugătoare, încât ciobanul se arătă încurcat și înduioșat.

— D'apoi că unge-o ca să nu mai scrâșnească...

— Păi tocmai, te rog să asculți dumneata... dacă sgomotul e regulat sau... din când în când...

Ciobanul îl privi uimit cu ochii lui negri și apoși și păru că ascultă câtva, apoi porni hotărît spre ușă...

— Da nu mă pricep eu domnișorule... d'apoi că ce costă o bucățică de unsoare....

Și eși de grabă, făcându-și loc pe ușă într'o dungă cu zeghia lui uriașă, urât mirositoare.

Ah, aceste vorbe din urmă au fost o adevărată revelație.

Nimic mai simplu, nimic mai firesc, nimic mai întăritor, mai strigător de biruință decât aceste vorbe simple, ale unui om simplu, cu miros atât de greu, dar atât de natural!

— Da nu mă pricep eu domnișorule... d'apoi că ce costă o bucățică de unsoare...

Nimic mai delicios în simplitatea, în naivitatea, în cacofonia lui, ca acest răspuns ciobănesc...

* * *

Seara, după atâtea ceasuri de neodihnă, se culcă zdrobit de oboseală, dar senin și calm. De-acum nu mai avea nici o îndoială, că în casa asta domnește în toată puterea cuvântului adevărul și realitatea.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Dar în dimineața următoare, în dimineața zilei când avea se vină Zina, a sărit din nou îngrozit, cu inima bătândă, cu respirația grăbită, cu ochii rătăciți. Fusese desigur prada unui vis urât, care persista încă, de vreme ce acum, în răcoarea zorilor, în lumina asta pură de dimineață, care-și făcea loc biruitoare prin perdelele lăsate, zgomotul col scump întârzia îndărătnic să se audă. Zadarnic și-a clătit zdravăn capul ca să-și zdruncine timpanele. Nimic: tăcerea, neantul... Cu mintea răvășită, cu ochii împăienjeniți de groază și-a înfipt capul în perină.

Și abia când s'a ridicat într-un târziu, descurajat în culme, zdrobit, rătăcit, minune a minunilor: zgomotul continua parcă de când lumea, uniform și stăpânitor...

Desbrăcat chiar, a intrat în odaia minunii. Și inima îi bătea boată de fericire în fața spectacolului:

Roata cea mare se'nvârtea necontenit; și întreaga mașină duruia monoton și regulat, impasibilă și fără semn de oprire, nici măcar încetinire. Ai fi zis o moară, o complicată moară în miniatură, neoprită de zile și nopți, mișcată într'una de curgerea fără sfârșit a apei.

Andrei Lazăr mai făcu o ultimă încercare asupra lui însuși; plecă și până în deseară nu se mai întoarse.

Reveni, tocmai când amurgul grăbit de vară, desfășura de zor în văzduhuri, pregătiri mari pentru venirea nopții. Și găsi toate lucrurile la locul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

lor, cele neînsufleţite tot astfel de neînsufleţite, cele însufleţite ducându-şi înainte, imperturbabil, firul vieţii fără de sfârşit.

Lăsă perdelele şi aprinse lumânările, în sfeşnicele cu întreite braţe şi fără să mai aibe vreme ca să desfacă pachetele de cumpărături, aduse în onoarea zeiţei care avea să coboare acum îndată, din împărăţia cerurilor, pentru a-i pune pe fruntea izbânditoare, cununa dumnezeească; stătu să contemple nemişcat mersul neîntrerupt al motorului.

Apoi deodată îşi puse mâinile în şolduri şi sări de trei ori în dreapta şi de trei ori în stânga, ca într'un început de căzăcească; şi pe urmă jucă în toată regula cu figuri inventate pe loc, în noaptea aceasta de sabat a vieţii lui. Umbra uriaşă proectată de feştila tremurătoare pe pereţii galbeni deschişi, sări şi ea sprintenă, imitându-i gesturile...

— Degeaba, scumpa mea, ţi-am scăpat... ţi-am scăpat de tot, îi rânji el şi o pocni cu şapca, pe care obişnuia s'o poarte prin casă, provocând-o:

— Haide, dă şi tu cu şapca în mine.

Şi umbra îşi apucă pe loc şapca la fel. Dar atât. Cristian râse din nou. Şi ăsta — precum şi-aduse aminte mai târziu — fu singurul răstimp de desordine şi de copilăresc din toată durata acestor zile suprafireşti. Râsul însă se opri repede; pentrucă şapca sărise din umbră, tocmai între frânghiile maşinii şi se încurcase acolo. Şi roata cea mare parcă se opintea acum şi toate încheeturile mârâiau ca un animal căruia nu-i faci în voe. El o scoase repede; maşina reveni la şuetul ei nor-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mal și o bucurie fără margini i se topi ca o lumină mare în pieptu-i. Mângâe prietinește șina lată a roții care la rându-i îi mângâia ușurel podul palmei. Și privi îngrijorat la umbra din perete, care-i făcuse pocinogul și care mângâia deasemenea o roată caraghioasă și imposibilă.

Dar îi veni așa într'o doară un gând, o ispită, ca un drăcușor mic scăpat prin cuget; un gând atât de nerăbdător și atât de insinuant că-l ascultă și apucă deodată cu tărie de șină. Mâna îi fu dusă câtva în sus, dar pe urmă crucea de fier începu să se înegrească și-apoi își făcu apariția întreagă în cadrul rotund. Aparatul tăcu... Și-un fior de ghiață îi trecu prin șira spinării... crucea aceea neagră parcă-l fixa... Dădu drumul... O secundă de tăcere, apoi aparatul își luă drumul cu bâzâitul lui gros de bondar.

Va să zică ponto fi și oprită; îndată ce piedica i se ridică, mișcarea pornește să curgă dela sine...

Însă unde a fost pocnetul acela? Ce anume a determinat mișcarea asta, pe care ochii lui o văd, dar pe care mintea lui nu o stăpânește? El trebuo să știe... și mâine va afla acest mister; mâine va revizui toată mașina și unde va găsi mica ruptură, acolo va ști că se ascunde ideea cea mare... Va fi desigur ușor ca să vadă, de vreme ce mașina poate fi împiedicată și pusă în stare de repaos, fără pericol de oprire definitivă.

Mâna lui apucă iar dunga roții și-o opri din nou; iar printre spițe vârî un drug ce-i fu la în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

demână. Roata apăsă cu putere opritoarea şi parcă toate articulaţiile maşinii se cabraseră, încordându-se să răstoarne piedeca duşmană.

Andrei Lazăr întinse mâna surâzând prietenesţte maşinii. Drăcuşorii lui Maxwell se dăduseră cu toţii de partea lui!

Dar atunci se auzi bătăi în uşa de afară... Ah, Doamne, iată, uitase că asta e seara tuturor fericirilor! Se năpusti afară. Şi uşa dela intrare se deschise larg dinaintea zeiţei care, însfârşit, coborâse.

Era înfăşurată într'un şal larg şi bălţat de imagini multicolore pe-un fond negru; şi-l ţinea cu degetele pe dedesubt, strâns bine la gât şi ridicat astfel ca să-i acopere şi faţa. Incât când intră, deasupra nu ieşea decât fruntea şi părul încârlionţat în şuviţe de foc acum parcă albăstrii, — roşietici; iar petele ochilor îl fixau sumbru din umbra lor nedesluşită. Pe urmă când îl lăsă să cadă, crăişorii sprâncenelor se distinseră de fundurile de abiz ale ochilor şi nasul, gura, bărbia apărură rând pe rând.

In lumina asta şi'n mirosul vag de lumânări, descoperirea lentă şi treptată, avu un farmec specific de rit care se desăvârşeşte; aşa că explicaţiile ei întretăiate de chicot că-şi lăsase pălăria la Tina şi că de-acolo o adusese o maşină de piaţă, sunară fals şi dosarmonic. Ii astupă deci gura cu sărut lung, înăbuşindu-i orice altă încercare de grăire, apoi îi mărturisi c'a avut neîntrerupt senzaţia că ea se descoperă din şal, ca din norul care

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

a adus-o și-i făgădui că-i va arăta din nou, de-aci de pe pământ, aștrii pe care de-abia i-a părăsit, micșorați de perspectivă; dar înainte de toate, îi va arăta însăși mișcarea tuturor universelor din vârtejul cărora descinsese la dânsul, eterna zbatere a nepătrunsului, captată într'un aparat banal de fier și curele, pe care i-l depune la picioarele zeești ca pe-un umil omagiu.

— E mișcarea fără de sfârșit, zână din povești, care părea tot așa de himerică, ca și nădejdea coborârii tale în biata casa aceasta a robului tău, dar astăzi când tu te-ai realizat în sfârșit, luând corp omenesc, teribilul ei mister mi s'a desvăluit prin tine.

Și o duse în camera fără decor a motorului.

— Iată fiara cu dinți și cu mărunțae de oțel, care-a devorat atâtea vise nobile, iat-o la picioarele tale; ți-o dăruesc așa cum s'ar dărui un cățel sau o pisicuță unei cocoane din ziua de azi...

Ea privi nedumerită grămada aceea de roți, de spețeze, de drugi, de curele și de vergi. Și fu rândul ei acum, să i se pară că'n lumina tremurătoare cu miros de stearină, cuvintele lui au o resonanță ciudată, înțelesul lor e bizar, iar ochii lui privesc într'un mod pe care nu i-l cunoștea, acoperiți de-un luciu atât de straniu, că parcă-și dau în privirea aceea toată puterea lor de viață, ca doi cărbuni în care s'a pus să sufle duhul unui vânt arzător.

— Aceasta e mișcarea veșnică; pe care, întreaga mea tinerețe, micii demoni ai lui Maxwell mi-au

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

plimbat-o prin luminile ochilor, ca să mi-o smulgă apoi cu râsul lor răutăcios, când mâinile dorinței celei mai cumplite se întindeau spre neîmblânzitul ei miraj... Dar în seara, când tu mi-ai vestit venirea, i-am surprins pe toți acești draci neastâmpărați în aceste pistoane și între încheeturile bielelor ca într'o cutie, râse el straniu, văzând înfricoșarea care creștea în ochii ei și care se crispa co pleșitoare în colțul buzelor fine.

Sigur de sine, el puse mâna pe stinghea, care avea să sloboadă mișcarea setoasă de pornire și să libereze totdeodată și sufletul ei de uimirea, de spaima care i se întindea pe figură, cu cât el vorbea mai calm, mai stăpân pe sine, întrebuințând înadins expresii și apropieri de noțiuni din ce în ce mai disparate, mai lipsite de sens, mai nebunești.

Ca culme a jocului acesta, care-l încânta la paroxism, el chiar făcu semne magice deasupra roții și trase apoi puțin, foarte puțin bara... și roata se mișcă puțin, o idee, o părere...

Se întoarse la ea râzând atât de înfiorător, că văzu deodată cum degetele petrecute pe sub cutele șalului bălțat, se mișcară, ridicându-l să-i acopere expresia groazei nemaistăpânite.

Atunci el trase drugul de tot; roata împiedecată se rostogoli atunci de trei ori, se dădu de câteva ori peste cap într'o parte, de câteva ori într'alta și crucea cea neagră se înfipse dinaintea ochilor cu unul din picioare spre pământ.

El privi uimit întâi la mașină, pe urmă la fe-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

meia, căreia, din umbra șalului ridicat nu i se vedeau iarăși decât petele vagi ale ochilor, din fundul cărora îl fixau două sfredele negre și lucioase de foc.

Rânji de îndârjire și împinse cu tărie. Un trosnet slab, două, mai multe; roata cea mare se învârti de trei ori, se dădu întocmai ca întâi într'o parte și într'alta și se opri cu brațul crucii spre pământ.

Privirea i se zgâi de aceiași neogoiată spaimă ca a femeii de lângă dânsul și mâinile se ridicară amândouă cu palmele întinse, ca pentru o întrebare, sau poate pentru o rugă.

Pe urmă începu să râdă, ca să alunge această stare stupidă de suflet care creștea amenințător.

— Nu... desigur... nimic... o nimica toată... oh, iar drăcușorii aceia... va afla de îndată...

Și râsul lui cu intermitențe, părea un neînțeles și sinistru nechezat.

El privea cu atenție pretutindeni, se chiora prin încheeturi și prin găuri, mișca pistoanele, încerca la curele... Nici o scrinteală; nicăeri nimic, nicio scrinteală... poate la supape... Ah... sau nu... nu... nu... Doamne! Ah, bu da, da, da... Desigur, desigur... Atât i-a fost puterea ei de astă dată... două zile... atât... dar trebue să recunoașteți că și atâta și e ceva extraordinar... pentru un început... Pentru că ea a mers până acum... un moment doar înainte de a veni... nu e doar un vis... căci nu e cu putință un astfel de vis... Au văzut și ochii străini... cari... cari... au... con... firmat...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Vis... Cuvântul acesta îl cutremură de sus până jos, îl zgudui cu puterea curentului electric al întregului oraș... Halucinație?! Hm... Oare acum îi arde de glume?...

...Mâine de dimineață! strigă el îndârjit și războinic... Mâine de dim...

De afară vui deodată cu putere motorul automobilului. Se întoarse: Zina dispăruse. Fugise...

— Nu, Zina... rămâi... mâine dimineață am să stau de el... bâlbâi el și se aruncă afară. Dar când deschise ușa antreului claksonul deja suna și mașina se urnise.

— Zina, Zina...

Văzu, pe sub perdeaua limuzinei, în întuneric, două picături de foc negru care ardeau cumplit...

— Zina... un minut numai...

Dar după câteva clipite, mașina dispăruse...

...Ardeau de groază sau de râs!?...

Stătu nehotărît dacă să dea o fugă până la Tinuța ca să-și răspundă acestei cumplite nedumeriri.

Ah, teribili demoni, care-l munceau cu atâta cruzime... Oare nu era nimic de făcut contra acestor nenumărați — dușmani invizibili! Și încăpățânarea de a demonta, de a descoperi, de a afla totul imediat îl podidi ca un șipot de sângo, drept în mijlocul creerului...

Stătu în ușa deschisă, nehotărît, între cele două himere, care-și luaseră zborul...

Și înfrânt, cu capul plecat, zdrobit, bolnav, pasul o luă șovăitor, înapoi, spre motorul de metal.

* * *

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

A trebuit să treacă săptămâni multe, ca spaima doamnei Cornoiu să se potolească. Dar liniștea tot a venit când și când și mila a cuprins-o. In afară de Tina Mavromati nimănui n'a mai pomenit de tragica întâmplare. Să asiști la înebunirea subită a unui om, să-l vezi rătăcindu-se din ce în ce mai grav în haosul minții clintite, să stai neputincioasă la creșterea asta teribilă a boalei, minut cu minut, dinaintea propriilor tăi ochi! Un om care era atât de normal, atât de drăguț, atât de delicat cu trei zile înainte!... Și asta, cu prilejul celei dintâi aventuri... celei dintâi întâlniri riscate...

— Îți închipui Tina... o, te rog, la nimeni, la nimeni să nu-ți scape cea mai mică șoaptă... El se va trăda în curând... va pomeni și la alții de mașina lui cu mișcare veșnică... Doamne și lui i se părea într'adevăr că merge, pentrucă pusose o bară de opriro între spițele roții principale. Păreu că m'aștepta pe mine ca să-i dea drumul; și a tras bara rostind formule magice și cuvinte fără șir... Vai Tinuța era atât de comic și atât de dureros...

Zina aștepta din zi în zi să i se aducă vestea înebunirii lui Lazăr. Va pomeni el oare de venirea ei acolo? Dar cine îl va crede, cine ar putea să-l creadă pe-un nebun! Sărmanul copil...

Și'n ochii ei alternau groaza amintirii cumplite și lacrămile celei mai dulci dureri. Pentrucă Tina era ferm convinsă că el înebunise de fericirea, pe care doamna Cornoiu i-o promisese...

— Ah, scâncise ea cu melancolică sinceritate...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Eu n'am avut parte de poetul meu... să mă iubească până într'atâta... S'a mulțumit doar cu banii... canalia...

Domnul Cornoiu a revenit apoi puțin după aceia; domnul ministru era în cea mai minunată dispoziție sufletească. Primele zile ale revederii el s'a purtat cu o gingășie, cu o delicatețe și cu o bărbăție conjugală care au uimit pe Zina.

Se vedea cât de colo, cum o pierde din ochi și nu-i mai tăcea gura copleșind-o cu complimentele și cu comparațiile.

Îi spunea mai ales Maria Luiza; ea-i ripostase că, pe cât își amintea sau avea impresia, Maria Luiza a fost brună. Însă domnul Cornoiu mărturisise că nici nu luase seama la păr și chiar că-și va da toată silința să se ferească de a mai afla cum îi va fi fost părul celei de-a doua soții a lui Napoleon; însă în tabloul pe care l-a văzut el cândva, lucrat de nu mai știe care mare maestru, silueta împărătesei, trăsăturile, grația, erau atât de identice cu ale Zinei, încât tocmai asta, îl determinase s'o ia.

Doamna Cornoiu avea toată dreptatea să se mire că lucrul acesta îl afla tocmai acum; însă comparația istorică îi aminti deodată de scrisori.

Și privi încremenită la bărbatul său.

Oare domnul ministru să fi avut fantezia... Atitudinea lui de acum și-apoi faptul că a fost profesor de istorie... lucrul n'ar fi tocmai imposibil. Dar mobilul? Să-i încerce credința? Pentru asta ar putea fi ertat grație avântului și imaginației din

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ele... Desigur, e lesne de înțeles motivul pentru care a pus pe altcineva să le scrie... Dar de ce le-a încetat deodată?... Pentrucă se convinsese: bun! Sau pentrucă s'au precipitat evenimentele... Și-și aminti de-odată, de discuția lor, în ziua plecării din București...

Doamna Cornoiu se hotări să fie foarte circumspectă. Reciti scrisorile. De Maria Luiza nu era vorba acolo; ci numai de personagii din mitologii, antichitate sau evul mediu...

Totuși nu făcea rău să sondeze puțin. Întrebă la masă pe domnul Cornoiu dacă ar putea să-i dea vre-un amănunt asupra personajului *Berthe au long*...

— ... vreau să spun *Berthe au grand pied* de care pomenește Villon în „*Ballade des dames du temps jadis*".

— În ce? întrebă domnul ministru și întrebarea lui edifică complect pe doamna Cornoiu.

— Păi bine, explică apoi doct, reculegându se, Francois Villon pomenește în opera lui de multe nume legendare, cu care istoria n'a luat contact... Sigur se cunoaște numai că el a murit spânzurat, după mai multe evadări din pușcărie, ținu să adaoge îndată, pentru a arăta, că dacă nu-i știe titlurile poemelor, în orice caz, de viața poetului vagabond nu e cu totul străin.

Era edificată.

O lună după aceia, când se întoarseră din străinătate, domnul Cornoiu o rugă să-i ajute la deschiderea belșugului de corespondență, strânsă în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tre timp. O scrisoare de laudă și recunoștință, venită dela Tekirghiol, din partea lui Nedan, directorul liceului Banul Mihai și fostul soț al Tinei, o puse mult pe gânduri și ca scris și ca conținut. Domnul Cornoiu fu foarte afectat de gratitudinea beletristică a subalternului, iar doamna Cornoiu dădu scrisoarea deoparte pentru a o compara cu cele din cutiuța ei.

E drept, literile, la aceasta, erau drepte, pe când dincolo erau cursive; însă pe-alocuri se vedeau trăsături identice, precum foarte asemănătoare și știute i se părură unele expresii și particularități de stil.

La masă doamna Cornoiu fu foarte distrată și nerăbdătoare.

— Nedan,... cel pe care l-a înșelat Tina cu propriul lui elev... De necrezut, Dumnezeule!...

* * *

Domnul Cornoiu trebui să plece grabnic la București: Zina rămase să ia parte la primele convocări ale comitetului ce se formase sub președinția ei de onoare, pentru procurare de cărți, haine și toate lucrurile necesare școlarilor merituoși din toate cele șapte școli secundare ale orașului.

Nedan, care era președintele activ al comitetului trebuia deci să vină în dese rânduri ca să ia direct contact cu dânsa, după cum aranjase chiar

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

domnul ministru înainte de plecare, pentru ca la începutul anului școlar, în Octombrie, roadele înjghebării acesteia filantropice să umple de bucurie și de recunoștință pe cetățenii părinți din lungul și latul județului.

Cea dintâi întrevedere cu directorul se întâmplase deci chiar în prezența domnului Cornoiu și fu convingătoare și pentru Zina. Într'adevăr Nedan, pe care-l știa rotund și roșcovan, era acum suprinzător de palid și subțire. Părea la rându-i sfios și se îneca în propria-i vorbă, când avea mai mult de răspuns. Ochii înăbușiți înainte, de perinuțe de grăsime, crescuseră acum par'că ar fi fost ai lui Lazăr, cu deosebirea că ai lui Nedau erau albaștriverzui. Iar apucându-se să întocmească o dare de seamă cu domnul Cornoiu și acesta dictând grăbit, scrisul, pe care se sforța vizibil să-l încâlcească, apăru revelator și trădător Zinei, ce-l urmărea surâzătoare de cealaltă parte a mesei.

Arunca spre dânsa priviri furișe și speriate; iar când îi surprinse zâmbetul, se înfricoșă cumplit. Întoarse atunci, sfârșit de suflet, o coadă de ochi la domnul Cornoiu; dar acesta privea în gol, parcă ar fi cetit acolo cuvintele ce rostea și pe care le însoțea de gesturi, ca și când ar fi vorbit în fața unei mulțimi. Lui nu i-a împărtășit încă nimic, conchise...

Răsuflă ușurat, dar groaza îi reveni tocmai când plecă, la gândul că ea poate acum destăinuie soțului istoria scrisorilor și că amândoi trebue să se fi aplecat asupra acestora și asupra Dărei de Seamă,

Muzeul Digital al Romanului Romanesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

compărând codițele și ovalele literilor și descoperind tot mai mult asemănările.

Și doar la Tekirghiol făcuse el scrisoare în regulă, pe îndelete, cu o caligrafie specială, special compusă și menită să îndepărteze definitiv orice legătură ar fi putut cumva să se nască în mintea doamnei Cornoiu, între scrisorile de astă iarnă și persoana lui.

... Cu siguranță că asta a fost pregătită... cursa i-a fost întinsă dinainte... o anonimă desigur... dar cine știa de scrisori? nimeni... a ba... atunci la cârciumă... Nae Inelescu sau Lazăr... dar e de necrezut...

Din ce în ce se complicau conjecturile, din ce în ce temerea lui Nedan creștea. Își vedea postul de director periclitat... Dar de bună seamă asta n'ar fi fost tocmai prea mult; însă ce va explica el Bertei, Bertei au grand pied, când lucrurile vor ajunge, la urechea ei? Deși întâmplarea s'a petrecut înainte de a o cunoaște, totuși numai încăpea nici o îndoială că femeia asta teribilă, care găsise mijlocul celei mai crunte pedepse pentru orice abatere cât de mică, va fi mai necruțătoare ca niciodată. Iar culmea era că de astădată, când avea să-i aplice iarăși canonul, cum îl denumise dânsa, desigur că-și va refuza corpul nu o săptămână ca până acum, dar chiar luni, cum îl prevestise „prietenește" deși se desbrăca nepăsătoare în fața-i, iar patul era comun.

Însă teama îi fu de prisos căci spre suprinderea lui, domnul Cornoiu plecă singur la București;

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

trebui să-l petreacă la gară, ca deobicei, împreună cu întreg statul major al partidului, căruia domnul ministru până la plecarea trenului îi dădu sfaturi și asigurări.

Dar Nedan, tocmai pentru-că șeful îi arătă cu acest prilej o bună voință excesivă, rămase și mai îngândurat de cât înainte. Cornoiu era destul de abil ca să se țină necontenit în gardă, pentru a da lovitura, abea când adversarului îi va fi paralizat, sau deturnat indirect orice mișcare. Și fu într'atât de absorbit de tot felul de presupuneri, încât deși auzi pe unul și altul dintre partizani, accentuând remarca, pe care de altminteri și el o făcuse, că doamna Șoimu se urcase în același tren — desigur în alt vagon — totuși, dânsul nu făcu nici o apropiere între aceste lucruri și până la urmă nu înțelese câtuși de puțin, ce însemnătate putea să aibe concidența plecărei la București a ministrului cu a unei foste soții. Era totuna ca și când s'ar fi întâmplat plecarea lui totodată cu a doamnei Mavromati, a cărei scundă imagine se micșorase până la microscopie în amintirea domnului profesor.

Deci chiar în ziua aceea trebui să stea singur cu doamna Cornoiu. Credea că-l va pune iarăși să scrie, însă ca-l ținu numai de vorbă și el, care necontenit în timpul conversației își căuta câte un obiect în preajmă-i pentru a pune reazim ochilor speriați, avea uneori și tăria s'o țintească pe furiș, atunci când o simțea că se întoarce sau când dânsa se ridica să treacă pentru un moment ală-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

turi. O, atunci trupul suplu se îmlădia atât de chinuitor pentru vederea lui obişnuită cu mişcările rigide ale butucănoasei Berta, şi coapsele înalte îşi arătau atât de precis mişcarea de pornire prin stofa rochiei, contrastând până la ţipăt cu şolduri mai joase şi desvoltate dincolo de dublu ale femeii lui istorice, că Nedan simţea picur fierbinte de lacrămi pe luciul ochilor orbiţi.

Pentru prima oară se întreabă, simţindu-şi obrajii roşindu-se de cea dintâi ruşine, dacă în familia Cornoiu, s'a aflat cumva de *„die dicke Bertha"* a lui, cum auzise odată, — producându-i o furie fără pereche — că i-o persiflează colegii şi amicii. Astfel când doamna Cornoiu, făcu să vie vorba în mijlocul unei conversaţii, condusă maestru la acest punct — despre enorma „Meduză" de piatră pescuită cu câteva zile înainte, de nişte marinari, într'un oarecare golf grecesc şi ceru amănunte dela dânsul — ca unul pe care-l ştie că se ocupă cu arheologia — cuvintele „meduză antică" şi „archeologie" fură pronunţate cu un accent deosebit, care lui i se păru ironic şi crezu că vizează uriaşa lui antichitate de acasă. La impresia asta, contribui şi tonul fără pic de păcat al doamnei Cornoiu (căci abia la aceste vorbe o privi fără să vrea în faţă) care-i aminti prin contrast figura deşi regulată ca trăsături, însă scorojită, brăzdată şi vag buburoşată a Berthei, ca un cap de piatră, scos din apă stătută sau dintr'un teren umed, îmbibat de substanţe vătămătoare.

Roşi de tot şi bâlbâi un răspuns lamentabil, ju-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mătato inecat în fundul gâtului ; ea înțelese că ol trebuo să fie de-o sfială rară, ceea ce îi făcu plăcere și indulgentă, aduse din nou vorba de Andrei Lazăr, despre care-l întrebase și data trecută.

Dar atunci el răspunse că din cauza vacanței nu mai știa nimic de prietenul lui ; iar acum doamna Cornoiu, socotise că între timp el se putuse informa. Însă Nedan, care uitase și de Lazăr ca de toate celelalte, răspunse iarăși încurcat, că probabil, bunu-i amic a părăsit localitatea, până la deschiderea cursurilor.

Ea clătină, tristă, din cap și simți un prelung și rece fior, gândindu-se la modul cum bietul Lazăr se va prezenta la curs. Doamne, ce era de făcut ca scena aceea crudă, care avea să aibe loc, atunci, la deschiderea școlilor, să poată fi evitată ? Se uită lung și semnificativ la Nedan, dar nu știu de unde să înceapă vorba, asupra tragicului subiect ; teama indiscreției, a bănuelii fatale, teama că acela în viitoarele lui acceso va pomeni de „coborârea zânei" și poate va preciza nume — și ideea că interesul pe care ea l-ar dopune pentru dânsul să nu treacă drept o confirmare, o făcură să renunțe, cel puțin deocamdată.

Amintirea nenorocitului o făcea să sufere și să se condamne pentru interesul ce i-l arăta acum lui Nedan, fără ca bănuiala că acesta e autorul scrisorilor să se mai fi întărit încă cu prea mult. De aceea hotărî să pună capăt, acestei stări de lucruri și data următoare când Nedan mai trebuia să vină îi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

puse deadreptul, fixându-l fără cruțare — întrebarea: cum își închipue pe Jeana D'Arc?

Ochii arheologului se căscară îngroziți și gura i se întredeschise pe jumătate. Simțea tot mai imperioasă o greutate care-l împingea puternic din spate, voind par'că să-l doboare în genunchi și să-i apese capul în covor. Dar deodată un vânt contrar îi răcori mintea, îi iluminâ ochii și-i plimbă prin toate încheeturile o adiere vie de curaj. Și începu, fără a mai sta mult pe gânduri, stăpân pe sine și avântat, să descrie pe Jeana D'Arc și pe orice femee a istoriei așa cum o vede el, așa cum o vedea desigur acuma, având în față pe doamna Cornoiu și nu cum, îndobitocit de exces, i se părruse că o vede în făptura diformă, în meduza aceea grosolană și sălbatecă de acasă, care l supsese de sânge și de vlagă, lăsându-l o biată fantomă.

Reacția fu atât de subită într'însul, încât vorbind se simțea crescând el însuși odată cu bunul simț, cu adevărul, cu frumusețea din gândul lui de-acum; și în acelaș timp cu toate, simțea crescând la fel desgustul și spaima pentru formidabila lighioană, care-l covârșise și-l domina tirană și fatală.

Dinaintea lui, în spatele doamnei Cornoiu era o oglindă în care Nedan îi vedea trupul firav parcă înălțându-se ca și când s'ar fi dilatat la focul acestei neașteptate pledoarii; se privea cu un fel de bucurie drăcească, minunându-se cum mai poate ieși din fărâma acea de viețuitoare, ce se agita în luciul sticlei, atâta lină curgere de vorbe așa de la locul lor și atâta cântec minunat de înțelesuri.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Cum puteau să se elaboreze toate acestea cu atâta repeziciune sub fruntea acea lucioasă și străvezie, de par'că s'ar vedea prin ea osul hârcei! Ah, doar ochii mai erau vii în înfățișarea sepulcrală; încolo cele două boțuri de deasupra fălcilor supte, erau pur și simplu, îngrozitoare și pentru prima oară el vedea acum fundul prăpăstiei în care-l împinsese zi de zi Bertha cu piciorul gros, caricatura sinistră a frumoaselor lui visuri.

Așa că'n avântul ăsta, în cântecul ăsta de lebădă, care venea după atâtea stângăcii, debitări de stupizonii, răspunsuri ocolite din pricina neînțelegerii întrebărilor, atâtea dovezi grozave de acută decădere, — era par'că un accent de rugă, către zeița cari se plecase însfârșit să-l asculte, un trist și îndepărtat ecou de strigăte de ajutor.

Ea-l asculta surprinsă de curajul lui subit și de plăcerea intensă ce-i producea; îl asculta și-i încuviința ruga, cu desele plecări molcome ale genelor ei mătăsoase, ca două minuscule evantaiuri, țesute'n în fir de păianjen.

Când cântecul s'a sfârșit, ea s'a simțit vădit turburată și trubadurul a fost răsplătit cu belșug de zâmbete și cu chemări și mai apropiate și mai insistente decât cele de până acum. Și'n revenirile lui a fost primit de minunata ei făptură, metamorfosată de multiplele-i costume și de ineditele grații, în înfățișeri din ce în ce mai înebunitoare, din ce în ce mai apropiate de visul suprem și irevocabil...

Oh, era cu adevărat de văzut Nedan în zilele a-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

celea de aur ale vieţii lui de biet fantast, naufragiat într'un oraş foarte oltenesc din toate punctele de vedere. Văpaia, de sine stătătoare, a dorului şi a vieţii, a mijit iarăşi pâlpâitoare şi nebunatecă în ochii căscaţi, peste care, mai mai să se lase ca un linţoliu înfiorător, luciul cel îngheţat şi fix, într'una egal cu sine însuşi, furiş pretutindeni şi gata oricând să se întindă, să acopere, să potolească, să împace.

Ah, boţurile din obrajii lui se rotunjcau şi roşul sângelui reîncepea să bată pielea mumificată; în braţ curgea spirtul înţepător al dorului de faptă, de bravură, de pedepsire...

Din „Berta cu piciorul mare", femeia de-acasă deveni îndată pentru dânsul „Berta cu piciorul gros" —; ba cu o temeritate pe care şi-o ignora şi care-l îngrijora încă, găsi de cuviinţă să întrebuinţeze la adresa ei, culme a disprețului, chiar pluralul: „Berta cu picioarele groase". Atât şi fu deajuns, desigur, ca necruţătoarea Berta să bage de seamă repede — or cât el dădu, deocamdată, aer inofensiv de glumă noilor denumiri — că o schimbare s'a petrecut într'însul şi că noua atitudine a domnului director a devenit pur şi simplu insurectă. Pedeapsa fu deci promptă şi pentru a reprima cu toată severitatea, teribila *„cubilis interdictio"* (cum o botezase cu deferenţă Nedan, deşi propriu zis nu patul comun era interzis, el transformându-se dimpotrivă în cumplit instrument de tortură) fu pronunţată la maximum: Trei luni!

— Trei luni! strigase ea cu cruzime, bătând ca-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tegoric din picior, dar el îi răspunse cu râs voios, cu chiot şi cu aruncarea tichiei belfereşti, pe care şi-o purta prin casă, drept în tavan.

— Deco nu şase, *micule*?

Acest insolent „miculo" o scoase desigur din sărite dar o şi edifică. Va să zică gustul domnişorului a virat iarăşi. Şi involuntar chipul micuţei Tina, pe care nu de mult ţinuse cu orice preţ s'o ştie şi s'o vadă de aproape, îi apăru într'un orizont ceţos cu sumbre perspective. Rezolută şi energică plănui să vegheze şi la nevoe să acţioneze drastic...

. . . . . .

Insă departe de această conjectură şi de altele la fel de greşite ale Borthei, departe de clocotul formidabilului ei piept şi de lumina sângerie ce îi se deschidea în minte, ca o zare de război, Nedan evolua spre ultimile piscuri ale fericirii.

Şi ziua cea mare veni. O, ora parcă o lumină de magie, în iatacul acela, în care amurgul de-abia mai răzbătea prin grelele podoabe ale ferestrelor! Din tainice locuri, abajururi de mătase cerneau cu aleasă artă, bizare împerecheri de culori; peste tot domina sângeriul violaceu de tăciune care moare, de parcă în toată încăperea asta, vetre invizibile de vrăjitoare şi-ar fi vărsat nemişcatele palori. Un semn numai, un singur semn şi luminile ar fi prins viaţă, silfe ar fi început să dănţuiască, salamandre să se sbegue şi'n oglinda fermecată din fund să apară goală şi înaltă, strălucind de albă frumuseţe, zeiţa tuturor timpurilor, des-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

legând cu un zâmbet veşnica întrebare, chinuitoarea năzuinţă ..

Tăcere de moarte. Iată, zâna a coborît! Pe trupul ei sunt încă vestminte, diafane, a căror atingere numai, vrăjeşte şi îmbată. Mâinile fermecatului se întind tremurătoare; trupul regesc s'a lăsat şi s'a îngropat adânc în divanul ale cărui covoare închipue în zarişteа fantastică, pajişti de tărâmuri elizee.

Şi'n tăcerea apăsătoare, pătrunde discret vuetul oraşului. E Sena! crede cu toată convingerea Nedan, iar zâna nevăzută i-a adus acolo, pe divan, trecutul în fiinţa Margueritei de Bourgogne sau a reginei Isabeau. Oho, textele veşnic prezente în memorie, refuză să-i indice pe care dintre cele două cumplite stăpânitoare o are dinainte. Şi i-e tot una, dacă dincolo de uşă gealaţii curţii aşteaptă cu sacul de piele larg căscat, gata să înghită...

Plata amară a clipelor de beţie nu-l înfioară. ...El se târăşte în genunchi spre idealul lui unic, spre visul născocit de bietul lui suflet în nopţi de dor neînţeles şi insomnie, spre rostul unic pe care şi l-a dat singur existenţii lui. Şi visul, însfârşit aevea, îl îmbie cu lascive întinderi de braţe, cu ondulări de umeri...

Oroare... O spaimă scăpată cine ştie de unde se caţără şi se arată în lumina plină a minţii ca o arătare hidoasă pe-o fereastră de ruine. Nedan râde sec în gându-i s'o alunge, dar ea se înfige bine în minte, în vine, în sânge, încleştându-l, paralizându-l... Zadarnic el cască ochii uriaşi să se îm-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

bete de ironia privelişte; zadarnic îşi strânge cu desnădejde divinul ideal la sân. Căci îl simte cum i se scurge imaterial — ca orice ideal — printre degete şi pe sub mâini, şi pendulul marchează cu cruzime, haoticul timp, ce curge într'una cu nemiluita, de zbucium copleşitor şi zadarnic, de vană aşteptare...

Regina trecutului se smulge cu un ţipăt de desgust din braţele reci, din ce în ce mai reci, de parcă nenorocitul ar fi murit la pieptu-i şi răsare în mijlocul camerii, înaltă şi albă şi frumoasă, negrăit de frumoasă, cu braţe răşchirate de spaimă, sub cununa şuviţelor cu strălucire de aramă şi cărbune... Şi se topeşte cu un râs rău şi historic, în lumina de vrăji...

. . . . . .

. . . . . .

Lui Nedan i se păru că bâjbâe la tot pasul, deşi uşile erau larg deschise dinainte-i, iar coridoarele şi scara puternic luminate, deşi străzile până acasă erau scăldate într'o lumină vie de lună plină şi de electricitate. Şi ol trebui să recunoască o existenţă proprie micilor salamandre care-l urmăreau tot timpul, sărind din castan în castan dealungul bulevardului, şuşotind şi ţintuindu-l printre ramurile încărcate cu ochii lor mici şi nenumăraţi, ca picăturile, după ploaie, prin tufărişuri. De bună seamă ele intonau în cor, cu glasul lor imaterial, acest refren, al cărui ecou venea pe lumea asta numai în urechile lui tot mai răsunător, şi mai sarcastic,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cu accent clar şi apăsat pe particularităţile-i medievale...

Semblablement, ou est la Royne
Qui commanda que Buridan
Fust jetté en ung sac en Seine?...

Acasă însă două braţe de uriaş îl ridicară pe sus încă dela uşă şi-l aruncară în patul cel larg. Nedan zâmbi plictisit, plin de scepticismul, în care i înota sufletul. Însă chiar dela început el observă cu fericită surprindere că de astădată poate, într'adevăr, să primească lupta. Şi pentrucă la uriaşa Berta, totul nu ora decât un simplu pretext: teribila casnă preliminară, menită să înveşnicească şi mai bine, grozăvia postului îndelung, el se aruncă cu disperare asupra adversarului.

Învinse. Şi asta se întâmpla pentru prima oară acum în înviersunatele lor sbateri de acest fel; într'atât fu uimită de gloria lui, Berta, că-l iertă, după ce desigur asprele ei condiţii fură acceptate cu entusiazm şi întărite prin jurământ.

Iar în seara aceea, în odaia în care luna bătea cu putere învăluind lucrurile într'un mister ce nu mai avea nimic artificial, nicio silfă nu mai fugi îngrozită, iar micile salamandre intonară desigur în mod omagial:

Décidément, voici la Royne...

El singur doar sări pesto tăbliile de bronz şi dintr'un salt reveni la loc şi se sbegui astfel multă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

vreme deasupra patului larg în hohotiri triumfătoare, reflectat nedesluşit şi diform de oglinda întunecată a armoarului, ca un strigoi, jucându-se sub lună, pe propriul lui mormânt.

* * *

Scârbită peste fire, jicnită, furioasă pe sine însuşi, doamna Cornoiu lăsă iarăşi totul pe seama unguroaicei şi porni cu trenul de după amiază la Bucureşti. Esti primise cu demnitatea şi gravitatea cuvenite, rolul de locţiitoare administrativă dând doamnei toate asigurările şi reprimând cu asprime sălbateca bucurie, ce-i invadase sângele la gândul că, la întoarcerea sa din inspecţie, domnul Nae Inelescu, pe care trebuise în ultimul timp să-l primească prin poarta din dos şi-n odăiţa ei modestă, acum îşi va satisface din nou marea lui plăcere de a se lăfăi pe divanul fără fund din odaia doamnei, cu lumini de vis, strecurate prin abajururi de mătase.

Zina văzu cu groază pe fereastra compartimentului de clasa 1, (pentrucă ajungea la Bucureşti puţin înainte de miezul nopţi, nu simţise desigur nevoia vagonului de dormit) pe mărunţelul inspector care se întâmpla să plece cu acelaş tren. Ea socoti că guresul ăsta ar putea s'o însoţească tot drumul cu flecăria lui banală şi goală, vârându-i în ochi acelaş aspect de mic şi disgraţios, aducător aminte al atâtor neplăceri recente şi se feri în dosul perdelei sumese într'o parte. Un moment se-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

gândi să ceară șefului de gară să-i rezerve un compartiment întreg, dar ideea c'ar putea vedea-o traversând peronul o reținu; pe urmă nemaiapărând, crezu că el își găsise loc în alt vagon unde de bună seamă se înfundase în lectura maldărului de ziare ce-l avea cu dânsul.

Își aminti și ea de cartea din valiză și o scoase; autorul era Paul Morand și o începea acum, lăsând acasă la mai puțin de jumătate tomul al 3-lea din „Histoire et recherches des antiquités de Paris" de Sauval, unicul din serie pe care-l poseda Nedau și i-l împrumutase.

Era până'n gât desgustată de antichități, de medieval și chiar de orice subiect istoric și hotărâse să oprească net pe domnul Cornoiu, dacă ar mai avea cumva fantezia de gust ciftin s'o numească Maria Luiza sau să-i mai dea orice alt nume din trecut.

Trenul se pusese de mult în mișcare, dar ea încă nu deschisese volumul; cu cotul rezemat de măsuța dela fereastră, cu ochii ațintiți în rețelele de bagaje dimpotrivă, singură în compartiment, ea-și simțea fața învăpăindu-se, la intervale tot mai repezi, la gândul că putuse să se arăte goală atâtea ceasuri și să se preteze asalturilor lui din ce în ce mai neputincioase și mai îndrăznețe, fostului bărbat al Tinei, despre care aceasta, chiar astăzi de dimineață venise să-i dea noutăți:

— Știi nenorocitul, trăește în ascuns cu o femeie ordinară pe care a scos-o din hotel, una mare cât toate zilele; îi zice Berta și aproape l-a distrus:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

și-a pierdut memoria, vorbește fără șir, probabil îl zăpăcește astfel pentru ca să nu-și mai dea seama de dânsul...

Apoi în cel mai mare secret:

— Mi-a spus-o Nae Inelescu... nu știu cum îi descoase, dar el le află pe toate... E uimitor câte adrese are băiatul ăsta...

Aci se oprise să surâdă unui gând interior atât de neînțeles că doamna Cornoiu se cutremurase.

— Bietul Nae Inelescu, a continuat Tina, făcând-o să răsuflo ușurată. Ce prietin bun și cât de drăguț... el niciodată nu uită pe vechii lui amici... Or când, atent și prevenitor... Doamne de ce trebue neapărat să treci prin cele mai crude experiențe pentru ca să vezi pe cel sincer cu adevărat...

Și parcă înfricoșată să nu i se descopere, ea alungaso cu un suspin, o amintire caldă și recentă...

Doamna Cornoiu, abia acum întrevăzu rostul acestui suspin și scutură desgustată din umeri.

Oh, tinerii aștia provinciali, ingenui și halucinați până la absurd și epuizare de sclipirile unei civilizații prea subite, orbiți de miragiile unor frumuseți, la care nevoiașele lor moșteniri sufletești nu-i învățase să se aștepte! Prea surprinși de uluitoarea noutate, ca gâturile lor să nu se deschidă până'n fund de lacome și prea mărunți, ca șubrezii lor umeri să nu cedeze neputincioși sub covârșitoarea greutate! Spectacolul strivirii acesteia sub dărâmături cu membre risipite și măruntae însân-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

gerate între bucăţi de moloz era prea crud, prea brutal, pentru sufletul ei femeesc ca să-i mai rămână în cuget un cât de redus nucleu din acel nobil avânt protector, care-o agitase. Cel mult mila, dar aceea era atât de vecină cu desgustul...

Milă pentru Lazăr, scârbă pentru Nedan...

Şi-şi reamintea acum şi se încleşta strâns de această amintire care o întârea de tinerelul acela sceptic şi sarcastic, încrezut şi forte pe care-l întâlnise în straturile suprapuse ale Bucureştilor, zvârlit acolo din cele patru vânturi ale ţării, de forţa neînduplecată a voinţii care vrea să domine; şi-l revăzu de astădată admirabil în superbia lui fără limită renegând ascendenţele, dărâmând toţi idolii trecutului gata să ia locul, îndrăsneţ până la cinic şi inconştient, pe soclurile de-abia curăţite.

Din vagi obsesii inconsistente, în legănatul molcom al vagonului, ea începu zâmbitoare să-şi alcătuiască „tipul" noilor preferinţe. Un obraz lunguieţ şi zmolit, ochi mici şi sprinteni, scânteind ca amnarul la cea dintâi atingere, trup cu duritatea şi flexibilitatea oţelului celui mai fin. Răutate domolită dar fierbând de îndârjire, de fiară la cuşcă, ameţitor curaj deslănţuit la cel dintâi semn al baghetei... tigru mugind, supus până la orbire...

Inserarea se lăsase grea şi compactă în compartiment şi în coridor... Afară însă spre apus, amurgul bălţat de toată gama vânătului, crăpat de vine sângerii, resista încă stingându-se pe nesim-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

țițe ca un tăciune care moare. Impresia asta îi aduse iarăși aminte de iatacul ei din seara lui Nedan și un cutremur nervos o zgudui de sus până jos. Lumina din coridor se aprinse brusc. Un băcțandru cu șapcă și cu haină de uniformă, trecu sunând un clopoțel și invitând la masă, în vagonul restaurant.

Nu-i era foame deloc; se va mulțumi mai târziu, să rontăe din bomboanele, fără de care nici odată nu pleca la drum. Ș'apoi la masă ar putea întâlni pe Nae Ionescu. Așa, singură în întunerecul àsta din compartiment, se simțea cât se poate de mulțumită...

Până la București tocmai bine îi va veni și foamea. Va docide pe domnul Cornoiu să ia masa în oraș, în cel mai plin de lumină și de zarvă local. Simțea nevoia să-i plesnească în urechi zgomote stridente, lovituri desordonate de tobă, șuerături și țipete de jazz.

Acum însă avea nevoe de liniște și singurătate. De aceea, aproape invizibilă în vagul reflex, pe care-l strecura lumina coridorului printre perdelele neîntinse bine, — lăsate astfel tocmai pentru a-și disimula și mai mult prezența — îi plăcea mai cu seamă să întoarcă privirea spre fugarele mogâldețe negre de afară, care veneau informe în iureș năpraznic, din nelămuritul serii înaintate și se rostogoleau în urmă, în huetul cumplit al roților. Trenul nu era decât un sfredel enorm care se înfigea turbat în viul tot mai adânc al nopții,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

zvârlind într'o parte şi într'alta negrele zăcăminte deslocuite.

Îi făcea nespus de bine, tumultul metalic care răsbătea molcomit prin filtrul pereţilor şi-al capitonajului; ar fi vrut să-l audă şi mai violent, bătându-i în urechi cu rezonanţa maiului pe ilău. Iar când privea mogâldeţele de afară, sosind în galopul necurmat de hoardă, se lăsa moale în voia oscilărilor vagonului, ca un călăreţ săltând în şea în ritmul goanei fără frâu. Vrea să ajungă cât mai repede la Bucureşti şi se închipuia uriaşă ca o amazonă din visurile lui Nedan, strivind monstrul dintre pulpe, care tot i se părea că nu merge prea repede, cu pinteni sfâşietori.

Iarăşi Nedan... se scutură să alunge amintirea asta sinistră şi dureroasă. Dar ochii i se agăţară de geamurile luminate ale uşii; se strânseră parcă să se convingă mai bine, apoi se destinseră de groază, în vreme ce trupu-i alunecă adânc, în fundul canapelii.

Pe coridor era.., nehunul!... Andrei Lazăr! Se oprise în faţa uşii şi-şi apleca stărnitor capul, într'o parte şi într'alta căutând a răsbate cu privirea imprecisul dinăuntru. Îşi şi lăsase mâna pe mânerul uşii, dar după câteva clipe de îndoială, trecu înainte, alături. Se va întoarce oare? Îl auzi repezind într'o parte uşa vecină... Ah, crezuse că se află acolo! Pe urmă auzi sgomotul repetându-se mai departe şi încă mai departe...

Pieptul i se ridica şi-i scădea atât de grăbit şi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

de desordonat că inima o durea ascuțit, parcă la fiecare mișcare s'ar fi oprit într'un vârf de pumnal.

Așteptă până când nici un zgomot nu-i mai veni în urechi, dădu cu luare aminte ușa într'o parte și când văzu că nu e nimeni, eși în coridor. Din capul celălalt al vagonului veni plesnetul de explozie al ușii din afară. Trecuse desigur în vagonul vecin; ea începu atunci să treacă la rându-i în grăbită revistă compartimentele alăturate... Doamne, toate erau goale. Dumnezeule! Se găsea într'un vagon complect gol.

Iar Lazăr o căuta cu înfrigurare. De bună seamă el se urcase înaintea ei în tren și o văzuse venind. O întâmplare firească! Dar dece așteptase tocmai până acum, până se înoptase bine ca s'o caute? Dece nu venise încă de când trenul plecase sau dela prima stație?...

Să fi căutat oare pe altcineva: bunăoară pe inspectorul Inelescu?... Insă un sumbru gând îi orbi deodată lumina oricărei alte idei... își închipui tot trenul acesta gol; doar ea singură aci în vagonul care se arunca orbește în noapte și nebunul ce-o caută lacom, răzbunător... Așteptase până acum, când puținii pasageri coborîseră... sau cine știe, dormeau...

Ușa din fund a vagonului plesni deodată iarăși metalic și aspru de parcă s'ar fi dărâmat ceva; și'n sufletul ei se dărâmă totul. Mai dăinui porunc-itoare și iminentă doar ideea scăpării; se refugie îmbrâncită, parcă de un pumn, de bătăile inimii, în vagonul dimpotrivă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ah, iată aci cel puțin compartimentele erau populate; pasageri răsleți, câte unul sau doi în fiecare, dormeau duși, întinși pe canapele. Mai din fund veneau zvonuri de voci, întretăiate de râs...

Nu-și dădea seama de ce avea lămurită impresia că acolo se află Nae Ionescu... pe care trebuia neapărat să-l găsească... Neapărat!... Doamne, de nu s'ar fi oprit la vre-o stație mai înainte...

Zgomotul vocilor se întețise; erau voci femeești; iar râsetele se porniră brusc din mai multe piepturi ca un stol de păsărele ce și-ar lua sborul, întreg... Pe urmă când fu aproape de tot un glas bărbătesc, un glas cunoscut începu să cânte... Era chiar al lui Ionescu... Da, da, cu siguranță al lui...

Privi prin despărțiturile perdelelor. Aci lumina ardea din plin; ea însăși părând tot așa de zgomotoasă și vioaie, ca și grupul peste care-și vărsa curgerea-i aurie. Era el, într'adevăr...

In picioare, cu o mână ținându-se de măsuța de lângă fereastră și cu alta în aer, micul inspector cânta aria favorită din „Don Pasquale". Intoarsă dela mijloc și aplecată pe una din canapele, o domnișoară zdravănă și blondă, cu bărbia rezemată pe mâna-i resfrântă, îl privea pe sub gene, provocătoare. Stătea picior peste picior și rochia scurtă îi desgolea complect rotundul unui genunchi, parcă gol în ciorapul lucios de mătase, de culoarea pielei. Pe bancheta opusă, o fetișcană subțire și brună, cu figura lunguiață și catifelată, zâmboa reținut și modest, ca una la care privirile cântărețului tre-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

murate de modulațiile melodiei, se îndreptau mai rar. Era vădit că preferințele domnului inspector mergeau spre blonda cea învoaltă. Drept care, domnișoara subțiratecă, ale cărei buze se resfrânseră într'o dulce fluturare de politețe și necaz, își trăgea pe picioare un pled vărgat și-și căuta cu capul pe rezimătoarea de pluș un colț bun pentru dormit.

Zina Cornoiu se dădu discret într'o parte. Nu putea să facă altceva decât să ia bagajul, să se mute pe-alături... Însă luând seama mai bine văzu că în fiecare compartiment dormea câte cineva; erau, judecând după numărul și înfățișarea lor, pasageri de clasa II-a, oameni obosiți, aruncați pe drumuri de mâna grea a nevoii, care se cotea în răsturnarea rigidă și nepotrivită a corpurilor, în fețele trase, crispate de expresii diverse și sinistre ca figurile explicative dintr'un tratat medical. Din câte-o parte sau chiar din mai multe locuri deodată, veneau până'n coridor acorduri grele de aghioase, sgomote de sufocare, explozii violente de năduf restabilit.

Izgonită de răsufletul deșucheat al acestei lugubre armonice omenești, ea reveni ușor spre cabina cântărețului curtizan. Cântecul încetase; domnișoara subțiratecă și brună părea că adormise; iar Nae spunea zâmbitor ceva celeilalte, care la rându-i își căuta loc de odihnă capului somnoros.

Rămase nehotărâtă câtăva vreme. Nu, în nici un caz nu va intra în compartimentul lui! Dar nici

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

aci afară nu putea rămâne. El ar fi putut să iese şi se îngrozi la ideea găsirii ei aicea, căutându-l, urmărindu l, spionându-l; Doamne, neştiind ce să-i explice... Totuşi ezita încă; pentrucă dincolo, în coridorul celălalt, i se părea c'o aşteaptă într'un colţ, calm şi sigur de întoarcerea ei, sinistrul chip de ceară al nebunului, cu expresia fixă şi rigidă ca a acestor oameni în somn...

Un pas, pe care-l simţi la spate-i, de tot aproape de dânsa, îi smuci inima cu nemaipomenită violenţă. Era conductorul; o privea cu o mină bănuitoare şi insistentă. Se simţi roşind până'n rădăcinele părului şi făcu sforţări supraomeneşti, să nu tremure. Il văzu cătând intrigat printre perdelele pe unde privise şi dânsa şi gândul i se opri brusc, ca un ceasornic lovit, de amintirea isprăvilor cu hoţi de trenuri, cu elegante eroine de romane poliţiste. Dacă individul ăsta s'ar apuca s'o întrebe acum...

Şi într'adevăr...

Tocmai pornise stângace dela fereastra întunecată unde-şi făcuse de lucru, încercând zadarnic s'o deschidă.

— Doamna ?

Se făcu că n'aude cu gând să-l aducă după dânsa, spre a se legitima ceva mai departe de cabina lui Inelescu.

Dar el nu înaintă. Il simţi însă urmărind-o de pe loc, cu ochi străpungători, hotărît de bună seamă să se arăte acum nedumerit şi mai puţin energic, pentru a o surprinde apoi în pline operaţii.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ajunse la compartimentul ei îmbrâncită din urmă de-un simțimânt de rușine, mai puternic chiar de cât frica. Era o copilărie să se sperie astfel din nimic; și încă de o biată vietate scrintită și firavă ca nefericitul Lazăr. Dădu drumul luminei. Mânerul semnalului de alarmă drept deasupra ferestrei îi răsări în ochi și o liniști pe deantregul ca un remediu prompt și categoric.

Va rămâne astfel cu lumina deschisă și se va ține să nu doarmă. Dealtminteri nu simțea nici o poftă, nici o oboseală. Se încue pe dinăuntru, trase perdelele și se miră, că n'a procedat așa de la început.

Nu regreta că plecase la drum. Dimpotrivă, toate aceste neajunsuri i se păreau piedici grozave spre țelul ei unic care acum era Bucureștii. Ele o îndârjeau și mai mult și i se părea că au sens misterios, ceea ce-i producea mulțumire ascunsă și surdă. Și care creștea clocotitoare, îmbibându-i vinele, umflându-i-le, dându-i un impuls de bărbăție, o dorință de primejdie. De ce n'aprinsese lumina când Lazăr era aci, la ușă?

Și să-l fi primit...

Totuși nu dădu la o parte perdelele și nici nu slobozi mânerul închizătoarei. Își duse acum gândul tocmai la domnul Cornoiu, la năzuințele lui politice, la puterea lui actuală. Fără să-și spună desigur, că-l aruncase atât de departe, ca să echilibreze între timp zumzetul de nelinește ce încă îi dăinuia în sânge...

Ce va zice el când va vedea-o, apărând la miezul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nopții ? Căci desigur, telegrama pe caro o trimesese cu puțin înainte de plecarea-i la gară, cu siguranță că nici n'a primit-o. Și chiar de ar fi primit-o ; acel sec: „Sosesc București" nu-i va spune prea mult. Ar avea haz desigur ca neprimirea ei la timp să producă și unele încurcături. Ea găsi nostim să insiste asupra acestei idei, care, o vedea bine, ar putea-o distrage enorm, dela orice alte teme neplăcute de gândire. Și mulțumită că și-a găsit astfel de lucru, deschise capitolul vast și emuzant al presupunerilor și complicațiunilor.

Șoaptele cu doamna Șoimu îi veniseră de mult la ureche. Judecând însă după efuziunile cumplite ale dragostei domnului Cornoiu, în aceiași epocă, dăduse totul pe seama intrigii; iar după puțin timp, Tina îi întărise definitiv convingerea, destăinuindu-i locul, unde în sfârșit a aflat, că Gicu Nenoveanu își consumă necredința.

Își îndreptă deci gândul într'altă parte... Vre-o bucureșteancă tânără, desigur, poate chiar foarte tânără, vre-o funcționară de minister micuță și protejată, desigur brună, pentru a fi puțin în contrast cu dânsa, poate dolofană, poate cu pielea arămie ori negricioasă sau cine știe...

Ea văzuse odată, la teatru, pe doamna Șoimu și ori câte trăsături deosebite dădea funcționarei celei mici, statura și pielea ciocolatei a primei. doamne Cornoiu, era tot ce-i dăinuia în lumina minții, din noianul mișcător de forme și culori, pe care-l învârtea în zadar acolo, neștiind ce să aleagă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Și-și reaminti iarăși raportul ce i s'a dat la timp, că doamna Șoimu plecase la București, în același tren cu soțul ei... Bine... Bune toate acestea.. Dar de ce efuziunile... dar de ce căldura, de ce cuvintele și purtarea aceea, toate, toate, acum mai tinerești de cât ori când?... de ce denumirea aceea, șoptită prima oară în genunchi chiar, cu vocea pradă celei mai vii emoții, tremurată, pătrunsă până dincolo de fund de admirație și adorare: Maria Luiza... Maria Luiza...

Maria Luiza soția de-a doua a lui Napoleon... ...soția cea adevărat imperială și mândră... soția care nu-și dădea decât corpul... al cărui suflet rămânea cetate închisă și dârză, înaintea atacurilor celui mai mare cuceritor...

... Maria Luiza... Să fie aici vre-o legătură? ...Doamna Șoimu, prima soție a ministrului Cornoiu... și pe urmă Maria Luiza... dar de ce toate astea... trebuia oare neapărat scoasă din cutie o Iosefină pentru comparație...?

Zina își aduse aminte de imaginea ei întreagă în marile oglinzi... Și surâse... Și sub zâmbetul acesta imperial și triumfător, încuviință subtilei sale imaginații feminine să înainteze... Zâmbea necontenit la fiecare pas... Și încuviința... Era Maria Luiza... iar Iosefina trebuia neapărat, cum trebue un soclu mândrei statui..

La primul prilej o va invita pe doamna Șoimu...

Ușa fu zguduită cu putere din afară. Pe urmă încuietoarea se lăsă singură și ușa fu deschisă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Era domnul conductor. De bună seamă pândise zadarnic şi acum pierduse răbdarea.

— Biletul dumneavoastră?

Îi prezintă biletul.

— Mda... făcu dumnealui examinându-l. Dar se vedea bine că nu e mulţumit cu atât. Se întâmplă însă atunci o bruscă încetinare a goanei trenului, roatele scârţâiră dureros în noapte patinând şi locomotiva se opri îmbrâncind vagoanele înapoi.

— Dar asta ce dracu o mai fi! mormăi domnul şef, dând biletul Zinei şi desprinzându-şi felinarul dela piept. Apoi eşi grăbnic.

Zina privi afară. Deasupra, întunerecul domnea greoi şi nemărginit. Aşternute pe jos luminile ferestrelor, regulat distanţate, se înfigeau în câmpul sărăcăcios, ca nişte dinţi laţi, rari, uriaşi şi gălbejiţi... Pe marginea taluzului, tulee prăfuite de bureni se încordau neliniştite sub suflarea largă, calmă, din adânc de somn, a nopţii.

Ce-ar fi dacă s'ar întâmpla s'o găsească acasă chiar... în noaptea asta... De bună seamă el e prea precaut să facă una ca asta... Cel mult seara, o întâlnire undeva, la o grădină de noapte... iar ziua... domiciliul ei trebue să-i fie doar cunoscut.. poate chiar îl finanţează.

Şi dacă, totuşi... E nespus de interesant... Ce ar face... Cum ar proceda într'o astfel de împrejurare? O, foarte simplu... ar intra în camera ei deadreptul, somnoroasă şi întinzându-se lasciv; el ar schimba priviri îngrozite şi complice cu servitoarea... Ar trimete servitoarea... şi l-ar ruga şi pe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

domnul s'o lase, surâzându-i, văietându-se de crunta oboseală... O, ar fi nespus de interesantă mutra lui, de pe care spaima ar fugi pe încetul, lăsând doar ochii căscați, în fața staturii ei goale, orbitor de albe și molatece...

În vremea asta de-afară, ar răsbate poate vuete de uși, zvonuri de zgomote surde și precipitate, pe care el le-ar acoperi cu ridicări de voce, cu înșirarea grăbită a tuturor noutăților vrute și nevrute... stângaci, brutal și stupid în fața ochilor ei rugători și a mișcărilor ei grozav de obosite...

Doamne, ar fi într'adevăr frumos... O, dar el e prea precaut să-i rezerve această plăcere...

S'a întors brusc, căci ușa s'a deschis iarăși: Andrei Lazăr..! El ezita încă în pragul acela, în vagonul complect gol al trenului care s'a oprit în plin câmp... Figura aceea încordată... și ochii aceia cari... Nu ochii aceia nu scapără nimic... ei sunt rugători și triști... și mari... și frumoși...

Nu înaintează desigur, căci îl ține în respect mâna ei care a și apucat mânerul semnalului de alarmă... Și privirile care-l împung îngrozite și hotărîte...

Dar de ce, de ce, ochii lui sunt rugători... de ce el nu spune nimic... de ce beregata i se mișcă într'una parcă pregătindu-se să îngăimeze ceva, fără să isbutească...

— Doamnă, te rog... vă rog... bâlbâe el... de ce...? numai atât... atât aș vrea... să știu... bâlbâe el incoherent de-acolo, din ușă...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Şi pare că aşteaptă un singur cuvânt al ei, o singură încuviinţare a pleoapelor, a genelor...

Dar ea nu îndrăzneşte să i-o dea. Ea ştie privirea asta rugătoare... de nebun... nestatornică... din dosul căreia păndeşte o alta... Doamne... teribilă... ah... nebunii au stratagemele lor...

Ochii lui se topesc acum în lacrămi şi buzele bolboresesc cuvinte fără sens. Dar nimic n'o poate înduioşa pe dânsa, căci o idee cumplită i-a înşfăcat acum minţile: dacă semnalul de alarmă nu funcţionează în timpul opririi? Ea nu ar avea de unde să ştie precis lucrul ăsta... Insă el, el care e... care a fost om de ştiinţă... dacă în creerul lui acum gol... ar putea să nască aceiaş idee şi ea să fie un adevăr...

Doamne, în vagonul ăsta gol... în câmpul pustiu...

Ah, el a început să zâmbească...

Un ţipăt nemaipomenit, i-a pornit din gât, de la sine, înainte de a mai fi putut să-şi dea seama de ceva.

...Şi cu toată greutatea corpului ei s'a prăvălit spre nebunul mic din uşă, îmbrâncindu-l cu toată furia în lături...

Izbindu-se, în desmetica goană, de pereţii de lemn, de strapontinele culoarului, s'a oprit, de abea mai putând să rabde sbuciumul inimii, în vagonul vecin, în dosul uşii pe care o trântise cu zgomot fără seamăn, învârtindu-i, sfârşită de suflet, drugul salvator...

Insă în dreapta şi'n stânga stau larg căscate în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

noapte celelalte uși... Doamne dacă Inelescu... și dacă ce asageri vor fi coborît... cu toții, cu toții.

„Nu... nu... de ce? absurd... e cu neputință...

* * *

Domnișoara învoalată și blondă de lângă dânsul (se recomandase Agepsina Păunescu) tocmai se lăsa în voia ațipelii, când Nae Inelescu îi așternu prevenitor pe picioare pardesiul, pe care-l trăsese grabnic din rețea.

Era un trenchcoat olive (cum face el, cum drege el, unde le găsește el!) de cea mai englezească lărgime, ca jumătate dintr'însul să mai rămâna și pentru genunchii proprietarului, în astfel de împrejurări.

Fata tresări simțind mișcările ștofei, dor văzând despre ce este vorba mulțumi vag și se lăsă din nou pradă senzației delicioase, ce-i atrăgea capul spre dura pernă despărțitoare a banchetei. I se părea că somnul însuși stă chiar în perna aceea ca un țărm bălțat și ademenitor, spre care capul ei, legănat molcom de tren, tindea și era ușor respins, din ce în ce mai ușor, mai puțin, nespus de puțin, ca micile epave purtate de jocul spumelor, la mal.

Adormise de-abinelea desigur când nehotărîtă încă, în mijlocul răspântiei de alei, pe care visul i le deschidea în toate părțile, simți lăsându-se deasupra-i o mână delicată și ocrotitoare. Cine pu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tea fi tovarășul neprevăzut? Incă nu-l vedea, încă nu lua chip și tărie, dar do bună seamă nu putea fi alta decât mâna cea albă, pe care o văzuse de atâtea ori ridicându-se patetic, în timpul nenumăratelor sale cântece, a tovarășului de drum, a acestui tânăr, mic și vesel domn inspector școlar.

Are o atingere ușoară și catifelată mâna asta prietenească și în urmă-i lasă o dâră de calde înfiorări; atât de domol de caldă în dulcea toropeală! Dar nebunescul joc al jerbelor de spumă a prins iarăși în subitele-i talazuri micile epave... Și somnul dă ici, colo, luminiș vieții... Iar mâna ocrotitoare, se găsește acum just deasupra genunchiului; ceva, ceva mai jos de marginea lungului ciorap.

Domnișoara Păunescu se simte acum treză deabinelea, dar îndrăsneala de nedescris a micului inspector o desarmează complect; de aceia nici nu-i vine să deschidă ochii, însă pumnișorul strâns a alergat zorit întru întâmpinarea uzurpatoarei. Și resistența a început dârză și disperată. Un scurt armistițiu, apoi cele două dușmane s'au încleștat una într'alta sub trench-coatul olive ca doi tauri minusculi care s'au luat în coarne pe rotundul genunchiului.

Deodată domnișoara Păunescu se îngrozește cumplit: își dă seama că nu mai poate deschide ochii... Ah, ba nu! Doamne, unde i-era capul! Ochii îi deschisese într'adevăr, însă nu putea vedea de loc, pentrucă domnul inspector, avusese grijă din vreme să întoarcă butonul luminii. Dar de bună seamă a trebuit să se ivească această neînsemnată ulu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ială a minții somnoroase ca mâna agresorului, să poată înlătura înverșunatul obstacol; instantaneu însă, dreapta fetei a sărit în ajutorul stângii și echilibrul a fost repede restabilit. Ba chiar mâna domnului inspector a bătut în retragere.

Fugară și falsă biruință!

Pentrucă și domnul inspector avea două mâini. Și savantă experiență! Astfel, în vreme ce expulsată se lăsă de astădată candidă pe părul mătăsos și abundent, trecu pe nesimțite la grumaz și chiar se rotunji pe-un umăr, alunecând domol; rezerva se abătu pe neașteptate asupra genunchiului rămas fără apărare.

Fata se frământa amarnic sub necunoscuta cernere a ineditelor senzații. Apoi deodată se smuci ca dintr'o toropeală de moarte, se ridică tremurând toată și se abătu clătinându-se spre ușă: surprinsă, buimacă, înfricoșată.

Nae Ionescu surâse demonic în întuneric. Programul se împlinea punct cu punct. Calm, se ridică la rându-i și chiar își luă tacticos și pălăria. Eși. Ea se oprise în coridor în dreptul unei ferestre deschise și aspira cu capul pe spate, cu pieptul atât de agitat, aerul nopții că parcă ar fi băut cu lăcomie dintr'o ciutură nevăzută.

Necontenit stăpân pe mișcările sale, demonul cel pitic se apropie de dânsa fără nicio precipitare. Se plecă adânc.

— In fața frumuseții, Signora, mă închin!

— Ah, domnule... dar nici aici... abia putu să

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mai articuleze fata printre grăbitele şuerături alo răsuflării.

Şi două palme sonore plesniră pe obrajii cu trăsături cuceritoare.

Domnişoara Păunescu dispăru înainte ca Inelescu să-şi adune ideile. Insă stupoarea îl părăsi nu mult după aceea, când simţi o uşoară, o discretă atingere pe haină. Şi se întoarse dintr'o zmucitură, crezând într'o minune.

Era doar conductorul, care se oprise lângă dânsul:

— Din Costeşti cin' s'a mai urcat... La Piteşti cine rămâne?

Numai când trenul îl zgâlţâi zdravăn pentru a se opri pe neaşteptate, îşi recăpătă cu adevărat buna lui dispoziţie obişnuită. Căci coborând în câmp, aerul rece, îi şopti parcă în urechi cu umeda lui tărie:

— Prostule, trebuia să-i apuci mâinile care te-au lovit... şi să le săruţi...

Apucă atunci rampa de alamă a scării, gata s'o ia înapoi. Dar îşi dădu seama repede că farmecul gestului stă tocmai în promptitudinea lui. Şi dând de necaz un energic ghiont în aer, renunţă şi-şi aprinse o ţigare.

— Eah, n'are nicio importanţă!

Greşala mare a fost că n'a început cu bruna. Ochii aceleia glăsuiau altfel parcă! In orice caz a rămas cu o învăţătură. Când întâmplarea se va repeta, acum ştie ce are de făcut!

Şi trăgând prelung din ţigare, începu să legu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mească în închipuire, perspectiva rară care-i aştepta. Sultana, Sultana Şoimu! Rară şi neprețuită comoară de artă, lucrată numai în bronz...

Doamne, cum nu s'a gândit mai de mult la femeea asta, care a respins până şi pe fostu-i bărbat...

Şi rezemat de vergeaua de alamă, trăgând adânc din ţigară, Nae Ionescu îşi amintea conversaţia aceea delicioasă din mica şi intima lui cancelarie de inspector, în vreme ce înserarea de Septembrie, venea tot mai plină prin fereastra larg deschisă...

— ... m'am mirat şi eu că domnul ministru ţine atât la raportul acela... Detaşările se fac fără nici un raport.... Insă probabil a vrut să epateze pe colegul dela instrucţie cu protejata lui... cânta vocea cea dulce.

— Când ai cu cine epata, dece n'ai face?...

— Ei, tocmai, domnule inspector, tocmai vream să vă spun; oiu avea şi eu poate unele merite în învăţământ... dar raportul dumneavoastră a fost cu totul de neaşteptat... vai! Şi de aceea m'am şi gândit să viu să vă mulţumesc... Doamne, atât de frumos, atât de binevoitor...

— Binevoitor? Nu doamnă... Dacă-mi daţi voe să vă spun; ei bine, v'o mărturisesc! Când domnul ministru m'a însărcinat să-l fac... am regretat mult că primul prinos, ca să-i zic aşa public, al admiraţiei mele pentru dumneavoastră trebuia să-l exprim într'un biet raport funcţionăresc... Ce vreţi... M'am supus... deşi în zilele acelea, având-vă ne-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

conținut în minte mă simțeam inspirat nu pentru un raport, dar pentru o poemă...

Iată cu adevărat o carte jucată bine, reflectă cu admirație pentru sine însuși Nae Ionescu. Pentru că dacă o cât de mică stângăcie lăsa să se întrevadă cacialmaua și Cornoiu era avertizat de excesul de zel al subalternului, romantica lui situație sub noul guvern, n'ar mai fi fost poate multă vreme de invidiat.

Pe când așa... Pe când pornind cu un vânt atât de bine ales și vâslind cu braț voinic, cum știi tu să vâslești Năiță, conversația începută spre ce țărmuri înfloriți n'a ajuns, adânc târziu în înserare...

Ce despărțire lentă și făgăduitoare, ce mâini iarăși și iarăși sărutate, ce gropiță delicioasă sub cotul de bronz cald, ce protestări bogate în îndemnuri, câți fiori risipiți cu lasciva alene și'n cele din urmă, farmecul, minunatul, divinul:

— Parfumului 7 bis. Dacă se întâmplă de nu sunt acasă, lasă vorbă când revii...

(Căci Sultana Șoimu găsise cu plăcută surprindere în flecarul ăsta mic și sentimental, căruia până acum nu-i acordase nicio seamă, un bun ajutor pentru schimbarea rezervatului și foarte calculatului Gicu și, cine știe Doamne! — poate un regulator pentru pasiunea ei, care părea s'o fi luat prea, prea repede rasna).

Sultana! Sultana! Mâine, copilă, nu mai departe de cât mâine, mâna a cărei dulce mângâere o cunoști, va bate pătrunsă de emoție în strada Parfumului 7. Și dacă nu mâine, poimâine, nu mai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

departe decât poimâine, buzele astea arse de sete și izgonite fără milă, în noaptea asta, dela izvor, se vor ridica tremurătoare, copilă, pe gropița ta de sub cot...

Și ca și când n'ar fi mâncat palme de când lumea, Nae Inelescu sări sprinten treptele de lemn.

Dar sus îl aștepta o și mai stranie surpriză. O femee înaltă, elegantă și extrem de agitată se năpustea spre dânsul din capul celălalt al coridorului:

— Ei bine frate și asta vrea să mă bată? glăsui el în gând, cu oarecare sfială. Pentruca în clipa care venia, să rămână încremenit:

... Dumnezeule dar asta e... este Zina... e doamna Cornoiu... iată, nici o înșelare... doamna ministru...

Da, este ea. L'a apucat de mână și-l zgudue cu toată puterea...

— Ah, pe dumneata te căutam...

— Pe mine? Asta e bună... Cum așa, doamnă?... poate... o neînțelegere...

Femeea nu-i putea răspunde nimic. Îl ținea strâns de braț și răsufla ca și cealaltă adânc și precipitat, cu mâna pe ridicătura sânilor...

— Pe sânul acela al ei, Doamne, oftă tocmai în adâncul sufletului Nae Inelescu, cu ochii zgâiți de cea mai cumplită uimire.

* * *

... „Nu scumpă doamnă... un sacrificiu în niciun caz...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Şi Nae Ionescu din ce în ce mai stăpân pe sine, simţea cum îi creştea năvalnic elocvenţa în compartimentul acesta mai încăpător, mai cochet, mai împodobit, de clasa I-a, fără pete uscate pe pluşul de-un roşu somptuos al banchetei, şi inundat de-o lumină mai limpede şi mai caldă parcă, ea însăşi o lumină mai de clasa I-a. Creştea văzând cu ochii odată cu timpul acesta delicios pierdut în noaptea câmpului pustiu, tot mai îndrăsneaţă, mai vicleană, mai săltăreaţă, împletindu-se pe nesimţite în jurul acestei minuni femeeşti, cum rar chiar dalta lui Dumnezeu poate să mai nimerească:

Ea însăşi îl încuraja cu privirile ei umede, cu întreaga bună voie a expresiei sale, liberată din coşmarurile cumplite din care el o smulsese.

Iar Ionescu continua să debiteze într'una tot ce-i venea din minte, domol, fără nici o sforţare, ca unul ce-şi ştia izvorul nesecat. Îi păndea numai curgerea lină, până când cine ştie cine de-acolo, din straturile nepătrunse ale dedesubturilor gândului, îi va trimite prin spuma banalităţilor, ideea cea grozavă, lovitura, *cacialmaua*...

— ... Nu-mi aduc aminte să fi spus vre-odată că am preferinţe pentru femeea mare sau pentru femeea mică... eu am preferinţe pentru femeea... femeea în sine... se înţelege deci femeea frumoasă.. Voi da aşa dar totdeauna, fără reticenţe şi fără regret, dintr'un elan spontan şi sincer, Cezarului ce-i al Cazarului...

... Eh şi cum aş putea să regret Doamnă — se ridică el deodată simţind că vâna decisivă a erupt

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

însfârșit, — cum aș regreta o biată blondină nostimă, cum îi spuneți dumneavoastră, o biată fetișcană simpatică și novice, gata să-și întrerupă drumul, să rămână cu mine la Pitești, unde am primit însărcinarea unei inspecții inopinate (Nae Inelescu n'avea în căderea postului său Piteștii și nici vre-o misiune specială nu primise în privința acestui oraș. El continua totuși cu accentul celei mai desăvârșite sinceități)... pentru că îi făgăduisem în schimb, că peste două zile va conta pe ajutorul meu, într'o afacere ce-o are pe la ministerul nostru... E conducătoarea unei grădini de copii. O, doamnă, n'aveți idee cât de simpatice, cât de drăguțe sunt în candoarea lor sufletească aceste biete blonde, pe care necesitatea le trimite neîndueplecată spre clocotul capitalei.

Însă Zina Coroiu rămăsese pe gânduri:

— Va să zică dumneata cobori la Pitești?...

— O, numai cobor de sigur, acum nu mai cobor... Vă voi însoți la București, or ce-ar fi să se întâmple cu misiunea mea care e de natura cea mai urgentă... și ori ce ar putea gândi...

— Vai domnule Inelescu, n'aș dori ca din cauza mea... însă cred că trimețând chiar mâine pe soțul meu la Instrucție...

— Nu doamnă și nici nu doresc aceasta... Eu nu înțeleg decât sacrificiile duse până la capăt... Și apoi de ce nu v'aș spune-o: m'ar tortura groaznic gândul că aș putea fi iertat de o pedeapsă, sau că n'aș putea îndura până la capăt o pedeapsă, ce mi-ar fi fost dată pentru dumneavoastră... Pe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

când dimpotrivă aş fi cel mai fericit, dacă aş putea îndura totul în cea mai deplină discreţie, ştiut numai de acea pentru care sufăr...

Doamna Cornoiu îl examină cu un surâs fugitiv. Era aidoma el, aşa cum îl lăsase de-oparte, de când în scenă intervenise Lazăr... Dar Doamne, din păcate era şi ăsta atât de mic...

— Dezastrul cel mare, scumpă Doamnă — se hazardă el la acest zâmbet—departe de mine, este însă al micuţei blonde, care se convertise într'atât la perspectiva minunată a rămânerii într'un miez de noapte într'un oraş necunoscut, cu un neaşteptat prieten... O, doamnă, nu cunoşteţi poezia neprevăzutului, a misterului noului întâlnit, a împrejurării străine de drumul ce ţi-ai croit, împrejurare de care toată lumea se îngrozeşte şi fuge, dar pe care eu o caut anume... Eah, dar ce însemnează toate astea, or cât ar fi de frumoase, când piciorul care le calcă şi le risipeşte este minunea sculpturală...

— Nu ar fi mai bine domnule Inelescu să mă mut şi eu în compartimentul fetelor şi să-mi continui cu ele drumul la Bucureşti,.. In cazul ăsta ai putea să te opreşti la Piteşti pentru inspecţia dumitale... iar cât priveşte de blonda dumitale amică îţi promit c'o voi lua la mine şi ţi-o voi păstra intactă până poimâine, când...

Nae Inelescu simţi podeaua clătinându-i-se sub picioare de par'că s'ar fi cutremurat pământul. Si el care crezuse că nu mai era decât un pas până la fericirea supremă!

— Nu doamnă, dintr'un dublu şi foarte puternic

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

motiv. Mai întâi nu v'aș lăsa pentru nimic în lume în tovărășia a două fete slabe, când vă dă târcoale un individ atât de periculos. Căci din descripțiile dumneavoastră, am înțeles că avem de afface sau cu un borfaș care vă știe și a mirosit o lovitură superbă sau, ceia ce e și mai probabil, dar cu atât mai periculos, cu vre-un exaltat politic, cu vre-un funcționăraș expulzat, care clocește de mult o răzbunare teribilă. O, exaltați d'ăștia stăpâniți de idei fixe, nu se sfiesc desigur să ridice chiar browningul... proclamă el groaznic, privind-o atât de fix că doamna Cornoiu își simți carnea tremurând... O, nu vă voi lăsa pentru nimic în lume Doamnă, chiar dacă mi-ați da și ordin... Voi merge înainte și voi face ori și ce ca să vă apăr...

Doamna Corvoiu încruntă ușor sprâncenele și rămase cu privirea pierdută în gol. Tocmai pentru că un moment nu i-ar fi trecut înainte prin gând ideea browningului, posibilitatea existenței lui în mâinile unui nebun care-i dă asalturi desperate și fără nădejde, crescu ca o obsesie în mintea zdruncinată de spaimă.

Nae Inelescu observă atunci cu ușurință că browningul lui a nimerit direct în țintă și perfect convins, după vaga ei poveste, că individul care o speriase nu putea fi decât un simplu borfaș de trenuri, speriat el însuși de spaima ce-i cauzase și care, văzând-o acum însoțită, va renunța la orice atac, continuă bărbătos și viclean, hotărît

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

să speculeze până la urmă extrem de favorabila împrejurare:

— Eah, orice ar fi să se întâmple, să aşteptăm cu seninătate... rosti el eroic, întărind cuvântul cu un gest energic al mânii. Pericolul mi-a plăcut întotdeauna... prin definiţie el face parte increntă din predilecţiile mele pentru vagabondaj şi neprevăzut... De aceea, să trecem cu nepăsare Doamnă, la tema cealaltă mai puţin gravă — pentru dumneavoastră, căci pentru mine aceea e de adevărată gravitate, la tema blondinei, pe care am lăsat-o în vagonul vecin... Şi admiteţi şi dumneavoastră ca mine, că mica domnişoară — mică e u[illegible] el de a vorbi, de fapt e destul de zdravănă; mi-a acordat doar cu destulă dărnicie posibilitatea să mă conving!.. răs[illegible] el sonor şi comunicativ spre a-i arăta că voeşte prin toate mijloacele s'o îndepărteze dela negrele gânduri, în care socotea că a cufundat-o definitiv — admiteţi şi dumneavoastră zic, că drăguţa nu va mai avea nici o atracţie la Bucureşti. Intr'un oraş cu atâtea femei frumoase, mica noastră conducătoare de grădină de copii va străluci ca o biată lumânare într'o plină zi cu soare... Savoarea, miezul aventurii cu dânsa, îl forma tocmai Piteştiul, tocmai oraşul ăsta acum adâncit în noapte... în care va trebui să ne oprim şi noi...

— Va trebui să...

— Se va opri trenul... vream să spun. Oh, nu credeţi că m'aţi molipsit cu teama dumneavoastră, ca să ajung să bat în retragere şi să vă sfătuesc

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

să întrerupeți călătoria pentru a evita pe nebunul acela... Mda, el de sigur așteaptă vre-un moment mai pe-aproape de București... când tot trenul, acum bine întârziat, va fi dormind dus... I-am juca un strașnic renghiu... într'adevăr... Dar spre a vă arăta că nu mă înfior de primul nebun întâlnit și că pentru dumneavoastră aș merge și'n iad, acum n'aș mai coborî la Pitești... să știu că ar întrebuința și dinamita. Insă ca să lăsăm ideile astea sumbre, prefer să-mi dați voe să mai fac iarăși puțină paradă, de sacrificiul pe care, vechiul și izgonitul dumneavoastră adorator, îl face pentru dumneavoastră... o nu-mi luați în nume de rău aceasta... e mai bine să-mi ascultați flecăriile mele, decât să ne lăsăm pradă unor sugestii, care pot crește din nimic...

Închipuiți-vă, zic... necunoscutul orașelor ăstora întâlnite în drum... o birjă somnoroasă în dosul gării... străzi pustii și întunecate... un fluerat de gardist care doarme de-a'n picioare... o cetate a somnului și a nopții, în care rătăcește totuși mai vie ca ori când aventura... Ah, poezie a orașului necunoscut și neprevăzut în itinerariu... eu n'am cunoscut o poezie mai grozavă de cât a ta...

El continua să bâlmăjească, inventiv și insinuant. Iar Zina se zbătea îndărătnic să-și închipue ce s'ar întâmpla dacă Lazăr, care numai exaltat politic nu era, ar vedea-o singură cu Inelescu: s'ar calma oare pe loc sau rătăcirea îi va întuneca mințile și mai rău... el înebunitul odată cu venirea ei la dânsul...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— ...Cot, la cot, în strâmta trăsurică, îngânându-i, în cald falset, în pavalionul urechiuşei:

Come è gentile
La note mezzo Aprile...

Deşi acum suntem în Octombrie... Dar în sufletele noastre ar fi Aprilie...

Şi deodată închizând ochii şi clătinându-şi figura, Inelescu începu serenada favorită din Don Pasquale... Ea-l asculta uimită şi înveselită de întreaga amintire a întâlnirilor dela Tina.

Cântecul îi făcea bine, căci alunga ca o binecuvântare, cruntele perspective ce nu vroiau s'o slăbească... Hotărît lucru... cântecul ăsta i se arăta ca viaţa însăşi, atât de plăcută, cu toate micile ei neajunsuri... Totul, — gândea ea, în vreme ce cântecul din ce în ce mai puternic şi mai generos o ridica şi mai mult în aceste gânduri... totul o s'o primeşti aşa cum ţi se oferă... să n'o îndârjeşti tot alegând fără rezultat mostrele ce-ţi prezintă, ca într'un magazin de mode..

O dolce Margheri-t-i-t-a...

Şi Nae Inelescu, necontenit cu ochii închişi, pentru a nu mai vedea nici o piedică, se abătu înfrigurat la picioarele ei, care se lăsară strânse, fără nici cea mai neînsemnată împotrivire...

Trenul dădu primele semne că poate însfârşit să meargă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Lazăr coborâse în noapte. El văzuse prin ferestrele luminate întâlnirea Zinei cu Inelescu și venirea amândorora în compartimentul ei. Atunci se așezase pe treapta vagonului cu coatele pe genunchi, cu capul în mâni. Prin urmare ea îl credea cu tot dinadinsul nebun... de bună seamă tot astfel îl va crede și bătrânul lui profesor dela facultate, spre care se ducea acum să-i arăte desemnurile mașinei, să-i prezinte calculele făcute și răsfăcute, după care motorul ar trebui să meargă neîntrerupt și mai ales să-i spună strania poveste a pornirii neașteptate și a opririi aceleia neexplicabile, care cu adevărat i-a clintit mintea din loc. Căci adevărata nebunie, cumplit de chinuitoare, a fost de-abia după aceea; ea era o întrebare ca un burghiu de foc, care îi sfredelea necontenit creerul, hăcuind până în fund moalea lui materie. Să fi fost doar vedenia unui ochi împăienjenit de groaznica boală sau roțile s'au învârtit cu adevărat?

O, câte nopți de insomnie, câte nopți de durere, petrecute singur cu propria-i spaimă, ascultând prin perină, roaderea necurmată din minte-i a șoarecului celei mai teribile îndoeli?

Dela ore, venea întins acasă având impresia că e adus din urmă și tras dinainte de lancea scăpărătoare și de legăturile de lumină, ale unei noi și biruitoare idei. Mașina era pusă la punct după concepția cea nouă; câteva clipe de înfrigurată așteptare după ce îi da drumul: dar roțile rămâneau neînduplecate în rigiditatea or de fier, iar întâele rostogoliri și oscilări terminate, crucile se

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

iveau dure şi chinuitoare între cercurile negre. Piese întregi scoase rând pe rând sau înlocuite cu altele de dimensiuni mai mari sau mai mici, şuruburi slăbite, încheeturi modificate, sisteme de angrenaje simplificate, cele mai logice şi mai ingenioase modificări — zadarnic, toate nu erau de nici o nădejde; micii drăcuşori, surprinşi într'o clipă de neatenţie, se fortificaseră zadravăn în complicata redută. Acuma era doar cu neputinţă să nu crezi în existenţa lor. Căci era de neînţeles altfel, ca aparatul ăsta să meargă două zile şi două nopţi în şir şi apoi să se oprească deodată şi să refuze orice mişcare... Sau nebunie să fi fost... bine... dar cum nu se mai întoarce nebunia asta salvatoare, să-l ia iarăşi în vârtejul ei dumnezeesc, să-l ducă în depărtatele sfere...

Cu neputinţă! Drăcuşorii lui Maxwell... cealaltă nebunie, stau acum strajă nemişcată, ca vălul cel de nepătruns, să nu mai fie ridicat de pe marele şi eternul mister...

Şi totuşi... două zile întregi şi două nopţi întregi, secretul nesfârşitului s'a plimbat în necurmata întoarcere sub ochii lui de muritor. A fost sau nu a fost? . . . . . .

Pale de vânt nocturn i-aduceau în urechi lovituri de ciocan şi zgomot de voci. Reparau maşina. Privi lung într'acolo, căci trenul se oprise la o încovoetură a şinelor şi luminile dela locomotivă erau mult apropiate de întuneric. Glasurile de oameni se auzeau cât se poate de aproape, deşi nu se distingeau decât cuvinte răsleţe.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Andrei Lazăr se sculă și porni spre mașină. Reparația aceea febrilă și sgomotoasă de roți și pistoane îi păru deodată ceva familiar și-l atrase ca o putere de magnet. Dar când ajunse acolo constată cu strașnică surpriză și uimire, că alta fusese ascunsa cauză a subitei și imperioasei vreri, care-l împinsese încoace, să vadă și pe alții străduindu-se să dea viață și nerv unor butuci de fier și unor lucruri inerte și grosolane — să-i vadă roușind și să primească în urechi chiotul izbânzii, pe care zadarnic îl așteptase să țâșnească în gâtlejul lui secat!...

Nu... micii demoni, — căci acum îi vedea pretutindeni — îl aduseseră aici ca să-i arate o figură foarte cunoscută, o mutră galbenă și împietrită, cu un cucui negru și groaznic deasupra ochiului, o față veștedă și cruntă, peste care lumina flăcărilor de carbid, plimba jucăușe și neverosimile aparențe. Era domnul Carol, cel dedemult...

Din umbra deasă, unde se oprise, Andrei Lazăr surâse tăcut acestei iasme de sulf și cărbune, care în mijlocul fochiștilor cu flanele murdare și unsuroase, părea ieșit deadreptul din peștera lui Vulcan; avea impresia că are în față apariția propriului său destin. Doamne, dacă omul acosta nu i-ar fi răsărit tocmai la cotitura cea mai periculoasă a vieții în cale, i-ar mai fi măcinat oare restul zilelor mașina aceea imposibilă, pe care acest demon roșcat și cu cucui negru în frunte i-a pus-o viclean în drum?...

Ciocanele loveau dur și sonor în fier, domnul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Carol își îmboldea ajutoarele cu glume; din când în când răspundea la întrebările șefului de tren, care-i urmărea lucrul, calm și atent, cu mâinile la spate.

Noaptea era ciudată; o luminiscență neexplicabilă, acum, încă destul de departe de răsăritul zorilor, o umplea parcă pe dedesubt; poate orașul mare de aproape, poate cine știe ce incendiu apropiat și nevăzut desemna cu aspru cărbune pe fondul cenușiu, rarele mogâldețe ale câmpiei. Stelele primelor mărimi parcă se desbobociseră cu totul în noaptea umedă și propice; lipsite de alaiul celor prea mărunte și a norului lactee, punctau lămurit figurile constelațiilor.

Cu o ultimă lovitură de ciocan domnul Carol, sfârși operația; șuruburile erau din nou întărite, iar cel care căzuse — se pare — pe drum, fusese înlocuit cu meșteșug de dânsul; iar acum își privea opera cu mândrie și asigura că e chiar mai bine ca la început. Rămâsese doar treaba ungătorilor cu urcioarele lor de păcură, cu gât lung și încovoiat.

Domnul Carol ridică de jos feștila de carbid, cu marea ei flacără liberă și nestatornică și-o proectă asupra asistenților, parcă pentru a culege admirația tuturor.

— Dacă nu rotunjeam la moment altă piesă, rămâneam în câmp până mâine dimineață.

Lumina flacării neastâmpărate îmbrăca din toate părțile pe Lazăr; mașinistul contractă sprâncenele și cucuiul negru se făcu una cu ochiul stâng; a-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

poi deodată cucuiul se ridică și ochiul dedesubt se aprinse mare și rotund.

— Ho... domnu Andrei...

Apoi după o mică ezitare:

— Nu ești, cumva, dumneata...

— Eu, chiar eu sunt, domnule Carol...

— Va să zică tot e adevărat că muntele cu munte...

— Ba e foarte adevărat domnule Carol... îmi pare tare bine că te-am întâlnit și încă tocmai acum... Va să zică ai trecut la calea ferată?...

Și se apropie brusc de urechia lui, în vreme ce ceilalți curioși se îndreptau acum la vagoane:

— Dar mașina... mașina dumitale?...

— Mașina mea? Iat-o! arătă el cu un gest larg locomotiva.

— Mașina dumitale care a mers singură o zi: perpetuum mobile?...

Domnul Carol îl privi cu multă plăcere la aducerea acestei amintiri, apoi izbucni în râsul lui solid și răcnitor:

— Vezi că tot ți-aduci aminte de mine... Eah, fleacuri... de-ale tinereții...

— Cum, te-ai lăsat de ea? Dar parcă spuneai c'ai făcut-o să meargă o zi întreagă... sau cam așa ceva...

Râsul răcnitor se auzi din nou și mai puternic și mai plin de voioșie, ca al unui om scăpat de cine știe ce groază, de care acum își amintește cu mulțumirea celui călit în zbucium.

— S'a învârtit... S'a învârtit în capul meu... Mi-a

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mâncat și lighioana aia câțiva ani, da' nu s'a învârtit nici atât!

Și-și petrecu degetul cel mare pe tăiușul dinților.

— Acum mi se pare c'a pus-o nevastă-mea la cloști...

Făcu o pauză, apoi râse iarăși:

— Iată mașină, încuviință el cu admirație, bătând cu palma șasiul larg al locomotivei... Forța aburului sau a exploziilor... Nu a desemnelor sau a închipuirii... adică nimic... aer, vid, cum s'ar zice... Ha, ha, ha...

Și pentrucă ungătorii sfârșiseră, iar controlorul se pregătea să sune, grăbi să încheie:

— Eah, nebunii de tinerețe... Bine că am scăpat și de pacostea asta... Crezi că mă ofticase? Ajunsesem chiar să mi se pară că se învârtește de-abinelea... o auziam hârâind... Doamne ferește!

Și-și făcu larg semnul crucii.

— Biata nevastă-mea m'a scăpat de pocinog... m'a dus chiar la doctor.

Răsufla adânc și șuierător, apoi conchise: Ho, he, astea nu-s lucruri de noi... pentru astea: oameni, nu glumă...

Cornul conductorului mugi prelung și muzical în noapte.

Lazăr trebui să grăbească, ca să-și prindă vagonul; nici n'avu timp să-l întrebe de adresă. Dar acum nu mai avea nicio nevoe: aflase ce trebuia!

Se simțea grozav de mulțumit. Și'n urnirea ca-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ro-l zgudui a trenului, simți o satisfacție și mai mare de parcă s'ar fi urnit să meargă pentru totdeauna propria lui mașină.

Vasăzică fusese o simplă poveste tot ce-i înșirase domnul Carol despre biata lui invenție. Toată învârteala ei de o zi sau cine știe cât, se întâmplase doar în capul sărmanului mecanic! Era deci tocmai cum se gândise Lazăr, mai târziu, ori de câte ori își aducea aminte de cucuiul posomorît al conducătorului mașinelor de treerat. Neînțeleasa, eterna mișcare, să iese tocmai de sub acest cucuiu disgrațios, de care-ți fereai instinctiv vederea, doar ce-o ridicai asupră-i?

Dar acum nu mai încăpea nicio îndoială, că mașina cealaltă, *a lui*, se învârtise cu adevărat. Memoria lui o revedea de astădată atât de limpede și atât de aproape în necurmata întoarcere a roților și cu atâtea amănunțimi, că mișcarea parcă s'ar fi produs din nou, dinainte-i, ca un lucru real. Nu, nu a fost o simplă înșelare a simțurilor și nici cei doi, pe care i-a adus să le-o arăte, nu i-au răspuns afirmativ doar să-i fie în voe, ca unui nebun... Își amintește doar perfect de bine: s'apoi din doi oameni normali, atât de deosebiți din toate punctele de vedere, desigur că s'ar fi găsit unul ca să-l scoată de sub penibila obsesie.

Nu... nu... dar însăși faptul că-și analizează și pune în cumpănă toate aceste lucruri, cu atâta luciditate, e dovada cea mai de nezguduit că n'a putut și nici nu poate fi vorba de nebunie, ce zic:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

de părere, de amăgire, de o simplă impresie, ceva mai de lungă durată...

O, ar fi atât de uşor să convie ca domnul Carol, că totul n'a fost decât o zăpăceală a minţii! Pentru asta, el, sărmanul, a avut nevoe de un doctor, — pe când Doamne, poate fi vorba de aşa ceva la Lazăr? E atât de uşor să spue: Simple copilării! Şi gata... ar fi omul cel mai normal din lume... O, dacă ar fi cu adevărat nebunia, cea care-l încearcă astfel, poţi scăpa de ea numai cu un cuvânt?...

Iată, se va duce din nou la Zina... Noroc că ea a adus pe Inelescu la dânsa: prezenţa aceluia, o va face să nu-şi mai piardă cumpătul, doar ce-l va vedea ivindu-se între perdelele cabinei. Va vorbi cu toţii calm şi înţelept până la Bucureşti...

Oh, cât o de uşor să fii în toată firea! Nu l ar mai chinui atunci nicio maşină şi niciun drăcuşor. Ar fi liber, liber de toate şi ar contempla cu admiraţie şi nesaţ braţele pline ale doamnei Cornoiu. Îi va urmări până cât îi va permite piedica rochiei, linia piciorului şi-şi va lăsa închipuirea în propria ei voe ca să bănuiască ascunsele ei comori, de care Doamne, a fost doar cu o clipă departe, pentru a fi pe veci ale lui...

Ar fi omul sănătos şi firesc, bucuros şi răsfăţat, amantul celei mai frumoase femei. Va fi de ajuns să spună: Crede ce vrei de maşina aceea, însă totul n'a fost decât un joc, o nebunie dacă vrei, un simplu episod de teatru, înscenat de mine, în care-mi luam pentru totdeauna adio dela visul sterp

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

și stupid, pe care vroam să-l sfărâm acolo în fața ochilor tăi, pentru a te întrona pe tine, viața cea nouă și reală și cu adevărat frumoasă, stăpână exclusivă...

Oh, ar putea să râdă ca domnul Carol de învârtirea aceea: Mă crezi că și începuse să se învârtească în capul meu?... Ba chiar am adus și oameni și ei mi-au confirmat că se învârtește, adică mi-au confirmat că sunt nebun... Doamne, când te înstrăinezi de viața cu adevărat frumoasă, ca tine...

Trenul s'a oprit de câteva minute în Pitești; probabil din cauza întârzierii mari nu va zăbovi mult ci se va grăbi să mai câștige din timpul pierdut. Lazăr și-a făcut socotelile: îndată ce trenul va porni, va intra la Zina și la Inelescu... Și le va povesti întâmplarea nostimă cu mecanicul înzdrăvenit și miracolul cu întoarcerea la viață... Asta însă ceva mai târziu, după ce va schimba cu dânșii câteva serii de banalități, pentru a-i asigura că totul e firesc și normal.

El stă pe scara vagonului și privește peronul gol, luminat searbăd, de noapte... Iată, o pereche întârziată s'a coborât, cu bagaje în mâini și se grăbește spre ieșire... Se vede că somnul îi surprinsese și s'au trezit tocmai la timp, ca trenul să nu-i ducă mai departe... Ea e strașnic de învârvorită, înaltă și par'că ar merge cocoșată de somn; iar el e mic și cocoșat deasemeni, desigur tot de cruntă oboseală, căci valizele din mâini n'ar părea ușa de grele.

Ei merg cu spatele spre dânsul, căci ieșirea a

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

rămas tocmai departe, de vagonul ăsta, tras dincolo de staţie... Câţiva soldaţi, desigur surprinşi şi aceia de somn, abia acum scoboară din vagoanele de lângă locomotivă.. Se strigă pe nume şi calcă aspru pietrişul cu bocancii lor greoi; dinaintea lui Lazăr, au dat de fântână şi se opresc să se spele...

Dincolo de fântână pare să fie o grădiniţă cu arbuşti mici şi par'că zgribuliţi de noapte şi de toamnă... iar mai departe un colţ din oraşul adormit, presărat de rărite felinare.

Din dosul părerii de grădiniţă, două lumini fixe s'au clintit deodată; apoi se opresc. Se aud voci înăbuşite... se mişcă iarăşi... şi pornesc ocolind, ca să dispară brusc, după puţin.

Vre-o birje, gândeşte Lăzăr, al cărei stăpân a adormit aci în dosul gării şi pe care cei doi pasageri l-au trezit. Şi ocolul dublu al luminilor îi persistă în ochi ca un lucru familiar şi plăcut, iar subita lor dispariţie, îi smulge ceva în suflet; simte, inexplicabil, o tristeţe amară şi adâncă.

Şi-i închipue pe cei doi călători sub coşul îngust al trăsurii, izbiţi de aerul rece al nopţii; ei poate moţăe, dar îşi simt carnea dulce a braţelor prin vestminte cu o făgăduinţă moleşitoare şi apropiată...

Cât de ascunse şi de dulci şi de multe plăceri ale cotidianului, care pentru el stau zăvorâte ermetic; pe care e-a ocolit, le-a disprețuit, amăgit prosteşte de tainele irealizabilului...

El râde cu răsfăţuri de copil, la gândul că viaţa

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

este la două, trei, vagoane de dânsul și ori când poate pacta cu ea... Doar un singur chiot de râs mai e până acolo și o exclamație: — „totul a fost o iluzie și o nebunie stupidă!"

Și totuși, acum mai bine ca oricând își dă seama că mașina s'a învârtit în realitate și nu în capul lui... Un singur lucru numai rămâne... că aceste două noțiuni se exclud: de oparte mașina eterna învîrtitoare; do alta viața cea mare, cea ademenitoare...

Și el râde ca un copil răsfățat între cele două ademeniri...

Trăsura cu coviltir scund îi revine în minte cu cele două persoane, un bărbat scund — așa ca el — o femeo înaltă — așa ca doamna Cornoiu...

Intr'adevăr brațul ăsta al cumpenei este foarte potrivit cu propria-i împrejurare... Îți vine să crezi că și aci, în viața de jos, micii drăcușori le potrivesc pe toate.

Un bărbat scund și o femeo înaltă... mâinile lor s'au înlănțuit nerăbdătoare încă, deși foarte puțin îi mai desparte de împrejurarea fericită... Ah, împrejurarea aceea... Andrei Lazăr simte o gelozie surdă și nexplicabilă, un rău intens și fără rost, la fel ca atunci când cele două lumini de felinare au dispărut... Inchipuirea lui stărue să urmărească pe cei doi, iar el o lăsă în voe cu sadică voluptate, deși simte cum sângele îi ferbe la focul ciudei... Trăsura s'a oprit și cei doi coboară.... întâi sare mititelul, ocolește; apoi mâna ei lungă, bra-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ţul lung şi dulce iese de sub coviltir... O casă scundă şi simpatică îi aşteaptă... ferestrele oarbe par'că au tresărit gata să se descătuşeze din somnul nopţii...

Şi piciorul lung se întinde spre pământ...

Un soţ şi o soţie, obinşuiţi unul de altul...! Ah, nu... povestea trebue să fie ceva mai săltăreaţă... în atingerile scoborârii, cei doi — de curând fugăduiţi — sorb intens, fiorul marelui necunoscut, care e gata să se desvăluc... Marele necunoscut, care nu stă numai în maşinile imposibile... Beţia secretului desvăluit... voluptatea eternei noutăţi...

Cei doi s'au oprit în faţa unui locaş strein, ei doar s'au abătut din drum în oraşul ăsta... necunoscut pentru ei... tocmai ca să guste marele necunoscut... Şi ei sunt... trebue să fie... sunt...

De când zbura trenul pe câmpiile negre, printre dâmburile fantomatice, cu straniі forme de arbori !...

Zădarnic Andrei Lazăr cutreeră ca luat din minţi coridoarele vagoanelor, zadarnic cotrobăeşte compartimentele, învârtind comutatoarele, zornăind şi trântind uşile, trezind sau făcând să vorbească în somn trudiţii călători...

Cuibul e gol...

El s'a pomenit tocmai dincolo, în capul celălalt al trenului, unde s'a mutat maşina la Piteşti, pe platforma deschisă a primului vagon. Dar răcoarea goanei turbate în noaptea rece de toamnă, nu poate alunga imaginea zeiască, imaginea albă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

de marmură antică, evocată alât de des de Nedan în halucinațiile lui... O statue clasică, într'o cameră de hotel provincial... îmbălată de buze muritoare... de pitic înfierbântat de rutul cel mai josnic...

...O, Nae Ionescu, flecarul și curtezanul de profesie... lăudărosul... nici un pic de ideal în nemernicia asta... nici un cutremur în fața marelui necunoscut... A mințit-o, a necinstit-o... Ah, poate ea încă rezistă, poate brațul el întins, brațul ei lung și gol îl ține încă la distanță pe aventurierul meschin demascat!.. Dar imaginea nu rezistă... brațul se frânge sub apăsarea buzelor aprinse...

In sufletul lui Lazăr clocotea un cazan de smoală. Nările lui căutau aerul pur al înălțimilor, ochii i se îndreaptă ca la un liman spre minunatul braț ceresc întins deasupra veciilor...

In noaptea cu luminiște ciudată, doar țintele stelelor mari punctează constelațiile. Din trupul rombic al Pegasului, Andromeda se lasă într'o parte, întinsă, ca un braț ocrotitor. E brațul unei alte Andromede a închipuirii lui, ocupând o considerabilă regiune cerească, cu capul pierdut în aureola lactee, cu trup și membre alcătuite din constelațiile învecinate.

Dar tot ce este mai mândru, mai majestos în această întruchipare de stele, e tocmai acel braț minunat și rotund, întins spre septentrion, în extremitatea căreia el știe minunea de safir a Secundei din Gama, ca un inel nestemat în degetul mic...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Priveliștea aceasta care-l îmbăta adesea, acum e mai grozavă de cât ori și când. Bumbii de diamant se întreunesc în linii de foc și apariția cerească e toată de straniu măreție și strălucire. Ce pot face contra acestei lumini toate statuele antice rătăcite în camere de hotel, toate hohotele grosolane ale unor bieți mecanici vulgari și imbecili?

O, și acest braț molatec și cald de atâta dulce lumină, din cât e țesut și totuși necontenit întins, în veci neînfrânt, arătând într'una acelaș neînțeles septentrion, aceiași neobosită osie a rostogolului luminilor... Acelaș necunoscut a tot și a toate...

Lazăr plecă ochii orbiți de măreție... De desubt râde necurmat din umbră un lunecuș agitat de roată, apoi luciul întins până la nesfârșit de șină. și'n urechi se varsă ropotul de metal al năprasnicei învârtiri...

El privește înapoi pe drumul pe care a venit până acum în viață și o vede toată până'n fundul zărilor copilăriei, doar dintr'o ochire. El se întoarce apoi și privește înainte, pe drumul ce se deschide...

Nimic, nici un sens... O neostoită și vană dibuire înt'un codru profund de neînțelesuri... De cât colea, foarte aproape: un bătrân profesor cu plete albe și răscolite, cu ochelarii încălecați pe vârful nasului:

— Imposibil Lazăre, a fost o părere dragul meu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

E mai mult legendar de cât științific în cele co-mi vorbești ... De ce nu-ți ceri tu mai bine un concediu ?...

Ș'apoi necurmat aceiași odaie mohorâtă cu o mașină care refuză să se întoarcă... deși s'a întors deși a mers... a mers doar atâta, cât să-i arăte că dincolo totuși de imposibilul din ochelarii aștia încălecați pe vârful nasului, că dincolo totuși de spaima nebunească din ochii aceia frumoși, cari se contractă acum sub spasmuri într'un fund de hotel, se înalță și stăpânește ceva haotic și înfricoșetor de frumusețe, ceva atât de orbitor și de dulce, atât de limpede, de blând și de bun, atât de lămurit și transparent, încât să vezi până la sfârșit și până'n fundul lucrurilor, al sufletelor și-al întregului neînțeles.

Și toată minunea asta de nedescris aci, aproape, foarte aproape ; colo, sub vagonul vecin unde palpită într'una, zglobie ca un drăcușor, pata aceea de luciu de pe lunecușul roatei, care vine într'una nedomolită și neclintită, sigură și de neînlăturat ca un destin...

O singură părere de rău pentru ochii aceia atât de mari și atât de negri de cari se vor bucura câți alții ! Cum pot atâta mândrețe de ochi să nu vadă decât așa de puțin și așa de mic...

Ș'apoi o singură și-o ultimă privire spre brațul care stăpânește năpraznic de departe înaltul și arată necurmat spre carele lumii, ce se învârtesc într'una din amurg până'n zori ?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ce poate, ce trebue să fie acolo...?

Năpraznic de aproape, sub luciul răzător al roatei care vine într'una...

Aici..... jos....

F I N E

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Tipărită în 6000 ex.
în Tipografia
„Carageale"
București
Strada Șciarl No. 4

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ANTICARIAT-SIGIS
Lei 10.—

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

EDITURA „NAȚIONALA" S. CIORNEI
STRADA DECEBAL, 8—10 BUCUREȘTI STRADA DECEBAL, 8—10

„COLECȚIA AUTORILOR ROMÂNI"

APĂRUTE:

D. D. PATRAȘCANU	UN PRÂNZ DE GALĂ
MIHAIL SADOVEANU	O ÎNTÂMPLARE CIUDATĂ
MIHAIL SADOVEANU	ZODIA CANCERULUI
I. G. PERIEȚEANU	CÂNTECUL PLOPILOR
MIHAIL GASPAR	FATA VORNICULUI OANĂ
AURELIU WEISS	AUTORI ȘI PĂRERI
F. ADERCA	MĂRTURIA UNEI GENERAȚII
TH. ARGHEZI	ICOANE DE LEMN
C. C. PETROVICI	TURNEUL CANDIDATULUI
ROMULUS CIOFLEC	SUB SOARELE POLAR
CEZAR PETRESCU	CALEA VICTORIEI
CEZAR PETRESCU	SIMFONIA FANTASTICĂ
I. DONGOROZI	MONUMENTUL EROILOR
EMIL DORIAN	PROFEȚI ȘI PAIAȚE

VOR APĂREA:

VICTOR EFTIMIU	DRAGOMIRNA
MIRCEA ELIADE	ISABEL ȘI APELE DIAVOLULUI
ROMULUS DIANU	ADORATA
G. TOPÎRCEANU	SCRISORI FĂRĂ ADRESĂ

COLECȚIA CIORNEI PENTRU COPII ȘI TINERET

[illegible] BUTZARIA (Mos-Nae)	HAPLEA, ALTE PĂȚĂNII
[illegible]ION PAS	NICUȘOR COPIL CUMINTE

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932